

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน

LEADERSHIP PERFORMANCE OF FORMER COMMUNIST TERRORISTS

: NAN PROVINCE CASE STUDY

โดย

ด.ศ. ชงชัย อิ่มแถลง

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เพื่อคุณสมบัติแห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2541

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา

ส่งเสริมการเกษตร
ภาควิชา

เรื่อง การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน
LEADERSHIP PERFORMANCE OF FORMER COMMUNIST TERRORISTS:
NAN PROVINCE CASE STUDY

นามผู้วิจัย ด.ต.ธงชัย อินแดง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล)
วันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ 2541

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สนิลา ทนุผล)
วันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ 2541

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ นงษ์พานิช)
วันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ 2541

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)
วันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ 2541

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิทธิ์ เนียมทรัพย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 13 เดือน ก.พพ.ศ 2541

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง: การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน

ผู้วิจัย: ด.ต. ธงชัย อินแถลง

ชื่อปริญญา: วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชา: ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนผล)

๒ กุมภาพันธ์ 2541

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย (2) การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย ตามบทบาทการแสดงออกของผู้นำใน 8 ประเด็นคือ ผู้นำในฐานะผู้บริหาร ในฐานะผู้วางแผน ในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก ในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม ในฐานะเป็นคนกลางหรือผู้ตัดสิน ในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ ในฐานะเป็นบิดา และในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้นำทางอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกชุมชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำนาง อำเภอมะจรรย์ บ้านไร่ ตำบลอวน อำเภอปัว บ้านพงษ์ บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน โดยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบรวมจำนวนทั้งสิ้น 124 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้มานั้นได้นำมาถอดรหัสและวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 35 ปี และไม่เคยได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษา ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง โดยมีรายได้เฉลี่ย 6,040 บาท ต่อครอบครัวต่อปี

การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชน ในบทบาทการแสดงออกของผู้นำ 8 ประเด็น พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีการรับรู้การแสดงออกของผู้นำในฐานะต่างๆ ค่อนข้างสูงคือ มีคะแนนเฉลี่ยรวมถึง 1.80 และสามารถจัดเรียงลำดับความสำคัญของบทบาทความเป็นผู้นำที่แสดงออกได้ดังนี้คือ (1) การแสดงออกในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ โดยผู้นำจะเป็นบุคคลที่คอยให้การสนับสนุนสมาชิกชุมชนได้มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือหมู่คณะ เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ (2) การแสดงออกในฐานะผู้วางแผนผู้นำจะร่วมมือกับสมาชิกชุมชนมีการวางแผนป้องกันการเกิดอาชญากรรมในท้องถิ่น (3) การแสดงออกในฐานะผู้บริหาร ผู้นำจะมีการร่วมกับสมาชิกชุมชนออกพัฒนาหมู่บ้าน โดยจะเป็นบุคคลที่คอยประสานงาน และนำสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (4) การแสดงออกในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน ผู้นำจะเป็นบุคคลที่คอยประสานความเข้าใจของสมาชิกชุมชน เมื่อสมาชิกชุมชนเกิดความขัดแย้งกันในชุมชน (5) การแสดงออกในฐานะบิดา กรณีที่สมาชิกชุมชนมีปัญหาเดือดร้อนผู้นำจะคอยให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหาค้นหาให้ตลอด (6) การแสดงออกในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก เมื่อทางเจ้าหน้าที่ราชการหรือมีบุคคลอื่นมาเยี่ยมเยียนหรือมาชมกิจกรรมของชุมชน ผู้นำมักจะเป็นตัวแทนให้การต้อนรับพร้อมกับให้คำแนะนำชี้แจงถึงความจำเป็นมาของชุมชนทุกครั้ง (7) การแสดงออกในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ หากเกิดกรณีมีสมาชิกชุมชนกระทำความผิดพลาดผู้นำจะเป็นผู้ออกรับผิดชอบสมาชิกเสมอโดยไม่ปิดความผิดไปให้บุคคลอื่น (8) การแสดงออกในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ ผู้นำจะมีการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม จะมีการส่งเสริมให้สมาชิกนำพันธุ์พืชที่มีคุณภาพมาใช้ในการเพาะปลูก เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกมีรายได้สูงขึ้น และก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ตามอัตภาพ

ABSTRACT

Title: Leadership Performance of Former Communist Terrorists:
Nan Province Case Study.

By: Pol. Sr. Sge. Maj. Thongchai Inthaland

Degree: Master of Science in Agricultural Extension

Major Field: Agricultural Extension

Chairman, Thesis Advisory Committee:

(Associate Professor Dr. Numchai Thanupon)

12 February 1998

This research was conducted to investigate 1) personal and socio-economic characteristics of the people research areas; and 2) leadership performance of the former communist terrorists, as perceived by the people in the research areas, in terms of the 8 aspects of their leadership performance role, namely administrative role; planning role; representative role in contacting people outside the communities; role in controlling relationship among group members; judging or decision-making role; responsibility role; paternal role; and expert or occupational leader role. The data were collected by means of interview schedule from 124 respondents selected by using the systematic random sampling method from the residents of the following areas of Nan province: Ban Sawang Mai, Tambon Nam phang, Mae Jrim district; Ban Rai, Tambon Awon, Pua district; Ban Phong and Ban Don Klang, Tambon Phong, Santisuk district; and Ban Huai Lom, Tambon Phu Fa, Bokleua district. The data were decoded and analyzed by using the SPSS program.

The results revealed that most of the respondents were male, 35 years old on average, and had never had formal education. Their main job was farming, followed by hired labor and their average family income was 6,040 baht per year.

The results of the study on leadership performance of the former communist terrorists, as perceived by the people in the research areas, in terms of the 8 aspects of leadership performance roles showed that most of the respondents had a high level of perception, an average score being 1.80. The former communist terrorists' leadership performance roles were ranked from the highest to the lowest in importance as follows: 1) leadership performance in the role of controlling relationship among group members: supporting people to work together to create harmony in the groups; 2) leadership performance in the planning role: cooperating with people in the communities to prevent local crimes; 3) leadership performance in the administrative role: cooperating and coordinating with people in community development; 4) leadership performance in the communities when having conflicts; 5) leadership performance in the paternal role: giving assistance and solving problems; 6) leadership performance in the representative role in contacting people outside the communities: welcoming and giving information to outside people on their visits to the communities; 7) leadership performance in the responsibility role: taking all responsibilities for any faults in working in the communities; and 8) leadership performance in the expert or occupational leader role: encouraging the people in the communities to cultivate quality plants to increase incomes and to improve their living.

คำนิยม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล และกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทนุผล รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช ที่กรุณาได้ให้คำแนะนำปรึกษา แก่ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณ อาจารย์วีระพล ทองมา กรรมการที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ศาสตราจารย์ยรรยง สิทธิชัย ผู้แทนบัณฑิตศึกษา ที่ให้ข้อชี้แนะในระหว่างสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยา อภิชาติตระกูล ที่กรุณาตรวจทานแก้ไขบทความภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณ พันเอกดิเรก เอกฉันท์ หัวหน้าศูนย์การดูแลเทพ กองอำนาจการ รักษาความมั่นคงภายในภาค 3 จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ คุณวันชัย เลาทเสวีกุล ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณธนพรณ อินแถลง ภรรยาของผู้วิจัย และบุตรทั้งสองคือ คุณปิยมาศ อินแถลง คุณปิยนันท์ อินแถลง ที่เป็นกำลังใจที่สำคัญของผู้วิจัยในการศึกษาครั้งนี้

ด.ต. ธงชัย อินแถลง

กุมภาพันธ์ 2541

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
คำนิยม	(7)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย	5
นิยามศัพท์ทั่วไป	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ	8
คุณลักษณะของผู้นำและการจำแนกประเภท	13
การพัฒนาความเป็นผู้นำ	18
แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและการแสดงบทบาทของผู้นำ	20
แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้	31
ภาคสรุป	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
สถานที่ดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	38

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
ตัวแปรและการวัดตัวแปร	39
การทดสอบเครื่องมือ	40
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	42
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	43
ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย	43
อายุ	43
เพศ	44
ระดับการศึกษา	45
อาชีพ	46
รายได้	47
ตอน 2 การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย	
ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชน ในพื้นที่วิจัย	48
ผู้นำในฐานะผู้บริหาร	49
ผู้นำในฐานะผู้วางแผน	52
ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก	55
ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชน	59
ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน	61
ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ	63
ผู้นำในฐานะบิดา	66
ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ	68

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
การแสดงออกของผู้นำตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนทั้ง 8 ประเด็น	71
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	74
สรุปผลการศึกษา	74
ผลการวิจัย	75
อภิปรายผลการวิจัย	77
ข้อเสนอแนะ	79
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	81
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม	90
ภาคผนวก ข. แผนที่แสดงพื้นที่วิจัย	107
ภาคผนวก ค. ประวัติผู้วิจัย	109

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างในการวิจัย	38
2	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลตามช่วงอายุ	44
3	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลแยกตามเพศ	45
4	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลแยกตามระดับการศึกษา	46
5	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง	47
6	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลแยกตามช่วงรายได้	48
7	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะผู้บริหาร	51
8	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะผู้วางแผน	54
9	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก	57
10	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม	60
11	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน	62
12	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ	65
13	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะบิดา	67
14	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ	70
15	ลำดับการแสดงออกของผู้นำในบทบาทต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล (n=124)	72

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ปรัชญา เวสารัชช (2525: 1) ได้กล่าวว่า การพัฒนานั้นเป็นงานที่ยาก เสี่ยงและท้าทาย ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เคยมีพระราชดำรัสแก่นักพัฒนาของสำนักงานพัฒนาชนบท ที่พระที่นั่งอัมพรสถาน เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2512 ไว้ว่า "การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่ต้องทำให้ได้ด้วยความสามารถ ด้วยความฉลาดคือ ทั้งเจเลียว ทั้งฉลาด ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มิได้มุ่งที่จะหากินด้วยวิธีการใดๆ ใครอยากหากินขอให้ลาออกไปจากตำแหน่ง ไม่ทำการค้าขายดีกว่า เพราะว่าทำผิดพลาดไปแล้วบ้านเมืองเรอล่มจม แล้วเราอยู่ไม่ได้ ก็เท่ากับเสียหายทุกอย่าง"

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อดีตนายกรัฐมนตรี เคยกล่าวไว้ว่า "ถ้าเราไม่สามารถพัฒนาชนบทให้มีความเจริญพอที่คนจะอยู่ได้ เราก็คงจะมีปัญหาในเรื่องการพัฒนาชาติบ้านเมืองอยู่ตลอดไป การพัฒนาชนบทจึงหมายถึงความมั่นคงของประเทศ และหมายถึงความสมบูรณ์พูนสุขของประชาชนอยู่ในตัวเอง เรื่องชนบทในเรื่องพื้นฐานของเรา" สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2530: 2)

เสนห์ จามาริก ใน ดิน ปรัชญพฤทธิ (2537: 329) ได้ชี้ให้เห็นความละเอียดอ่อน ความยุ่งยาก ความสลับซับซ้อนและปัญหาของการพัฒนาชนบทไว้ว่า การพัฒนาชนบทเป็นเรื่องที่คิดและปฏิบัติกันมาช้านาน แต่เจตนาธรรมและเป้าหมายจะยังไม่สู้จะเป็นที่กระจ่างแจ้งกันเท่าไรนัก จนกระทั่งไม่กี่ปีมานี้เอง แนวความคิดค่อยก่อตัวเป็นรูปร่างขึ้น ดังจะเห็นได้จากการมีการคิด การเขียน และการพูดถึง "การพึ่งพาตนเอง" ถึง "ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์" บ้าง รวมทั้ง "การมีส่วนร่วมของประชาชน" ความจริงแล้วความคิดพื้นฐานเหล่านี้มีความเชื่อมโยงประกอบเป็นมรรคเป็นผลซึ่งกันและกัน อย่างเช่น ถ้าเราจะกล่าวถึงความจำเป็นหรือความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยปราศจากความคิดคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาความสามารถพึ่งตนเอง การพัฒนาาก็ไม่แตกต่างอะไรนักจากการกุศลสงเคราะห์ ซึ่งในตัวเองไม่ใช่สิ่งผิดแปลกอะไร การกุศลสงเคราะห์เป็นเพียง

องค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาชนบทและการพัฒนาสังคม แต่จะช่วยแก้ปัญหาสังคมได้มากน้อยขึ้นอยู่กับไหนนั้นเป็นที่น่าสงสัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนก็เป็นทำนองเดียวกัน ถ้าจะว่ากันไปอย่าง โดดๆ แล้ว ความหมายและแนวทางก็ย่อมเป็นที่เคลือบแคลงอยู่ตลอดไป

การที่ท้องถิ่นชนบทต้องการพัฒนาตนเองนั้น เพื่อต้องการมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการพัฒนานั้นต้องอาศัยผู้นำในการพัฒนา ผู้นำบางกลุ่มก็มีแนวความคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับรัฐบาล แต่บางกลุ่มมีแนวความคิดที่ขัดแย้ง ซึ่งกลุ่มบุคคลหลังนี้เรามักเรียกว่า ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ผู้นำของกลุ่มนี้มีลักษณะของความเป็นผู้นำทางความคิด (opinion leader) มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ในอดีตที่ผ่านมาสังคมไม่ยอมรับ จึงทำให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้แยกตัวออกจากสังคมเมือง ไปรวมกลุ่มกันสร้างสังคมใหม่ตามแนวคิดของตนเองประกอบกับเป็นบุคคลที่ถูกเปลี่ยนท่าทีหรือแนวคิดในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ด้วยอำนาจการยุแหย่ การชักนำเพื่อความหลงผิด ด้วยความกดดันจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ ความแตกต่างในการดำรงชีพ ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ความยากจน ความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่รัฐบาลไม่เพียงพอการเอาวัดเอาเปรียบของเจ้าหน้าที่รัฐบาล การเป็นเจ้าของขุนมูลนาย หรือผู้มีภูมิปัญญามากกว่า และประการสุดท้ายก็คือ บางคนจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะความสัมพันธ์ทางครอบครัวหรือสายโลหิต เช่น เป็นบิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ธิดา หรือญาติพี่น้องที่สนิทกัน เป็นต้น

ปัจจุบันนี้ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2532 ตามความในมาตรา 3 (2) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด และให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้าผู้นั้นรับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง (ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ, 2532: 4-6) จึงทำให้กลุ่ม ผกค. ที่ได้รับการอภัยโทษได้กลับเข้ามาอยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลในสังคมเมือง และต่อมารัฐบาลได้เรียกกลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้ว่า ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

ปัญหาการวิจัย (Research Problem)

โครงการกรณียุทธศาสตร์ เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อความมั่นคงภายในประเทศ ได้ริเริ่มนำโครงการกรณียุทธศาสตร์ขึ้นมาใช้ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 ที่กำหนดให้ศูนย์การณียุทธศาสตร์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการกรณียุทธศาสตร์ ซึ่งในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีศูนย์การณียุทธศาสตร์ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ 8 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย และแม่ฮ่องสอน มีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่เข้ามาอพยพ หรือถูกจับกุมและให้การศึกษาอบรมปรับเปลี่ยนเจตคติหรือทำความเข้าใจการประพฤติปฏิบัติตนในสังคมไทยในปัจจุบัน การให้การฝึกอบรมนั้นจะเน้นด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเกษตร บุคคลที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วสามารถนำเอาวิชาความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่กลุ่มสมาชิกเกษตรกรในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ในระยะเริ่มแรกหลังจากผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยได้รับอนุญาตให้กลับไปประกอบอาชีพยังภูมิลำเนาเดิมของตน เมื่อผ่านกระบวนการตามโครงการกรณียุทธศาสตร์แล้วมักได้รับการต่อต้านจากกลุ่มสมาชิกเกษตรกรในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสมาชิกผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ได้นำวิชาความรู้ที่ได้รับจากการอบรมตามโครงการกรณียุทธศาสตร์ไปถ่ายทอดให้แก่สมาชิกเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ที่อยู่มาก่อนแล้ว ในระยะแรก สมาชิกส่วนใหญ่จะไม่ยอมรับในความคิดเห็นหรือความรู้เหล่านั้น แต่ต่อมาในระยะหลังผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเหล่านี้จะได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการเป็นผู้นำทางความคิด (opinion leader) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ซึ่งมีผลให้บุคคลอื่นยอมรับและปฏิบัติตาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ต่อการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Study)

1. เพื่อพรรณนาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกชุมชน ในพื้นที่ บ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำปาง อำเภอม่วงจirim บ้านไร่ ตำบลลวง อำเภอบัว บ้านพงษ์ บ้านตอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
2. เพื่อทราบถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Results)

ผลการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ของศูนย์การุญเทพได้ทราบถึงกระบวนการของการพัฒนาความเป็นผู้นำ ลักษณะและวิธีการของผู้นำ ซึ่งจะสามารถนำเอาผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้นำในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป
2. ผู้บริหารของศูนย์การุญเทพ รวมตลอดทั้งผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนากลุ่มบุคคลเหล่านี้ สามารถนำผลของการวิจัยไปปรับใช้ เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย หรือแนวทางให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานต่อไป
3. เพื่อนำผลของการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น หรือผู้นำเกษตรกรให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย
(Scope and Limitation of the Study)

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนใน 8 บทบาทคือ

- 1.1 ผู้นำในฐานะผู้บริหาร (the leader as executive)
- 1.2 ผู้นำในฐานะผู้วางแผน (the leader as planner)
- 1.3 ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก (the leader as external group representative)
- 1.4 ผู้นำในฐานะเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม (the leader as controller of internal relations)
- 1.5 ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน (the leader as arbitrator and mediator)
- 1.6 ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ (the leader as scapegoat or the leader as substitute for individual responsibility)
- 1.7 ผู้นำในฐานะบิดา (the leader as father figure)
- 1.8 ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ (the leader as expert or the leader as profession)

2. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกชุมชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จรม บ้านไร่ ตำบลลวง อำเภอบัว บ้านพงษ์ ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน 495 คน สำหรับผู้ให้ข้อมูลจะได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) จำนวน 124 คน

3. ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกชุมชนในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงในช่วงระยะนี้เท่านั้น

นิยามศัพท์ทั่วไป (Definiton of Terms)

การพัฒนาการเป็นผู้นำ (leadership development) หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงคุณภาพของผู้นำให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมในความเปลี่ยนแปลงนั้นส่วนใหญ่จะเป็นความเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม ซึ่งคนเรามักจะพิจารณาลักษณะภายนอกเป็นเกณฑ์ ในการตัดสินใจก่อนที่จะพิจารณาถึงอุปนิสัยใจคอที่เป็นลักษณะภายใน ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการพิจารณา มากกว่าการพัฒนาการเป็นผู้นำนั้น ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่ลงมือเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยเริ่มจากสำรวจหาข้อบกพร่องของตนเองที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเป็นประการแรก จากนั้น ก็พิจารณาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลในความเปลี่ยนแปลงเพื่อใช้เป็นเครื่องช่วยเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนา แล้วจึงลงมือดำเนินการพัฒนาไปตามขั้นตอน โดยจะต้องศึกษาคูคณอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เพราะบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อเนื่องกับภาวะการเป็นผู้นำนั่นเอง (กิตติพันธ์ รุจิรกุล, 2529: 174)

ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย หรือผู้กลับใจ หมายถึง ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ที่ถูกจับกุมและเข้ามอบตัว ซึ่งได้รับการอภัยและทดสอบจนเป็นที่ไว้วางใจได้ว่าหันกลับมานิยมและให้การสนับสนุนรัฐบาลด้วยความจริงใจแล้ว บุคคลประเภทนี้ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เช่นเดียวกับราษฎรทั่วไป และปราศจากมลทินในข้อหาว่ามีการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์แล้วด้วย (ระเบียบปฏิบัติราชการประจำที่ 1/14, 2514: 3)

การแสดงออกของบทบาท หมายถึง การที่ผู้นำจะต้องแสดงออกมาอย่างเด่นชัดถึงจุดมุ่งหวังของผู้นำเอง ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมด้วย การแสดงออกจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจ ไม่มีสิ่งใดเคลือบแฝงอยู่ และได้รับการยอมรับนับถือการรับรู้จากสมาชิกชุมชนในการเป็นผู้นำ

ศูนย์การดูแลเทพ หมายถึง หน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบงานตามโครงการการดูแลเทพ ซึ่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเป็นผู้ริเริ่มโครงการการดูแลเทพนี้ขึ้นมา โดยมีหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่กลุ่มบุคคลเป้าหมายที่หลงผิดเคยเข้าไปร่วมกิจกรรมกับ

ผกค. ในป่ามาก่อนแล้วกลับใจเข้ามาบวชต่อทางราชการ และรวมตลอดถึงผู้ที่ถูกจับกุมใน
ข้อหาว่าร่วมกันมีการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ด้วย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(REVIEW OF RELATED LITERATURES)

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาวรรณคดีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความกระจ่างซึ่งปัญหา และสามารถดำเนินการวิจัยอย่างถูกต้อง โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ
2. คุณลักษณะของผู้นำและการจำแนกประเภท
3. การพัฒนาความเป็นผู้นำ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและการแสดงบทบาทของผู้นำ
5. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้

ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ

ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้มีอิทธิพลในการควบคุมหรือชี้นำพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ในกลุ่ม (สงวนศรี วิรัชชัย, 2527: 125) สำหรับ บุญมั่ง ธนาศุภวัฒน์ (2537: 98) ได้ให้ความหมายผู้นำไว้ใกล้เคียงกันว่า ผู้นำคือ ผู้ที่มีความสามารถชักจูงให้คนอื่นทำงานให้สำเร็จตามที่ต้องการ และผู้ที่สามารถควบคุมให้ผู้อื่นร่วมมือดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย นอกจากนี้ พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2534: 44) ได้กล่าวถึงความหมายผู้นำไว้หลายประเด็น ได้แก่ ผู้นำคือ บุคคลที่มีบทบาทหรืออิทธิพลในหน่วยงานมากกว่าบุคคลอื่น ผู้นำคือ บุคคลที่มีบทบาทเหนือกว่าคนอื่น ผู้นำคือ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในงาน เพื่อให้หน่วยงานดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายและบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้นำคือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากบุคคลอื่น ให้เป็นผู้นำและผู้นำคือบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงาน ส่วนความเป็นผู้นำนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ เริ่มต้นที่ กมล รักษวน (2530: 3) ได้ให้ความหมายของความเป็นผู้นำว่าเป็นการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดความพยายามดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายของกลุ่ม และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานการณ์และการถูกชักนำโดยผ่านกระบวนการติดต่อสื่อสารเพื่อให้งานสำเร็จลงตามเป้าหมายเฉพาะอย่าง หรือเป้าหมายหลาย ๆ อย่าง ซึ่งการจัดให้ความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติโดย

การช่วยเหลือกลุ่มให้บังเกิดการสัมฤทธิ์ผล ในทำนองเดียวกัน บุญสม วราเอกศิริ (2535: 14) ก็ยังได้กล่าวถึงการเป็นผู้นำคือ ความสามารถในการชักชวนผู้นำคนอื่น โดยปราศจากการใช้อำนาจตามตำแหน่งหรือเหตุการณ์ภายนอก หรืออีกนัยหนึ่งเป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่มเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มและทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ก็เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อน และสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ พจน์ บุญเรือง ในบุญสม วราเอกศิริ (2535: 141) ได้กล่าวว่า ผู้นำเป็นกระบวนการใช้ศักยภาพ (potentialities) หรือสมรรถภาพประจำตัวของแต่ละบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เพื่อเสริมสร้างและพัฒนากลุ่มให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามความมุ่งหมายในแต่ละสถานการณ์และสถานการณ์ทางสังคม ในทำนองเดียวกันยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้นำไว้อีกมากมาย เช่น อรุณ รักรธรรม และธรรมรส โชติคุณุชร ในวิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2522: 1-2) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึงบุคคลซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นมา หรือได้รับการยกย่องขึ้นมาให้เป็นหัวหน้ามีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและอาจชักพาผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้เราจึงเรียกผู้นำตามลักษณะนี้ว่า ผู้นำพลวัต (dynamic leader) ซึ่งอาจเป็นผู้นำที่ดี (positive leader) หรือผู้นำนินเสธ (negative leader) ก็ได้ ถ้าหากเป็นผู้ชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกต้องไม่ควร และปฏิบัติการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อระเบียบแบบแผนอันดีของสังคมและถวิล ธาราโกชน์ (2532: 117) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความสามารถในการนำพา ดำเนินกิจการ การแก้ไขปรับปรุงและการรักษาขวัญกำลังใจของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการให้มากที่สุด

จากความหมายของผู้นำที่นักวิชาการได้ให้แนวความคิดไว้มีทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ตามความคิดความเชื่อของนักวิชาการที่ศึกษา นักวิชาการยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นผู้นำแตกต่างกัน แนวความคิดต่าง ๆ อาจรวบรวมเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการเป็นผู้นำได้ดังนี้ (พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์, 2534: 46-47)

1) ทฤษฎีพันธุกรรม (genetic theory) แนวความคิดตามทฤษฎีนี้มีมาตั้งแต่โบราณ มนุษย์มีความเชื่อว่าผู้นำเป็นเรื่องของความสามารถที่เกิดขึ้นเฉพาะคน หรือเฉพาะตระกูลและสืบเชื้อสายกันได้ ลักษณะของผู้นำตามแนวความคิดนี้เห็นว่ามีมาแต่กำเนิด

และเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ ผู้ที่เกิดในตระกูลของผู้นำย่อมจะต้องมีลักษณะเป็นผู้นำด้วย

2) ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (trait theory) แนวความคิดตามทฤษฎีนี้ เชื่อว่าการเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับคุณลักษณะส่วนบุคคลว่าเหมาะสมจะเป็นผู้นำหรือไม่ คุณสมบัติเหล่านี้อาจจะมีมาแต่กำเนิดตาม ทฤษฎีพันธุกรรม หรืออาจได้จากประสบการณ์การศึกษา ฝึกอบรมก็ได้คุณลักษณะแตกต่างกันออกไปคนละอย่างสองอย่าง และบางครั้งก็มีความขัดแย้งกัน

3) ทฤษฎีผลกระทบของบุคคลกับสถานการณ์ (personal situation theory) แนวความคิดนี้ว่า การศึกษาภาวะผู้นำไทยเน้นเฉพาะตัวผู้นำอย่างเดียว เป็นการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ ควรจะได้มีการศึกษาถึงสถานการณ์แวดล้อม เพราะเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์เป็นสำคัญตามทฤษฎีนี้สามารถนำไปใช้เป็นเหตุผล อธิบายได้ว่า ทำไมผู้ที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่เลยจึงสามารถเป็นผู้นำได้ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะสถานการณ์อำนวยความสะดวกที่เราเรียกว่า สถานการณ์สร้างผู้นำนั่นเอง

4) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์และความคาดหวัง (interaction-expectation theory) แนวความคิดนี้กล่าวว่า สมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มสามารถจะเป็นผู้นำได้ ถ้าหากว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ริเริ่มบทบาทในกลุ่มและบทบาทนั้น จะต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ของกลุ่ม ซึ่งมีอยู่ 3 ประการคือ อำนาจตามตำแหน่ง ภารกิจของกลุ่ม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิกภายในกลุ่ม

5) ทฤษฎีมนุษยนิยม (humanistic theory) เน้นความสำคัญที่ตัวบุคคลคือ เน้นตัวมนุษย์ และสร้างหลักการโดยอาศัยธรรมชาติเป็นเกณฑ์ แนวความคิดว่าผู้นำของกลุ่มจะต้องมีแนวความคิดโดยเน้นธรรมชาติของมนุษย์เป็นหลัก เพราะมนุษย์ทุกคนรักอิสระ มีความต้องการ ความหวัง ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำงาน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ต้องมีการควบคุมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ภารกิจผู้นำคือ การจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อม หรือส่งเสริมบรรยากาศองค์กรให้เอื้ออำนวยต่อธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อให้ได้งานเต็มที่ และพร้อมที่จะตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล และในขณะเดียวกันก็ทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ

นอกจากนี้ สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 129-131) ได้พรรณนาถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำไว้ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (trait theory) คือ การที่บุคคลได้เป็นผู้นำ เพราะการมีบุคลิกลักษณะและความสามารถที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ เช่น มีรูปร่างหน้าตาดี มีสติปัญญาดี มีความสามารถเหนือกว่าคนอื่นหลายอย่าง มีนิสัยและความประพฤติดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นต้น ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำจึงไม่ใช่ลักษณะประจำตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ แต่เป็นคุณสมบัติได้บางอย่าง ซึ่งถ้ามีอยู่ในบุคคลใดก็จะทำให้เขามีโอกาสเป็นผู้นำกลุ่มได้มากกว่าบุคคลอื่นที่ขาดคุณสมบัตินั้น ๆ ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่าคุณลักษณะที่เด่นชัดสำหรับการเป็นผู้นำ ได้แก่ (1) ความรู้ความสามารถในการทำงานหรือกิจกรรมที่เป็นเป้าหมายของกลุ่ม (2) การอาสาหรือเสนอตัวเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (3) การได้รับการยอมรับจากกลุ่ม สมาชิกกลุ่มเต็มใจร่วมงานด้วย

2) ทฤษฎีสถานการณ์ (situationed theory) คือ ผู้นำเกิดขึ้นเพราะมีสถานการณ์บางอย่างทำให้บุคคลต้องแสดงบทบาทผู้นำ หรือต้องพัฒนาความเป็นผู้นำขึ้นมา สถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดผู้นำได้หลายแบบ ได้แก่

(1) การที่ต้องการดำรงตำแหน่งผู้นำ เมื่อบุคคลต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ เช่น ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้นำโดยที่เขาไม่ได้คาดคิด และไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน สถานการณ์เช่นนี้จะทำให้เขาต้องปรับตัว และเรียนรู้ที่จะพัฒนาความสามารถและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ โดยอาศัยปฏิกริยาจากสมาชิกกลุ่มเป็นข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งจะทำให้เขาได้เรียนรู้ที่จะปฏิบัติบทบาทของผู้นำตามการคาดหวังของสมาชิก เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากกลุ่ม โดยวิธีนี้เขาก็สามารถจะพัฒนาความเป็นผู้นำขึ้นมาได้

(2) การเป็นศูนย์กลางของโครงสร้างและการสื่อความหมายภายในกลุ่ม กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ขึ้นตรงต่อกัน บุคคลที่เป็นศูนย์กลางของโครงสร้างหรือเป็นศูนย์กลางในการสื่อความหมายภายในกลุ่มมักจะเป็นคนที่สมาชิกส่วนมากยอมรับ ดังนั้น เขาก็จะมีโอกาสเป็นผู้นำกลุ่มได้มากกว่าบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของกลุ่ม และเมื่อเขาได้เป็นผู้นำ เขาก็จะพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำที่เขายังไม่มีได้อีกหลายอย่าง เช่นเดียวกับบุคคลที่ต้องเป็นในกรณีแรก

(3) ขนาดของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดใหญ่โอกาสของการเกิดความขัดแย้งหรือการไม่ร่วมมือกันจะมีมาก และพฤติกรรมในกลุ่มก็จะซับซ้อนมากขึ้นกว่ากลุ่มขนาดเล็ก สมาชิกบางคนอาจพยายามชักจูงความคิดและการกระทำของคนอื่น สมาชิกบางคนอาจให้ความร่วมมือกับกลุ่มน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้นำกลุ่มเพื่อประสานการร่วมมือในการทำกิจกรรมของกลุ่ม

(4) ภาวะคับขัน (treats) เมื่อกลุ่มตกอยู่ในภาวะวิกฤติ เช่น มีสถานการณ์ที่คุกคามกับความมั่นคงปลอดภัยของสมาชิกในกลุ่ม หรือการที่ต้องเร่งทำงานของกลุ่มให้เสร็จในเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นจะเกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรง ในสภาวะเช่นนี้สมาชิกจะพยายามเสนอความคิดเห็น หรือทำพฤติกรรมเพื่อจะช่วยให้กลุ่มพ้นภาวะคับขัน ดังนั้น อิทธิพลของสมาชิกบางคนจะปรากฏชัดและบางคนก็จะมีอิทธิพลน้อยลง และในกรณีนี้ผู้นำของกลุ่มไม่สามารถจะควบคุมสถานการณ์หรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาความคับขันของกลุ่มได้ สมาชิกก็จะแสวงหาผู้นำใหม่และคนที่สามารถนำกลุ่มให้พ้นวิกฤติการณ์ได้ก็จะได้รับการยอมรับนับถือและจะได้เป็นผู้นำของกลุ่มในโอกาสต่อไป

3) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (interaction theory) คือ ความเป็นผู้นำนั้นเป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับสถานการณ์ กล่าวคือ ความเป็นผู้นำนั้นจะต้องพิจารณาทั้งคุณสมบัติของบุคคลประกอบกับสถานการณ์ของกลุ่ม หากลักษณะทั้งสองอย่างสอดคล้องรับกันก็จะปรากฏผู้นำที่มีประสิทธิภาพในสถานการณ์นั้น แต่เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป คุณลักษณะที่จำเป็นและเหมาะสมกับการเป็นผู้นำของกลุ่มก็จะเปลี่ยนไปด้วย ดังนั้น กลุ่มแต่ละกลุ่มอาจมีผู้นำได้หลายคน โดยอาจผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ผู้นำตามความเหมาะสม ซึ่งจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

(1) ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ ของบุคคล

(2) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ได้แก่

(2.1) ลักษณะงาน ความยากง่ายของงาน ความชัดเจนของงาน

(2.2) ธรรมชาติของกลุ่ม เช่น ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก

และเจตคติของสมาชิก เป็นต้น

คุณลักษณะของผู้นำและการจำแนกประเภท

เชิดชาย เหล่าหล้า ในวิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2522: 44-45) ได้แบ่งประเภทของผู้นำที่มีอยู่ในชนบทไว้เป็น 2 แบบคือ

- ผู้นำแบบที่ทางราชการแต่งตั้งให้เป็น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น ผู้นำแบบนี้อาจจะเป็นแบบชาวบ้านเลือกขึ้นมาเองหรือทางราชการแต่งตั้ง

- ผู้นำที่เกิดขึ้นมาเองในหมู่บ้าน คือ เป็นบุคคลที่ชาวบ้านยกย่อง นับถือ เป็นที่เคารพยำเกรง ไม่ได้รับการเลือกตั้งขึ้น แต่มีอิทธิพลของการเป็นผู้นำอยู่เช่น ผู้นำมวลชน เป็นต้น

ดังนั้นการศึกษาถึงผู้นำของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในพื้นที่ 4 อำเภอ ของจังหวัดน่าน ครั้งนี้มุ่งศึกษาประเด็นของลักษณะผู้นำแบบที่ทางราชการมิได้แต่งตั้งแต่เป็นผู้นำที่เกิดขึ้นมาเองในท้องถิ่น โดยศึกษาถึงคุณลักษณะของผู้นำคือ

(1) การมีความกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบ มีแรงกระตุ้นที่จะทำงานให้สำเร็จ และมีความเพียรพยายาม กล้าได้กล้าเสีย

(2) การมีความริเริ่มในการแก้ปัญหา เชื่อมั่นในตนเองและเข้าใจในตนเอง พร้อมทั้งจะรับผิดชอบในการตัดสินใจและการกระทำของตน

(3) การมีความอดทนต่อความคับข้องใจและความล่าช้า สามารถใช้อำนาจเหนือผู้อื่น และกำหนดรูปแบบของการติดต่อสื่อสารเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

(4) การมีความรู้ความสามารถในการทำงาน หรือกิจกรรมที่เป็นเป้าหมายของกลุ่ม

(5) การอาสาหรือเสนอตัวเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม

(6) การรักอิสระ มีความต้องการ ความหวัง ความตั้งใจ และแรงจูงใจที่จะทำงาน

(7) การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือองค์การ ตามธรรมชาติขององค์การย่อมจะมีการควบคุมให้เป็นระเบียบระบบ

(8) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศขององค์การให้การเอื้ออำนวยต่อธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อให้ทำงานได้อย่างเต็มที่ ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

(9) การได้รับการยอมรับจากกลุ่ม สมาชิกกลุ่มเต็มใจร่วมงานด้วย

มาลินี จุฑารพ (ไม่ระบุปีพิมพ์: 11) ได้อ้างถึง Keith (1967) ที่ได้ระบุลักษณะเด่นของผู้นำ 3 ประการ คือ

(1) เฉลียวฉลาด ผู้นำต้องฉลาดจึงจะสามารถนำองค์การให้พัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

(2) บรรลุคุณภาวะทางสังคม ผู้นำต้องมีลักษณะเป็นผู้ใหญ่ วางตัวดี พุดน้อยฟังมาก และมีความอดทน

(3) มีความมุ่งมั่นและมีแรงขับทางด้านความสำเร็จ ผู้นำต้องมีไฟแรงเสมอจึงจะสามารถนำองค์การธุรกิจให้พัฒนาต่อไปได้

กมล รักสวน (2532: 9) ได้กล่าวว่า ในทุก ๆ กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานร่วมกัน จะมีบุคคลหนึ่งในกลุ่มเป็นหัวหน้าบุคคลดังกล่าว จะเป็นคนที่มีทักษะ มีศิลปะในภาวะผู้นำ ส่วนประกอบของทักษะภาวะผู้นำนั้น อย่างน้อยที่สุดจะประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ 4 ประการ

(1) ความสามารถในการใช้อำนาจ (power) อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง รับผิดชอบในหน้าที่ กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง อำนาจ (power) ต่างกับอำนาจหน้าที่ (authority) อำนาจหน้าที่คือ อำนาจหน้าที่ในองค์การ เป็นอำนาจตามตำแหน่งที่บุคคลนั้นกำลังครอบครองตำแหน่งอยู่ ส่วนอำนาจ (power) เป็นความสามารถของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มที่จะนำหรือมีอิทธิพลให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มเชื่อและปฏิบัติ

(2) ความเข้าใจธรรมชาติพื้นฐานของคนในทางปฏิบัติสิ่งหนึ่งก็คือ ความรู้ในทฤษฎี ชนิดอาการจูงใจ ธรรมชาติของระบบการจูงใจ ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องรอบรู้สามารถที่จะใช้ความรู้เหล่านั้นได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ ผู้บริหารหรือผู้นำต้องรอบรู้ทฤษฎีการจูงใจ มีความเข้าใจองค์ประกอบการจูงใจ และนำไปใช้ให้มากเท่า ๆ กับความเข้าใจ และตระหนักในลักษณะธรรมชาติ ความต้องการของมนุษย์ เพื่อที่จะกำหนด

ทิศทางให้เขาเกิดความพึงพอใจ ได้รับการตอบสนองจากผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาตามที่ผู้บริหารต้องการ

(3) ความสามารถทางภาวะผู้นำที่เป็นความสามารถอันประเสริฐของผู้นำ คือ การให้ผู้ตามหรือผู้ร่วมงานได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ในการปฏิบัติงานตามโครงการ แผนงาน ซึ่งเป็นการจูงใจได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ในการปฏิบัติงานตามโครงการ แผนงานซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความจงรักภักดี อุทิศเวลาให้กับงาน และเกิดความไว้วางใจ มีความต้องการอันแรงกล้าที่สนับสนุนความต้องการของผู้นำ

(4) รู้จักเลือกใช้แบบของภาวะผู้นำ และบรรยากาศที่นำไปสู่การพัฒนาบรรยากาศขององค์การและสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ร่วมงาน

สมบุรณ์ ศาลยาชีวิน อังใน นำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (2533: 7-8) ได้ระบุผู้นำออกเป็น 2 แบบ คือ

(1) ผู้นำประเภทคำนึงถึงสมาชิกเป็นส่วนใหญ่ หรือผู้นำประเภทเน้นสัมพันธ (human relation oriented) ผู้นำประเภทนี้มักสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายของกลุ่ม สร้างความสามัคคีกลมเกลียวภายในกลุ่ม เห็นอกเห็นใจสมาชิก ฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่ม และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมวางแผนโครงการ

(2) ผู้นำประเภทคำนึงถึงงานเป็นใหญ่ หรือผู้นำประเภทเน้นงาน (task oriented) ผู้นำประเภทนี้จะเป็นผู้นำความคิดใหม่ ๆ มาใช้แสดงความคิดเห็นและทรรศนะตนอย่างชัดเจนให้ลูกน้องทราบ อธิบายถึงแผนงานที่ตนตั้งใจจะทำให้สมาชิกเข้าใจ และต้องการความร่วมมือกับสมาชิก เพื่อให้งานนั้น ๆ สำเร็จลง ผู้นำประเภทนี้เป็นบุคคลที่ไม่ชอบความไร้สาระ มักมีการเริ่มต้นงานที่รวดเร็ว มีการกำหนดตารางทำงาน และตรวจสอบความก้าวหน้าของงานเสมอ สมาชิกอาจไม่ชอบวิธีการที่ผู้นำประเภทนี้ใช้ในการทำงาน แต่กลุ่มมักจะให้ความเคารพนับถือ ผู้นำแบบนี้ เมื่อเขาผลักดันงานในสถานการณ์ที่ยากลำบากให้สำเร็จลง

จากการศึกษาผู้นำทั้งสองแบบ โดย Bales ใน สมบุรณ์ ศาลยาชีวิน (2526: 304) พบว่า ผู้นำประเภทเน้นงานมักถูกเลือกขึ้นมา เพราะเป็นผู้มีความคิดอ่านดี มีความสนใจในการทำงาน ทำงานต่อสู้อย่างบาก เพื่อผลงานของกลุ่มแต่มักจะเป็นผู้ที่สมาชิก

ของกลุ่มไม่ชอบ ส่วนผู้นำประเภทเน้นสัมพันธัมภ์จะเป็นผู้ที่สมาชิกชอบพอ เป็นคนรักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองและสมาชิก เป็นผู้ให้กำลังใจและช่วยวินิจฉัยข้อขัดแย้งต่าง ๆ ของสมาชิก

บัญชา แก้วเกตุทอง อ่างใน อุดมศิลป์ สำราญอาตน์ (2525: 37-38) และ พงษ์ศักดิ์ อังกลีทธิ (2533: ไม่ระบุหน้า) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของผู้นำโดยแยกออกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1) ลักษณะทางร่างกาย (physic) คือ

1.1) สุขภาพ (health) แข็งแรง สมบูรณ์ เพราะถึงแม้จะมีสติปัญญาดีเพียงใด ถ้าร่างกายไม่พร้อมความเป็นผู้นำก็ไม่เกิดขึ้น

1.2) พลังงาน (energy) หมายถึง ระยะเวลาที่ใช้ทำงานเช่นคนหนึ่งใช้เวลาทำงานน้อยกว่าอีกคนหนึ่ง คนที่ใช้เวลาน้อยย่อมมีประสิทธิภาพสูงกว่า ทั้งพลังงานทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

1.3) ความอดทน (endurance) ผู้นำต้องมีความอดทนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

1.4) บุคลิกลักษณะที่น่านิยม (pleasing appearance) คือ ลักษณะท่าทาง การวางตัว ความสุภาพ มีไหวพริบรูปร่างสวยงามแต่เป็นลักษณะที่ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความศรัทธาเกิดความพึงพอใจแต่แรกเริ่ม

2) ลักษณะทางสติปัญญาและไหวพริบ (intelligence) คือ

2.1)สามัญสำนึก (commonsense) คือ เรื่องของความเฉลียว ซึ่งรวมทั้งสติปัญญาไว้ด้วย

2.2) ความคิดเป็นเหตุเป็นผล (logical thought) คือ ผู้นำที่ดีต้องสามารถเข้าใจว่าเหตุย่อมนำไปสู่ผลและผลที่เกิดขึ้นย่อมมาจากเหตุ

2.3) การมองการณ์ไกล (foresight) คือ การพยากรณ์ ถึงผลแห่งการปฏิบัติซึ่งอาจจะสะท้อนในอนาคตอันยาวนาน ผู้นำต้องวางแผนล่วงหน้า

2.4) ความแนบเนียน (tact) คือ การรู้จักกาลเทศะ การรู้จักอ่อนหนัก เป็นเบา กลอุบาย ความเยือกเย็น อดทน อดกลั้น

2.5) การวินิจฉัย (judgement) คือ ความสามารถในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติในสิ่งที่คิดว่าดีที่สุด

3) ลักษณะทางอารมณ์ (temperament)

3.1) ความเยือกเย็น (even temper) ต้องมีสติสามารถปรับตัวเอง เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ด้วยสติปัญญาที่พร้อมมูล

3.2) การควบคุมตนเอง (self-control) สามารถบังคับใจตนเองไม่ปล่อยตัวตามอารมณ์

3.3) ความกระตือรือร้น (enthusiasm) ในการทำงานที่ตื่นตัวเสมอว่าอะไรกำลังจะเกิดขึ้น ควรทำอย่างไร

3.4) มีอารมณ์ขัน (sense of humor) ซึ่งถือว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ทำให้เกิดอายุยืน สุขภาพจิตดี มีมิตรมาก เรื่องยากเป็นเรื่องง่าย ทำให้ผู้อื่นมีความสุข

3.5) ความเข้าใจผู้อื่น (human understanding) คือ การเข้าใจเจตนาของผู้อื่นในการทำ การพูด และการแสดงกริยาอาการของผู้อื่น

3.6) การปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (adaptability) คือ การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเอง

4) ลักษณะอุปนิสัย (character)

4.1) ความจริงใจ (faithfulness) คือความไม่หลอกลวงทั้งผู้อื่นและตนเอง ต้องกระทำด้วยความรู้สึกที่มีความจริงใจ

4.2) ความสำนึกในหน้าที่ (sense of duty) คือ หน้าที่ต่อตนเอง และผู้อื่น ตลอดจนหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

4.3) ความเชื่อมั่นในตนเอง (self-confidence) สามารถฝึกฝนได้ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ความสามารถ การศึกษาอบรมจะต้องเชื่อมั่นตนเองในทุกสถานการณ์

4.4) ความกล้าหาญ (courage) คือ การกล้าเผชิญต่อสถานการณ์ กล้าเผชิญความจริง ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น

4.5) ความเข้มแข็ง (force) คือ ความไม่ย่อท้อต่อการทำงานที่ยากลำบาก หรืองานที่ต้องเสี่ยงอันตราย

4.6) ความยุติธรรม (fairness) คือ ความสามารถในการตัดสินใจต่อผู้อื่นอย่างถูกต้อง ไม่ลำเอียง

4.7) ความไม่เห็นแก่ตัว (selflessness) คือ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

4.8) ความสนใจผู้อื่น (interest in others) เพราะมนุษย์อยู่ลำพังไม่ได้ จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

4.9) ความสนใจกว้างขวาง (broad of interest) คือ ความสนใจในสิ่งรอบ ๆ ตัว ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ตลอดจนข่าวสารบ้านเมือง ที่สามารถนำไปใช้ในหน้าที่การงานและชีวิตประจำวัน

5) หลักธรรมประจำใจ (morale)

- หลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา
- สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตา

การพัฒนาความเป็นผู้นำ (Leadership Development)

กิตติพันธ์ รุจิรกุล (2529: 174) ได้กล่าวว่า การพัฒนา (development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบ หรือวิธีการไปจากเดิม อันมีผลให้เกิดการสร้างความสำเร็จก้าวหน้า เกิดประโยชน์ดีขึ้น โดยเริ่มจากสิ่งที่มีอยู่เดิมนั่นเอง ดังนั้น การพัฒนาการเป็นผู้นำจึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงตัวของผู้นำให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ในการเปลี่ยนแปลงนั้น จะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม ซึ่งคนเรามักจะพิจารณาจากลักษณะภายนอกเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจก่อนที่จะพิจารณาถึงอุปนิสัยใจคอที่เป็นลักษณะภายใน ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการพิจารณานานกว่าการพัฒนาการนั้น ตัวของผู้นำเองจะต้องเป็นผู้ที่ลงมือเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยเริ่มจากการสำรวจหาข้อบกพร่องของตนเองที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเป็นประการแรก จากนั้นจึงจะพิจารณาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลง เพื่อใช้เป็นเครื่องช่วยเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนา แล้วจึงลงมือดำเนินการพัฒนาไป

ตามขั้นตอน โดยจะต้องศึกษาบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เพราะบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเนื่องกับภาวะการเป็นผู้นำนั่นเอง

วิทยา เทพยา (2524: 15-16) ได้กล่าวถึงสิ่งสำคัญสำหรับตนเองที่ควรจะได้ทำการสำรวจ คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสามารถของสมองและบุคลิกภาพแห่งตน ความสามารถพิเศษ และความสามารถทั่ว ๆ ไป ความรู้ นิสัย และความสนใจ รวมตลอด สุขภาพร่างกายด้วย

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2525: 157-159) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ที่มีทั้งที่มีเหตุผลและ ไร้เหตุผลที่ประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ 7 ประการ คือ

(1) การกลัวความผิดพลาดหรือความล้มเหลว มนุษย์เราเมื่อไม่แน่ใจในสิ่งที่จะต้องทำมักจะเกิดความกลัว และเมื่อเกิดความกลัวก็จะเกิดพลังที่จะเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดความพร้อมโดยลงมือปฏิบัติการในสิ่งที่จะต้องทำทั้ง ๆ ที่กลัว ขณะเดียวกันบางครั้งการกลัวก็อาจจะทำให้เกิดพลังลดและ ไม่กล้ากระทำการใด ๆ เลยก็ได้

(2) ความรู้สึกไม่แน่ใจหรือไม่มั่นคง มักจะเกิดขึ้นเมื่อถูกขอร้องให้เปลี่ยนวิธีการดำเนินงานหรือถูกขอร้องให้ทำในสิ่งที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ เป็นความรู้สึกในลักษณะของผู้ที่ขาดสิ่งยึดเหนี่ยว แต่ไม่ถึงกับกลัว

(3) การติดยึดอยู่กับสิ่งเดิม มักจะเกิดกับบุคคลที่ทำงานในตำแหน่งประจำ จนเกิดความเคยชินเป็นนิสัย และมักจะทำให้เขาไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(4) การขาดข้อมูลจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากไม่รู้ ถ้ามนุษย์ผู้ซึ่งขาดข้อมูลเพิ่มเติม ค้นคว้าหาข้อมูลหรือเข้ารับการฝึกอบรม นั่นก็เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นต้น แต่ถ้ามนุษย์ผู้นั้นไม่แสวงหาความรู้หรือข้อมูลเพิ่มเติม ก็ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงอีกเช่นกัน สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงก็คือ เขาจะทำงานผิดพลาด ทำงานบกพร่องไปจากเดิม หรืออาจทำงานตามที่ได้รับมอบหมายไม่ได้ เพราะขาดข้อมูล

(5) การขาดความมั่นใจในหน้าที่รับผิดชอบ เมื่อใดที่มนุษย์ขาดความมั่นใจในหน้าที่ที่เขารับผิดชอบ เมื่อนั้นจะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น อย่างน้อยก็เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในใจของเขา

(6) การขาดทักษะในการตัดสินใจ การขาดทักษะหรือความชำนาญในการตัดสินใจนั้น จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยเฉพาะมักจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านที่ลดลงหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในด้านเลวลงนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางดี ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นก็ได้

(7) การขาดประสบการณ์ในการทำการเปลี่ยนแปลงก็คล้ายกันกับกรณีการขาดทักษะในการตัดสินใจ เพราะถ้าตัดสินใจผิดก็เกิดการเปลี่ยนแปลง ตัดสินใจถูกก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ในการขาดประสบการณ์ในการทำการเปลี่ยนแปลงก็จะทำให้มนุษย์ไม่คิดที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิมที่เคยปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตาม มนุษย์ย่อมจะต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่มากก็น้อย เพราะเป็นเรื่องของธรรมชาติ ดังนั้น การขาดประสบการณ์ จึงอาจจะเป็นแรงกระตุ้นให้มนุษย์ผู้อยากรู้ อยากเห็นทดลองเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่าง

ประวิทย์ จงวิศาล และวิจิตร จงวิศาล (2526: 107-108) ได้กล่าวถึงการพัฒนาความคิดว่าเกิดขึ้นได้ 2 ทางคือ เกิดขึ้นโดยที่ธรรมชาติสร้างสรรค์มาให้เป็นสิ่งที่ดีตัวมาหรือที่เรียกว่า พรสวรรค์ และอีกทางหนึ่งนั้นเกิดขึ้นโดยการฝึกฝนหรือพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การฝึกฝนโดยการฝึกคิดด้วยวิธีลับสมองจะทำให้สมองมีความคม ความเจียบแหลมมากยิ่งขึ้น และยังฝึกคิดมากเท่าใดก็ยิ่งจะมีความชำนาญ เกิดความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้นเท่านั้น การที่สมองไม่ได้ถูกใช้งานนาน ๆ เนื่องจากไม่มีโอกาสได้ใช้สมอง เพราะต้องทำงานเฉพาะที่ถูกลังให้ทำเพียงอย่างเดียว สมองนั้นก็ยังไม่พัฒนา ทำให้ขาดความสามารถในการคิดเพื่อสร้างสรรค์ หรือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งทำให้ความเป็นมนุษย์ไม่สมบูรณ์เนื่องจากไม่รู้จักคิด

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและการแสดงบทบาทของผู้เ้า

บทบาท (role) หมายถึง ท่าทาง การทำทำตามบทบาทการร่ำตามบท (วิทย์ เทียงบุรณภาพ, 2536: 253) และในขณะเดียวกันนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อีกมากมายหลายทรรศนะดังเช่น พัทยา สายหู (2530:76) กล่าวว่า บทบาทคือ การกระทำต่าง ๆ ที่ "บท" กำหนดไว้ให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้น ๆ เป็นตัว (ละคร) อะไร ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดของ Sarbin (1972: 546) อ้างใน นิพนธ์ รัตนเลิศลพ (2536: 26) ได้กล่าวว่า บทบาทเป็นการแสดงให้เห็นพฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพนั้น ๆ อุปมาดังตัวผู้แสดงที่ถูกกำหนดให้เป็นพระเอก ผู้แสดงละครนั้น คาดหวังว่าตนเองจะต้องการแสดงบทบาทของพระเอกให้ปรากฏ หากว่าเขาถูกกำหนดให้แสดงเป็นผู้ร้ายก็ต้องแสดงบทบาทของผู้ร้ายให้ปรากฏ บทบาทคือ การกระทำหรือการแสดงออกตามที่คนในตำแหน่งหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งสมควรประพฤติหรือแสดงออกและทุกคนยอมรับ

ถวิล ธาราโกชน์ (2526: 47) ได้แสดงความเห็นว่า บทบาทคือ สิทธิหน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง เช่น บทบาทครูต้องทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียน บทบาทนักเรียนต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา พงศ์พิชญ์ (2521: 91-93) และสุภัตรา สุภาพ (2528: 30) กล่าวถึง บทบาทคือ สิทธิและหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง

สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 20) และ ขวณ พลตรี (2530: 77) ได้ให้คำจำกัดความที่คล้ายคลึงกันว่า บทบาทคือ รูปแบบหรือแบบแผนของพฤติกรรมอันเกี่ยวข้องกับสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมที่บุคคลควรปฏิบัติ นอกจากนี้ อุทัย ทิรัญโต (2526: 197) ยังได้อธิบายสนับสนุนไว้อีกว่า บทบาทหน้าที่ (function) หรือพฤติกรรม (behavior) ของบุคคลแต่ละคนในสังคมหนึ่งๆ เป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นเอง ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นแบบแผนแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่น ๆ ในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน นอกจากนี้ นवलลออ ยังบุญเกิด (2517: 8) และณรงค์ เส็งประชา (2530: 89) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ สวัสดิพงษ์ (2528: 7) ได้ระบุความหมายชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทว่า เป็นข้อกำหนดพฤติกรรมซึ่งผูกพันธ์กับสถานภาพถึงแม้ว่าจะมีบทบาทกำหนดขอบเขตพฤติกรรม แต่ไม่มีลักษณะจำเพาะเจาะจง บางกรณีบุคคลจะต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคนอื่น ๆ ซึ่งใช้บทบาทที่แตกต่างกันไป

ทิตยา สุวรรณชฎ (2527: 163-169) ได้ให้ความหมายของบทบาทหน้าที่ แสดงออกคือ การกระทำหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นในสังคมให้เขากระทำในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง โดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน ทำนองเดียวกันกับ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2531: 29-31) ยังให้ความหมายอีกว่า เป็นแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการติดต่อสัมพันธ์ การถ่ายทอดแนวความคิดระหว่างกัน และการตอบสนองซึ่งกันและกัน

Levenson ในหนังสือ ดุลยพัชร์ (2528: 6) ได้สรุปบทบาทอย่างกว้าง ๆ และครอบคลุมทั้งหมดว่าประกอบด้วย 3 อย่าง คือ บทบาทที่ควรจะเป็น บทบาทที่แสดงออก และบทบาทตามความคาดหวัง

- (1) บทบาท หมายถึง ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ ซึ่งผูกอยู่กับตำแหน่งทางสังคม
- (2) บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง ที่คิดว่าเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น
- (3) บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม

ในขณะเดียวกัน Gilmer ใน สมยศ สุวิทยาภรณ์ (2534: 11) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดตามเงื่อนไขและอำนาจที่ต้องกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด และยังให้ความรู้เพิ่มเติมว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

- (1) บทบาทที่กำหนดโดยตำแหน่ง ได้แก่ ฐานะ ตำแหน่ง กฎ ระเบียบ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ซึ่งกำหนดไว้เป็นปทัสสถาน สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นที่คาดหวัง หรือ อุดมคติ
- (2) บทบาทที่กำหนดโดยบุคลิกภาพ ได้แก่ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนจนชนบทรรมนิยม วัฒนธรรมประเพณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อสนองตอบบทบาทตามอุดมคติ อันเป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริง

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปความหมายของบทบาทได้ว่า หมายถึง การแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสภาพที่ตนดำเนินอยู่ในสังคมนั้นๆ

การปฏิบัติงานในหน่วยงาน นอกจากจะมีการแบ่งระดับการปฏิบัติงานแล้ว ยังจะต้องมีการแบ่งเป็นหน่วยงานย่อย ๆ อีก ซึ่งแต่ละหน่วยงานย่อยจะต้องมีหัวหน้าหรือผู้นำเป็นผู้รับผิดชอบตามลักษณะหน้าที่ของตนที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ซึ่งผู้นำแต่ละคนก็จะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไป

Kerch, Curtchfield and Ballachey ใน กิตินันท์ รุจิรกุล (2529: 58-60) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำไว้ 14 ประการ โดยกล่าวไว้ว่า ผู้นำมีบทบาทและหน้าที่หลายประการ ผู้นำที่อยู่ในกลุ่มเผด็จการอาจจะมีบทบาทอย่างหนึ่ง และผู้นำที่อยู่ในกลุ่มประชาธิปไตยก็อาจจะมีบทบาทอย่างหนึ่ง หรืออาจจะมีบทบาทที่มีความคล้ายคลึงกันอยู่บ้างเป็นบางกรณี บทบาทและหน้าที่ของผู้นำทั้ง 14 ประการได้แก่

(1) ผู้นำในฐานะผู้บริหาร (the leader as executive) บทบาทที่เห็นได้ชัดอย่างหนึ่งของผู้นำ คือ บทบาทในฐานะบริหาร ซึ่งประสานงานระหว่างกลุ่มที่อยู่ในองค์การหรือหน่วยงานหรือในฐานะผู้ประสานงานเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี ผู้นำจะเป็นผู้ควบคุมนโยบายและกำหนดวัตถุประสงค์รับผิดชอบดูแลนโยบายให้เป็นไปด้วยดี

(2) ผู้นำในฐานะผู้วางแผน (the leader as planner) ผู้นำส่วนมากจะเป็นผู้วางแผนปฏิบัติงานทุกชนิด เป็นผู้คอยตัดสินใจว่าบุคคลในกลุ่มของตน ผู้ใดควรใช้วิธีการอย่างไร และใช้สิ่งใดมาประกอบเพื่อให้งานบรรลุตามความต้องการ ผู้นำเป็นผู้ที่มีหน้าที่ดูแลด้วยว่าแผนที่วางไว้ นั้นมีการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และมักจะเป็นผู้เดียวที่ทราบแผนงานทั้งหมด คนอื่นจะรู้เฉพาะในส่วนที่เขารับผิดชอบ

(3) ผู้นำในฐานะผู้กำหนดนโยบาย (the leader as policy maker) การกำหนดวัตถุประสงค์หรือการกำหนดนโยบายของกลุ่มหรือหมู่คณะ เป็นงานที่สำคัญที่ผู้นำมีสิทธิ์เลือกหรือกำหนดได้ด้วยตนเอง นโยบายมักจะมาจากผู้ที่มีตำแหน่งงานสูงกว่าผู้นำหรืออาจมาจากผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้นำก็ได้ แต่ไม่ว่านโยบายนั้นจะมาจากแหล่งใดก็ตาม ผู้นำจะเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบายตนเองเสมอ

(4) ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (the leader as expert) ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชาส่วนมาก เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับความรู้และความชำนาญงานเกิดขึ้นก็มักจะหวังพึ่งผู้นำ ดังนั้น ผู้นำจึงจำเป็นต้องทำหน้าที่คล้ายผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพเหล่านั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้นำจะต้องรู้หมดทุกเรื่อง ในบางครั้งผู้นำจึงจำเป็นต้องมีที่ปรึกษาคอยทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ผู้นำด้วย

(5) ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก (the leader as external group representative) สมาชิกภายในกลุ่มย่อมไม่สามารถที่จะทำการติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ในขณะเดียวกันพร้อม ๆ กัน จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยบุคคลที่กลุ่มเห็นว่ามีความสัมพันธ์และความสามารถเพียงพอที่จะทำหน้าที่แทนกลุ่มได้ บุคคลดังกล่าวจึงกลายมาเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์แทนกลุ่ม โดยติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกหน่วยงานของตน และคอยรับการติดต่อจากบุคคลภายนอกอื่น ๆ อีกด้วย

(6) ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม (the leader as controller of internal relations) ผู้นำมักจะต้องดูแลเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ภายในกลุ่ม ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มเป็นเรื่องที่ผู้นำทุกคนไม่สามารถมองข้าม ทั้งนี้เป็นเพราะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องขวัญและกำลังใจของบุคลากร ผู้นำที่ดีจึงต้องตระหนักถึงเรื่องนี้ เพราะถ้าไม่สามารถรักษาความรู้สึกของสมาชิกภายในกลุ่มมีความเข้าใจและสามัคคีกลมเกลียวกันไว้ให้ได้ ความรู้สึกแบ่งแยกก็อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกขณะ

(7) ผู้นำในฐานะให้คุณและโทษ (the leader as purvey of reward and punishment) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอให้คุณและโทษแก่ผู้อื่นจะกลายเป็นผู้ทรงอำนาจ และเป็นผู้นำในที่สุด คุณและโทษดังกล่าวอาจเป็นการขึ้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน การมอบหมายงานให้มากขึ้นหรือน้อย ให้งานที่ยากหรือง่ายก็ได้ทั้งสิ้น ซึ่งความเสียหายอาจจะเกิดขึ้นแก่หน่วยงานได้ถ้าหากผู้นำมอบอำนาจประเภทนี้ให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง มากจนเกินไป

(8) ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน (the leader as arbitrator and mediator) ส่วนมากจะเป็นผู้นำที่เกิดขึ้นในภาวะที่มีการขัดแย้งภายในองค์การหรือหน่วยงานที่อาจทำให้เกิดความเสียหาย ผู้นำจึงเป็นผู้ที่คอยประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยการไกล่เกลี่ยกรณีให้มีความเข้าใจกัน

(9) ผู้นำในฐานะเป็นบุคคลตัวอย่าง (the leader as exemplary) บุคคลที่มีความประพฤติดี หรือปฏิบัติงานดีจนได้รับการยกย่องอยู่เสมอว่าเป็นตัวอย่างอันดีงามของหน่วยงานมักจะมีโอกาสกลายเป็นผู้นำของผู้อื่นได้โดยง่าย ทั้งนี้เพราะเป็นคนที่ได้รับการนับถือจากบุคคลในหน่วยงานอยู่แล้วนั่นเอง

(10) ผู้นำในฐานะสัญลักษณ์ของกลุ่ม (the leader as symbol of the group) ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มมีความสำคัญต่อการดำรงหรือคงอยู่ของกลุ่ม แต่การที่คนหมู่มากมาอยู่รวมกันนั้นจะให้ความสามัคคีกันอยู่ตลอดเวลา ย่อมเป็นเรื่องลำบาก แต่จะมีบางคนที่ได้รับการยกย่องจากกลุ่มคนทั้งหลายภายในกลุ่ม เป็นตัวแทนของเขาโดยจะดีกับเขาเสมอ ไม่ว่าในโอกาสใด ๆ ก็ตาม ขณะเดียวกันบุคคลผู้นี้รักและยึดกลุ่มเป็นสรวงของเขาด้วย บุคคลผู้นี้จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม อำนาจของเขาที่มีจึงสูงสุดเหนือจิตใจของคนทุกคนภายในกลุ่ม

(11) ผู้นำในฐานะตัวแทนรับผิดชอบ (the leader as substitute for individual responsibility) หน่วยงานบางแห่งจะมีผู้นำที่อาสาเข้ารับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำบางอย่างของบุคคลบางคนในกลุ่ม หรืออาจจะรับผิดชอบต่อกิจการทั้งหมดที่คนในกลุ่มนั้นกระทำ โดยเหตุดังกล่าวในบางโอกาสต่อมากลุ่มจึงมอบหมายให้มีอำนาจตัดสินใจกระทำการใด ๆ แทนกลุ่มได้

(12) ผู้นำในฐานะผู้มีอุดมคติ (the leader as ideologist) ผู้นำบางคนเป็นผู้กำหนดอุดมคติ สร้างความเชื่อและสร้างศรัทธาต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นแก่บุคคลที่แวดล้อมเขา บางครั้งอาจเป็นผู้กำหนดคุณธรรมประจำใจ และกำหนดขนบธรรมเนียมที่ใช้ปฏิบัติภายในกลุ่ม อุดมคติ ดังกล่าวในตอนแรกอาจจะเป็นเพียงคำพูดของเขาที่ใคร ๆ พากันนิยมและประพฤติปฏิบัติตาม ซึ่งต่อมากำทำให้กลายเป็นอุดมคติที่เป็นทางการของกลุ่มไป

(13) ผู้นำในฐานะบิดา (the leader as father figure) ผู้นำชนิดนี้จะวางตนเป็นผู้อาวุโสของกลุ่ม มีบุคลิกน่านับถือ เป็นบิดาของกลุ่ม จะว่ากล่าวตู่ต่าใครก็ตามที่จะ ไม่มีใครถือโกรธ เพราะทุกคนทราบดีทั่วกันว่าเบื้องหลังการตู่ต่าว่ากล่าวนั้นล้วนแต่เต็มไปด้วยความรัก ความหวังดีอยู่ด้วยเสมอไป ผู้นำดังกล่าวจะเป็นที่พึ่งพาทางใจที่คอยช่วยเหลือแก่คนทุกคนเมื่อมีความทุกข์

(14) ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบ (the leader as scapegoat) ผู้นำชนิดนี้ เป็นความหวังของกลุ่ม เมื่อใดมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้นำชนิดนี้จะถูกลงโทษหรือรับโทษนั้นๆ แทนกลุ่ม โดยทั่ว ๆ ไป คนเราต่างก็ไม่ต้องการรับผิดชอบเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น แต่จะพากันชดทอดความผิดให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การชดทอดเช่นนี้ทำให้ผู้ที่ถูกชดทอดกลายเป็นผู้นำขึ้นมา เพราะเมื่อเหตุการณ์ร้าย ๆ นั้นผ่านพ้นไป ผู้คนก็จะพากันเห็นอกเห็นใจที่เขาต้องรับเคราะห์กรรมแทนพวกตนแต่เพียงผู้เดียว

ในการเป็นผู้นำนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา กลวิธีและความชำนาญที่ใช้อยู่กับคนกลุ่มหนึ่ง ไม่อาจจะนำไปใช้กับกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งได้ และไม่มีผู้นำคนใดที่จะเป็นผู้นำของกลุ่มได้ตลอดเวลา แม้แต่จะเป็นบุคคลที่ทรงอำนาจหรือมีเกียรติที่สูงส่ง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำยังจะต้องมีเวลาที่ถูกนำ ถูกแนะนำ ถูกตั้ง ถูกตั้งเตือน ถูกบังคับ หรือถูกสอน ดังนั้นทุกคนจึงมีโอกาที่จะแสดงบทบาทผู้นำได้ในเวลาต่าง ๆ กัน

การแสดงบทบาทหน้าที่ของผู้นำ เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้นำ อันเป็นที่คาดหวังของผู้ตาม เป็นที่ต้องการของกลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมนั้น ๆ ซึ่ง Sanderson ในหนังสือ จักรปิง (ไม่ระบุปีพิมพ์: 70-71) ได้กล่าวว่า ผู้นำมีหน้าที่แตกต่างกันออกไปคือ

- (1) เป็นผู้แทนหรือผู้พูดแทน (spokesman)
- (2) เป็นผู้ประสานหรือผู้สร้างความปรองดอง (harmonizer)
- (3) เป็นผู้วางแผน (planner)
- (4) เป็นผู้บริหาร (executive)
- (5) เป็นผู้ให้การศึกษา (educator)

สมพงษ์ เกษมสิน (2516: 402-403) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำไว้ในหนังสือการบริหารงานบุคคลแผนใหม่ว่า โดยทั่วไปผู้นำหรือหัวหน้าควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ
- (2) เป็นผู้ช่วยเสริมสร้างให้มีปริมาณและคุณภาพของงานได้สูงสุด

- (3) เป็นผู้สอนแนะนำวิธีการทำงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
- (4) เป็นผู้ติดต่อประสานงานในองค์การ
- (5) เป็นผู้สั่งงาน ควบคุม และตัดสินใจ

Wall และ Hawkins ในหนังสือ จักรบิง (ไม่ระบุปีพิมพ์: 71) ได้สอบถามความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาจากหลายหน่วยงาน เช่น จากกองทัพบก ครู เป็นต้น ได้ผลสรุปว่า ส่วนใหญ่ ผู้ใต้บังคับบัญชาเหล่านี้มีความต้องการที่จะให้ผู้นำของเขาทำหน้าที่ และมีบทบาทหลายประการคือ

- (1) เป็นผู้บริหารที่ดี (good executive)
- (2) เป็นผู้วางนโยบาย (policy maker)
- (3) เป็นผู้วางแผน (planner)
- (4) เป็นผู้เชี่ยวชาญ (expert)
- (5) เป็นตัวแทนของกลุ่ม (external group)
- (6) เป็นผู้รักษาลักษณะภาพระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชา (control of internal relationship)
- (7) เป็นผู้ให้คุณให้โทษ (purveyor of rewards and punishment)
- (8) เป็นผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอม (arbitrator)
- (9) เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม (group symbol)
- (10) เป็นแบบอย่างที่ดี (exemplar)
- (11) เป็นนักอุดมคติ (ideologist)
- (12) เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน (scapegoat)

จากความคิดเห็นและทัศนคติต่างๆ ที่มีต่อบทบาทและหน้าที่ของผู้นำเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าความคิดและทัศนคติต่าง ๆ ของนักวิชาการจะมีความสอดคล้องกันอยู่หลายประการ เช่น หน้าที่ของผู้นำจะต้องเป็นผู้บริหาร เป็นผู้วางแผน หรือเป็นผู้คอยประสานงาน เป็นต้น

สุชาติ ประชากุล (2513: 406-407) ได้สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและข้อเสนอแนะของสถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำหรือหัวหน้างานในการควบคุมงานที่จะก่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงไว้ดังนี้คือ

(1) ควบคุมงานให้เป็นไปตามปกติ แล้วผลงานของกลุ่มจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น แต่ถ้าควบคุมอย่างใกล้ชิดมากขึ้นเท่าไร ปริมาณผลงานของกลุ่มก็จะยิ่งลดต่ำลงมากเท่า

(2) ควบคุมงานกลุ่มที่มีผลงานสูง การควบคุมงานควรสนใจที่คนงานและสิ่งที่เป็นปัญหา นอกเหนือไปจากงานและกิจกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนกลุ่มที่มีผลงานต่ำ การควบคุมงานควรเน้นที่วิธีดำเนินงานหรือวิธีผลิต

(3) หัวหน้าที่มีผลงานสูงจะใช้เวลาในหน้าที่เกี่ยวกับงานผลิต หรือวิธีดำเนินงานโดยตรงน้อยกว่า เวลาที่ใช้ในการสนใจคนงาน

(4) การให้ความช่วยเหลือ ฝึกอบรมและฝึกฝนอบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญ จะเป็นการช่วยให้เกิดความก้าวหน้า ทำให้ผลงานมีปริมาณและมีคุณภาพสูงขึ้นอีกด้วย

นักสังคมวิทยาส่วนมากเห็นพ้องต้องกันว่า บทบาทเป็นข้อกำหนดพฤติกรรมที่ผูกพันกับสถานภาพ นักทฤษฎีบทบาทส่วนใหญ่ถือว่า บทบาทเป็นเพียงขอบเขต และแนวทางสำหรับพฤติกรรมเท่านั้น พฤติกรรมของบุคคลมิได้ถูกกำหนดโดยบทบาทจำเพาะเจาะจง ในบางกรณีบุคคล พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคนอื่น ๆ ซึ่งใช้บทบาทที่แตกต่างออกไป บทบาทเป็นส่วนที่บุคคลได้รับจากการคาดหวังว่าจะแสดงไปตามสถานภาพหรือตำแหน่งบางที่อาจจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่งและบทบาทเป็นการแสดงที่คาดหวังจากพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่มีต่อเราว่าจะเป็นเช่นไรด้วย (พงษ์ศักดิ์ สวัสดิ์พงษ์, 2528: 7-8)

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2531: 29-31) กล่าวว่า บทบาทของบุคคลในสังคมย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของสถานภาพและลักษณะความคิด ความรู้ ความสามารถ มूलเหตุจูงใจ การอบรม ความพึงพอใจรวมทั้งสถานภาพทางกายและจิตใจ ของบุคคลดำเนินการตามบทบาทนั้น ดังนั้น การแสดงบทบาทของบุคคลที่เหมาะสมกับสถานการณ์จึงต้องอาศัย

ความรู้ ประสบการณ์ วิจารณ์ญาณเป็นเครื่องช่วยกำหนดบทบาท เรื่องของการแสดงบทบาท ของบุคคลนั้น Berlo (1966: 153) อ้างใน อนุศักดิ์ จันทร์มา (2537: 9) ได้จำแนก ไว้ 3 ด้านคือ

(1) บทบาทตามอุดมคติ หรือบทบาทที่กำหนดไว้ (ideal role or role prescriptions) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลอยู่ใน บทบาทจะต้องทำอะไรบ้าง

(2) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (role descriptions) เป็นบทบาทที่บุคคลได้ปฏิบัติ จริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น

(3) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (role expectations) เป็นบทบาทที่บุคคลอื่น คาดหวังว่าคนสมควรจะปฏิบัติอย่างไรในบทบาทนั้น

Mead (1950) อ้างใน กรมส่งเสริมการเกษตร (2529: 8) อธิบายว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริงหรือบทบาทที่เป็นจริงนั้นประกอบด้วย

- (1) การรู้จักตนเอง
- (2) พฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ซึ่งเหมาะสมกับการส่งเสริมฐานะของ ตนเอง
- (3) ภูมิหลังของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ซึ่งใช้เป็นแบบอย่างเพื่อให้การ กระทำเฉพาะอย่างเป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ
- (4) การประเมินผลการกระทำตามบทบาทด้วยตนเองหรือโดยบุคคลอื่น

บทบาทที่ปฏิบัติจริงหมายถึง พฤติกรรมที่แต่ละบุคคลกระทำจริง ๆ ในการตอบสนองต่อข้อกำหนดต่าง ๆ ในตำแหน่งที่เขากำลังครอบครองอยู่ โดยปกติจะมีช่องว่างที่เป็น ความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือแบบแผนในบทบาทที่ปฏิบัติจริง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2529: 8)

นอกจากนี้ สำนักวิจัยสถาบันพัฒนาคนบริหารศาสตร์ (2527: 168-169) ได้กล่าวถึงบทบาทที่ถูกคาดหวังไว้ว่า ตำแหน่งเป็นเพียงระบบการคาดหวัง บทบาท พฤติกรรมของคนจริง ๆ ที่ปรากฏเป็นผลมาจากปฏิกริยาระหว่าง "ตัวเอง" กับ "บทบาท"

ทันทีที่บุคคลรู้ว่าถูกคาดหวังในบทบาท (role expectation) คือ จะเกิดความคาดหวังในบทบาทของผู้ที่ตนจะมีพฤติกรรมต่อ ซึ่งเรียกว่า การคาดหวังบทบาทปฏิภริยา (reciprocal role expect of self) และกล่าวว่า พฤติกรรม ของตนจะเป็นไปถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ความถูกต้องแน่นอนในการคาดหวังบทบาท (the validity of role perception) ขึ้นอยู่กับการคาดการณ์ ถ้าเรารู้จักบุคคลที่จะปฏิสังสรรค์ด้วยหรือรู้จักบทบาทของ เขาจะทำให้เราสามารถแสดงบทบาทของตนเอง ได้ถูกต้อง

(2) ความล้นทัดในการดำเนินบทบาท (skill in role enactment) ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่กำลังเป็นอยู่ ถ้าบทบาทนั้น ๆ เคยแสดงมาแล้วก็สามารถแสดง ได้ดีกว่าบทบาทที่ตนไม่เคยแสดง

(3) สภาพของบุคคล ซึ่งหมายถึงจิตใจ อารมณ์ ในขณะที่มีปฏิภริยาสัมพันธ์อันจะเป็นผลต่อการคาดหวังบทบาทและความล้นทัดในการดำเนินบทบาทคือ ขณะอารมณ์ดี ขณะอารมณ์ไม่ดี คนเราจะแสดงบทบาทได้แตกต่างกัน

ฉะนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าการแสดงออกในบทบาทของผู้นำ ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนนั้น ผู้นำจะต้องแสดงออกอย่างเด่นชัดถึงจุดมุ่งหวังของผู้นำเอง และการแสดงออกของผู้นำนั้นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมด้วย การแสดงออกของผู้นำจะต้องเป็นการแสดงออกอย่างบริสุทธิ์ใจ ไม่มีสิ่งใดเคลือบแฝงอยู่เพราะชุมชนสามารถรับรู้ถึงสิ่งที่ผู้นำแสดงออกอย่างเด่นชัด ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า หากสิ่งที่ผู้นำแสดงบทบาทออกมานั้นเป็นที่ต้องการของชุมชนและสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมแล้วก็จะได้รับการยอมรับนับถือ หากบทบาทที่ผู้นำแสดงออกมาไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนหรือชุมชนไม่สามารถรับรู้ได้อย่างบริสุทธิ์ใจก็จะถูกต่อต้านในที่สุด

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้ (perception) คือ ขบวนการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากบุคคล เหตุการณ์หรือวัตถุ โดยอาศัยอวัยวะสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง (สุรางค์ จันท์เอม, 2529: 102) ซึ่งการรับรู้โดยใช้อวัยวะสัมผัส (sense organ) ที่เรามีอยู่คากกล่าวข้างต้น เป็นเครื่องมือสำคัญในการรับรู้ ดังนั้นคนที่รับรู้ได้สมบูรณ์จะต้องมีอวัยวะสัมผัสที่สมบูรณ์ด้วย แต่ถ้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งบกพร่องไป สมรรถภาพในการรับรู้ก็จะลดน้อยตามไปด้วยและ บุญเติม พันธรอบ (ไม่ระบุปีพิมพ์: 14) กล่าวว่า มนุษย์มีอคติเนื่องมาจากตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายในบุคคลนั่นเอง เช่น อารมณ์ สายตาสั้นสายตายาว ตาบอดสี ลิ้นผิดปกติ และอื่น ๆ นอกจากนี้ ไพบูลย์ เทวรักษ์ (2527: 45) ได้ยืนยันว่า "การรับรู้" คือกระบวนการตีความสิ่งเร้าจากการรับสัมผัสของอวัยวะสัมผัสต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมหรือการเรียนรู้และการคิด รวมทั้ง ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ (2528: 106-107) ได้กล่าวว่า "การรับรู้ เป็นสถานะเชิงสมองที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลภายหลังจากที่มีการรับสัมผัสหรือเพทนาเกิดขึ้น" ในการรับรู้มิได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งเร้า แต่อย่าง เดียว หากแต่ยังขึ้นอยู่กับความโน้มเอียงที่บุคคลสามารถทำความเข้าใจในสถานการณ์และปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ประสบการณ์เดิมภาวะทางร่างกาย ความต้องการของบุคคล เป็นต้น

นรินทร์ แสงสวัสดิ์ (2534: 42) ได้แยกองค์ประกอบที่สำคัญของการรับรู้ไว้ดังนี้

- (1) องค์ประกอบทางสรีรวิทยา (physiological factors)
- (2) องค์ประกอบทางการจัดระบบสิ่งเร้า (stimulus organization factors)
- (3) องค์ประกอบทางจิตวิทยา (psychological factors)

องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสำคัญต่อการรับรู้ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การรับรู้อาจจะไม่เกิดขึ้น หรือบิดเบือนไปได้เช่น องค์ประกอบทางสรีรวิทยา มีส่วนสำคัญให้บุคคลเกิดความรู้สึกสัมผัส ถ้าขาดองค์ประกอบนี้การรู้สึกสัมผัสก็จะไม่เกิดขึ้น การรับรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ การจัดระบบสิ่งเร้าทำให้การรับรู้บิดเบือนจากความเป็นจริงได้ องค์ประกอบทางจิตวิทยา

ถ้าขาดความตั้งใจในการรับรู้ก็ไม่สามารถรับรู้ได้ ส่วน จำเนียร ช่วงโชติ (2532: 3) กล่าวว่า การรับรู้คือ การสัมผัสที่มีความหมาย (sensation) การรับรู้เป็นการแปลหรือตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับ ออกเป็นสิ่งที่หนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายหรือที่รู้จักเข้าใจ ซึ่งในการแปลหรือตีความนี้ จำเป็นต้องมีอินทรีย์ จะต้องใช้ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิม หรือความชัดเจนที่เคยมีมาแต่หนหลัง ถ้าไม่มีความรู้เดิมหรือสัมผัสเรื่องนั้น ๆ เสียแล้ว ก็จะไม่สามารถที่จะรับรู้สิ่งเร้านั้น ๆ จะมีก็แต่เพียงการสัมผัสสิ่งเร้าเท่านั้น ซึ่งกระบวนการของการรับรู้จะเกิดขึ้นต้องประกอบด้วย

- (1) การสัมผัสหรืออาการสัมผัส
- (2) ชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้า
- (3) การแปลความหมายจากอาการสัมผัส

พวงจันทร์ คุละล้มพะ (2521: 38) ได้ให้ความหมาย การรับรู้ไว้ว่าเป็นการจัดระบบรวบรวม การตีความหมายจากเจตนา จากกระบวนการจัดระบบทางสัมผัสต่าง ๆ วัตถุและสิ่งเร้าต่าง ๆ ให้ความหมายบางประการแก่เรา ฉะนั้นการรับรู้ของคน ๆ หนึ่งจึงอาจแตกต่างกันได้มาก เนื่องจากความต่างกันทาง อายุ เพศ สติปัญญา ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล มนุษย์แต่ละคนมักจะมีการรับรู้ (perception) ในสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน การที่มนุษย์สามารถที่จะรับรู้หรือมีปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งภายนอกได้ดีหรือได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งสองประการด้วยกันคือ ประสบการณ์ที่ผ่านมาและความต้องการความสนใจของมนุษย์ในขณะนั้น นอกจากสิ่งสำคัญสองประการนี้แล้ว การรับรู้ยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและลักษณะของสิ่งเร้าอีกด้วย (โสภา ชูนิกุลชัย ในสุวรรณี ศิริวรรณหอม, 2537: 18) ในทำนองเดียวกัน บุญสม วราเอกศิริ (2535: 125) ยังได้กล่าวถึงการรับรู้ว่าเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะการรับรู้ทำให้บุคคลพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยม ซึ่งจะทำให้เราทราบทิศทางการพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกโดยเปิดเผยได้ ทั้งยังมีความสำคัญต่อการศึกษาเรื่องการสื่อความเข้าใจอีกด้วย เพราะการรับรู้มีอิทธิพลต่อการตีความตามสภาพความเป็นจริง และต่อการแปลความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตีความหมาย การเรียบเรียงความคิด การสร้างความเข้าใจในส่วนของผู้รับ และมีผลในแง่เป็นพลังผลักดันในการพูดการกระทำของ

ผู้ส่งด้วย นอกจากนี้ สุรางค์ จันทร์เอม (2529: 170) ยังได้กล่าวอีกว่า การรับรู้หรือการยอมรับบุคคลอื่น ตามลักษณะของบุคลิกภาพของเขานั้นคือ นอกจากเราจะรับรู้บุคคลอื่นในด้านร่างกายว่ามีขนาดสูง-ต่ำ ต่ำ-ขาว อ้วน-ผอม อย่างไรแล้ว เราจะต้องรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะภายในของเขาก็ด้วย อันได้แก่ ความรู้ ความสามารถของบุคคล ความคิดเห็นและทัศนคติ ความรัก ความซื่อสัตย์ ลักษณะนิสัย ตลอดจน อารมณ์ของเขาก็ด้วย การรับรู้บุคคลจึงเป็นการรับรู้บุคลิกภาพของแต่ละคนนั่นเอง ในขณะที่ บุญเติม พันรอบ (ไม่ระบุปีพิมพ์: 14-16) ได้กล่าวถึงการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นว่า การรับรู้ของมนุษย์ที่มีต่อบุคคลอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบวิธีการและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การมีลักษณะเด่น ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) มนุษย์จะจำแนกความแตกต่างในการรับรู้สิ่งของวัตถุ และการรับรู้บุคคลรอบตัวบุคคลที่ถูกรับรู้ จะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางด้านใดด้านหนึ่งต่อความรู้สึกของผู้รับส่วนวัตถุอื่น ๆ ไม่มีผลต่อการรับรู้ของมนุษย์
- (2) ในขณะที่บุคคลสังเกตคนอื่น ๆ อยู่ นั้นบุคคลจะมีแนวโน้มรับรู้คนอื่นที่มีลักษณะเหมือนตนเอง บุคคลจะแสดงคุณลักษณะของตนเองออกมาเพื่อให้คนอื่นสังเกตเห็น จากการสังเกตคนอื่นเท่านั้น
- (3) เกือบทุกครั้งที่มีมนุษย์รับรู้บุคคลอื่น อาจเกิดขึ้นเนื่องจากมีความประทับใจครั้งแรกเมื่อพบเห็น แม้ไม่เคยพบเห็นหรือรู้จักกันมาก่อนก็จะไม่มีความประทับใจเกิดขึ้น
- (4) การรับรู้ของบุคคลมักจะไม่เปลี่ยนแปลง
- (5) การรับรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นเหล่านี้ จะดีหรือเลว ใจร้อนหรือเยือกเย็น หรือลักษณะอื่น ๆ มีพื้นฐานมาจาก ประสบการณ์ในอดีตตามแบบที่บุคคลนั้นเคยรับรู้
- (6) การรับรู้เกิดขึ้นจากความประทับใจที่สุด เป็นการรับรู้ครั้งสุดท้ายและเป็น การรับรู้ที่มั่นคงกว่าครั้งอื่น ๆ
- (7) การรับรู้ อาจจะไม่เลวร้ายได้ ถ้าผู้รับรู้ได้รับอิทธิพลจากกลุ่ม กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลมากที่สุด ถ้ากลุ่มลงความเห็นว่ามีดี บุคคลจะมีความคล้อยตามว่ามีดีไปด้วย
- (8) ตำแหน่งหน้าที่ และบทบาทที่บุคคลแสดงอยู่ จะมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้นในการรับรู้บุคคลอื่น

(9) วัฒนธรรมของกลุ่มสังคม มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลมากทำให้บุคคลมีความลำเอียงในการรับรู้ บุคคลกลุ่มอื่นทั้งหมด โดยเฉพาะบุคคลที่มีเชื้อชาติ ศาสนา หรือบุคคลที่มีเพศต่างจากตนเอง

จากความหมายของการรับรู้ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับสิ่งเร้าแล้วตีความต่อสิ่งนั้น ด้วยความรู้สึกลึกซึ้งของตนเอง โดยอาศัยความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมบวกกับประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มมา แล้วแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้นนั้นมนุษย์เราสามารถที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากอวัยวะสัมผัสต่าง ๆ ของร่างกาย และการที่มนุษย์สามารถที่จะรับรู้หรือมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งภายนอกได้ดีหรือได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาและความสนใจของมนุษย์ในขณะนั้นรวมตลอดทั้งสภาพแวดล้อม สิ่งเร้าต่าง ๆ ด้วย

ภาคสรุป (Overview)

การแสดงออกในความเป็นผู้นำ (leadership performance) นับว่าเป็นคุณลักษณะหนึ่งของผู้นำในทุกๆ กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานร่วมกันหรืออาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก่อนย่อมจะมีบุคคลในกลุ่มกระทำตัวเป็นหัวหน้าหรือผู้นำ ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้มักจะเป็นบุคคลที่มีทักษะ มีศิลปะในภาวะผู้นำ ได้มีนักทฤษฎีบางท่านได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำว่า มนุษย์มีความเชื่อว่าการเป็นผู้นำเป็นเรื่องของความสามารถที่เกิดขึ้นเฉพาะคนหรือเฉพาะตระกูลหรือสืบเชื้อสายกันได้ สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ ผู้ที่เกิดในตระกูลของผู้นำย่อมจะต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้นำด้วย แต่ก็มีนักทฤษฎีบางท่านได้ให้แนวความคิดว่าผู้นำของกลุ่มนั้นจะเน้นความสำคัญที่ตัวบุคคลคือ เน้นตัวมนุษย์และสร้างหลักการ โดยอาศัยธรรมชาติเป็นเกณฑ์หรือเป็นหลัก เพราะมนุษย์ทุกคนรักอิสระ มีความต้องการ ความหวัง ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำงาน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มต้องมีการควบคุมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ดังนั้นการแสดงออกของผู้นำจึงมีส่วนที่จะทำให้สมาชิกเกิดความเชื่อถือและปฏิบัติตาม เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานตามที่ต้องการ

จากการตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปการแสดงออกใน
บทบาทความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ที่วิจัยใน
ประเด็นดังต่อไปนี้

- (1) ผู้นำในฐานะผู้บริหาร
- (2) ผู้นำในฐานะผู้วางแผน
- (3) ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก
- (4) ผู้นำในฐานะเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม
- (5) ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน
- (6) ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ
- (7) ผู้นำในฐานะบิดา
- (8) ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ

หากสมาชิกชุมชนในพื้นที่ที่วิจัยมีการรับรู้ที่ผู้นำของตนเอง ได้แสดงออกตามบทบาทใน 8
ประเด็น ดังกล่าวก็จะส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้า
หมายของการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัย การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย: กรณีศึกษา บ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จริม บ้านไร่ ตำบลลวงน อำเภอปัว บ้านพงษ์ บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลลู่ฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการในเขตพื้นที่ บ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จริม บ้านไร่ ตำบลลวงน อำเภอปัว บ้านพงษ์ บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลลู่ฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ด้วยเหตุผลดังนี้

1. จังหวัดน่านเป็นจังหวัดชายแดนภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับต่างประเทศและจังหวัดใกล้เคียงคือ ทิศเหนือ และทิศตะวันออกติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดพะเยาและทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดแพร่และอุตรดิตถ์ ลักษณะภูมิประเทศพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นเทือกเขาและเนินเขาที่มีความลาดชัน มีแนวชายแดนของอำเภอแม่จริม และอำเภอบ่อเกลือ ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 98 ตำบล 819 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ เช่น ม้ง เย้า ชมุ ถิ่น การคมนาคมมีทั้งทางบกและอากาศ การคมนาคมที่ใช้ติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ส่วนใหญ่จะใช้บริการคมนาคมทางบก โดยมีถนนเชื่อมติดต่อกันตลอด (สำนักงานนโยบายและแผน, 2539: 1)

2. เนื่องจากมีพื้นที่ของอำเภอแม่จริม อำเภอบ่อเกลือและอำเภอที่วิจัยมีที่ตั้งติดต่อกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีการปกครองที่แตกต่างไปจากประเทศไทยเราคือ มีการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และได้มีสมาชิกผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่ผ่านการอบรม

ตามโครงการการุณยเทพ จากศูนย์การุณยเทพ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 จังหวัดเชียงใหม่ มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก บุคคลเหล่านี้จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและให้คำปรึกษาของทางศูนย์การุณยเทพฯ จังหวัดเชียงใหม่ด้วย

3. ผู้วิจัยเป็นเจ้าของหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์การุณยเทพฯ จังหวัดเชียงใหม่ ได้คลุกคลีกับผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในพื้นที่ที่วิจัยมาเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้รับคาดว่ามีความน่าเชื่อถือและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

4. เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ให้บังเกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกชุมชน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำปาง อำเภอมะจิม บ้านไร่ ตำบลลวง อำเภอบัว บ้านพงษ์ บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลลพฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 495 คน เนื่องจากจำนวนประชากรมีจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงมีการสุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด สำหรับขนาดของตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยคิดคำนวณจากสัดส่วนร้อยละ 25 ของ จำนวนประชากรตามสูตรการคิดคำนวณของ นัตร ข้าของ ใน นำชัย ทนุผล (2538: 150) ซึ่งได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 124 คน ส่วนเทคนิคของการสุ่มตัวอย่างนั้นผู้วิจัยกำหนดใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) สำหรับขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. นำรายชื่อของประชากรในแต่ละหมู่บ้านที่วิจัยมาจัดเรียงลำดับตามตัวอักษร
2. คำนวณช่วงของกลุ่มในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตร N/n ได้ช่วงของการสุ่ม

คือ 4

3. จากนั้นผู้วิจัยทำลากลจำนวน 4 ใบ โดยให้หมายเลข 1 ถึง 4 และสุ่มขึ้นมา 1 หมายเลข ในแต่ละหมู่บ้านที่วิจัยเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการสุ่มในแต่ละหมู่บ้านและจะสุ่มตัวอย่างจนครบตามจำนวนของหมู่บ้านที่วิจัยรวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 124 คน

ตาราง 1 จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างในการวิจัย

หมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ	ประชากร	จำนวนตัวอย่าง
บ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จริม	169	42
บ้านไร่ ตำบลลวง อำเภอบัว	99	25
บ้านพงษ์ ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข	8	2
บ้านตอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข	10	3
บ้านห้วยล้อม ตำบลบ่อเกลือ อำเภอบ่อเกลือ	209	52
รวม	495	124

หมายเหตุ: จำนวนตัวอย่างคำนวณมาจากประชากร ร้อยละ 25

ที่มา: ศูนย์การดูแล กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 จังหวัดเชียงใหม่ (2537: 10-24)

**เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
(Research Instrument)**

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ (interview schedule) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีทั้งคำถามปลายเปิด (open-ended question) และคำถามปลายปิด (close-ended question) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอน 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย

ตอน 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย

ตัวแปรและการวัดตัวแปร (Variables and Measurement)

อายุ หมายถึง อายุบริบูรณ์ของผู้ให้ข้อมูลคิดเป็นจำนวนปี

เพศ หมายถึง เพศชาย เพศหญิง ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงความแตกต่างกันของผู้ให้ข้อมูล

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลได้ศึกษามาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักและอาชีพรองที่ได้ประกอบเพื่อเลี้ยงชีพของสมาชิกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสดในรอบปี 2539 ของครอบครัวผู้ให้ข้อมูลคิดเป็นจำนวนบาท

การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชน หมายถึง การรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ที่วิจัยที่มีต่อการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยใน 8 บทบาท คือ ผู้นำในฐานะผู้บริหาร ผู้นำในฐานะผู้วางแผน ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก ผู้นำในฐานะเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ ผู้นำในฐานะบิดา และผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ

สำหรับวิธีการวัดการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชน ผู้วิจัยได้กำหนดระบบการวัดแบบการให้คะแนน (scoring system) ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริง ต่อข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยใน 8 บทบาท โดยผู้ให้ข้อมูลระบุความคิดเห็นแต่ละข้อความว่า "มีการแสดงออก" หรือ "ไม่มีการแสดงออก" คำตอบแต่ละคำตอบมีคะแนนที่กำหนดให้ต่างกันตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือ "มีการแสดงออก" เท่ากับ 2 คะแนน "ไม่มีการแสดงออก" เท่ากับ 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคิดคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์แปลความหมายดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.00 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าคุณร่วมพัฒนาชาติไทย มีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.01-1.50 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าคุณร่วมพัฒนาชาติไทย ไม่มีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

การทดสอบเครื่องมือ (Pre-test of the Instrument)

1. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแนวทางในการตรวจเอกสารแล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) และแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ตามที่ประธานกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ปรึกษาแนะนำ

2. หลังจากนั้นจะนำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามการแสดงออกในความเป็นผู้นำกลุ่มของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่บ้านมั่งขุนกลาง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง โดยใช้สูตรการหาตามแบบของ Kuder-Richardson (KR.21) ใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 124)

$$r_{tt} = \left\{ \frac{n}{n-1} \right\} 1 - \frac{X(n-X)}{nS_t^2}$$

เมื่อ r_{tt} = ค่าความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อความหรือคำถามทั้งหมด

X = ค่าคะแนนเฉลี่ย

S_t^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ผลการทดสอบแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงเท่ากับ 0.92 ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(Data Gathering)

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเอง โดยประสานงานโดยตรงกับผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัยให้ทราบแล้วดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประสานงานโดยตรงกับนายอำเภอหรือผู้แทน กำนันหรือผู้แทน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้แทน เพื่อขอรับความอนุเคราะห์ในการประสานงานและนัดหมายประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตาม วัน เวลาและสถานที่นัดหมาย
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม แปลผล สรุปและรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามมาถอดรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (statistical package for the social sciences: SPSS) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ

1. เพื่อพรรณนาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ที่วิจัย ซึ่งเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยโดยใช้สถิติดังนี้

1.1 ร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับ

1.2 ค่าเฉลี่ย (mean) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการ

กระจายของข้อมูล

2. เพื่อทราบการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ที่วิจัย โดยการคิดคำนวณหาค่าหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) โดยอาศัยสูตรการคำนวณดังนี้

$$WMS = \frac{2f_1 + 1f_2}{TNR}$$

เมื่อ $WMS =$ น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย

$f_1 =$ จำนวนผู้เลือกคำตอบว่ามีการแสดงออก

$f_2 =$ จำนวนผู้เลือกคำตอบว่าไม่มีการแสดงออก

$TNR =$ จำนวนทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูล (total number rating)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
(Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาทั้งสิ้น 8 เดือน คือตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2540 ถึง
เดือนตุลาคม 2540

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนบ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จริม บ้านไร่ ตำบลลวง อำเภอปัว บ้านพงษ์ บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากสมาชิกชุมชนหมู่บ้านดังกล่าวจำนวน 124 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) ผลการวิจัยจะนำเสนอโดยแยกเป็น 2 ตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคลเศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย

ตอน 2 การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย

ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย

อายุ หมายถึง อายุบริบูรณ์ของผู้ให้ข้อมูลคิดเป็นจำนวนปี ผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 36.30 มีอายุระหว่าง 28-38 ปี รองลงไปร้อยละ 29.00 มีอายุระหว่าง 17-27 ปี ร้อยละ 24.20 มีอายุระหว่าง 39-49 ปี และร้อยละ 10.50 มีอายุระหว่าง 50 และมากกว่า สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดคือ 60 ปี และน้อยที่สุด 17 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 35 ปี ซึ่ง สุนิลา ทนุผล (2531: 36-37) ระบุว่าบุคคลที่มีอายุอยู่ในวัยนี้เป็นช่วงที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เข้มแข็งสร้างตัว เป็นบุคคลที่มีกำลังกายแข็งแรง มีความอดทนมีสติปัญญาอยู่ในช่วงที่พัฒนามากที่สุดรู้จักใช้เหตุผลมีความนึกคิดที่ดีมีความสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี นอกจากนี้ สุชา จันท์เอม (2527: 47-57) ยังได้กล่าวว่าบุคคลในวัยนี้เป็นบุคคลที่มีพลังกำลังแข็งแรง มีความรวดเร็ว อดทน และมีความชำนาญ ซึ่งจะมีผู้ปฏิบัติงานดีเด่น ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้น่าจะสามารถระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำกลุ่มได้เป็นอย่างดี สำหรับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุผู้ให้ข้อมูล

เท่ากับ 10.38 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุแตกต่างกัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่วงตอนปลายของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและเป็นช่วงของวัยกลางคน (พรวณีย์ ช.เจนจิต, 2522: 25-26) ซึ่งผู้ใหญ่ในวัยนี้จะมีความคิดเริ่มต้นในการสร้างครอบครัว สร้างหลักฐานเพื่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว มีความรับผิดชอบต่อสังคมและรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จากคำกล่าวนี้สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่มีความมั่นคงในอารมณ์รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ มีความสามารถในการคิดเป็นเหตุเป็นผล จึงสามารถรับรู้ต่อการแสดงออก ในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยได้อย่างถูกต้อง ตามที่ผู้นำแสดงออกในแต่ละครั้งเสมอ

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน (n=124)	ร้อยละ
17 - 27 ปี	36	29.00
28 - 38 ปี	45	36.30
39 - 49 ปี	30	24.20
50 และมากกว่า	13	10.50
รวม	124	100.00

$$\bar{X} = 34.69$$

$$SD = 10.38$$

$$R = 17-60$$

เพศ หมายถึง เพศชาย เพศหญิง ซึ่งมีลักษณะที่แสดงความแตกต่างกันของผู้ให้ข้อมูล ผลการวิจัยในตาราง 3 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (ร้อยละ 72.60) เป็นเพศชาย โดยมีเพศหญิงเพียงร้อยละ 27.40 ซึ่งลักษณะของครอบครัวที่มีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวนี้ ยรรยงสิทธิชัย (ไม่ระบุปีพิมพ์: 50) กล่าวว่า เป็นลักษณะของการใช้อำนาจบังคับบัญชาในครอบครัว โดยมีบิดาเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัวทั้งนี้เนื่องมาจากบิดาเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวหรือเพราะว่าบิดาเป็นเพศที่มีความเข้มแข็ง มีความเด็ดขาดในตัวก็เป็นได้ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นเพศหญิงส่วนมากจะพบว่ามีสถานะเป็นหม้าย

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (n=124)	ร้อยละ
ชาย	90	72.60
หญิง	34	27.40
รวม	124	100.00

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูล ได้ศึกษามาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ผลการวิจัยในตาราง 4 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.80) ไม่ได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษา รองลงมาร้อยละ 12.90 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 6.50 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 และร้อยละ 3.20 จบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมต้น และสูงกว่ามัธยมต้นมีเพียงร้อยละ 0.80 เท่านั้น จากผลการวิจัยนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษานั้น เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับอายุของผู้ให้ข้อมูลจะพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุสูงสุดถึง 60 ปี และมีอายุเฉลี่ย 35 ปี อาจกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลมองการศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยจะจำเป็นมากนักหรืออาจจะกล่าวได้ว่าในสภาพท้องถิ่นในขณะนั้นสถาบันการศึกษาไม่มีในท้องถิ่น หากใครต้องการจะศึกษาหาความรู้จะต้องไปศึกษาในท้องถิ่นอื่นที่มีสถานการศึกษาตั้งอยู่ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลต่างก็มุ่งที่จะหาเลี้ยงชีพ โดยการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักของบรรพบุรุษอีกทั้งการขยายโอกาสทางการศึกษาในอดีตก็ยังไม่ก้าวหน้าเท่ากับปัจจุบัน และผู้ให้ข้อมูลบางส่วนจะเป็นพวกชาวเขาเผ่าม้งที่มีความแตกต่างในเรื่องภาษาจึงไม่นิยมส่งบุตรหลาน ให้เข้ารับการศึกษานั่นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษา

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n=124)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษาในสถานการศึกษา	94	75.80
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	16	12.90
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7	8	6.50
จบต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	4	3.20
จบมัธยมต้น	1	0.80
จบสูงกว่ามัธยมต้น	1	0.80
รวม	124	100.00

อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักและอาชีพรองที่ได้ประกอบเพื่อเลี้ยงชีพของสมาชิกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.40) ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ส่วนอาชีพรองนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (ร้อยละ 84.70) ระบุว่า ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 12.90 ประกอบอาชีพค้าขาย จากผลการวิจัยนี้อาจกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แล้วจะมีอาชีพเป็นเกษตรกรที่มีการเพาะปลูกตามฤดูกาล โดยใช้เวลาว่างจากการเกษตรไปรับจ้างหารายได้เสริมให้กับครอบครัว ซึ่งมักจะเป็นอาชีพของเกษตรกรในชนบททั่วไป บ้างก็ออกหาของป่ามาจำหน่ายในหมู่บ้าน การทำกรเกษตรมักจะเป็นไปตามฤดูกาล ซึ่งหากเกิดภัยตามธรรมชาติขึ้นมาพวกเกษตรกรเหล่านี้จะเกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นความผูกพันของเกษตรกรกับวิถีชีวิตตามธรรมชาติจึงมีค่อนข้างมาก ผู้นำจึงมีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกรเหล่านี้ กิติพันธ์ รุจิรกุล (2529: 58-60) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำว่ามีบทบาทและหน้าที่เป็นผู้วางแผนปฏิบัติงานทุกชนิดเป็นผู้คอยตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอาชีพหลักและอาชีพรอง

การประกอบอาชีพ	จำนวน (n=124)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	122	98.40
รับจ้างทั่วไป	2	1.60
อาชีพรอง		
รับจ้างทั่วไป	105	84.70
ค้าขาย	16	12.90
อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน	2	1.60
เกษตรกรรม	1	0.80

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสดในรอบปี 2539 ของครอบครัวผู้ให้ข้อมูลคิดเป็นจำนวนบาท ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 63.70) มีรายได้รวมตลอดปีระหว่าง 5,000 และน้อยกว่า รองลงมา ร้อยละ 30.60 มีรายได้รวมตลอดปีระหว่าง 5,001-15,000 ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 4.80 มีรายได้ระหว่าง 15,001-25,00 บาท สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุมีอาชีพอื่นนั้นประกอบอาชีพเป็นสมาชิกอาสาสมัครซึ่งมีรายได้เป็นเงินเดือนจากรัฐบาล ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้ทั้งหมดที่คิดเป็นเงินสดในรอบปี 2539 แล้วจะเห็นได้ว่าผู้มีรายได้ต่ำสุดมีเงินได้ 2,000 บาทต่อปี และผู้มีรายได้สูงสุดมีเงินได้ 36,000 บาทต่อปี โดยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดที่รายได้เฉลี่ย 6,040 บาทต่อปี และเมื่อนำรายได้เฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลมาเปรียบเทียบกับรายได้ของเกษตรกรในจังหวัดน่าน แล้วจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวเรือนต่อปีในปี พ.ศ. 2538/2539 ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยจำนวน 17,010.80 บาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2540: 2) ซึ่งถือได้ว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีรายได้รวมต่อปีต่อครอบครัวค่อนข้างน้อยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับรายได้ของเกษตรกรจังหวัดน่าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สภาพ

การประกอบอาชีพของผู้ให้ข้อมูลจะมีการเพาะปลูกเฉพาะบางฤดูกาลก็เป็นได้ สำหรับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5,189.34 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีขนาดของพื้นที่ในการทำการเกษตรที่แตกต่างกัน

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามช่วงรายได้

รายได้ทั้งหมดในรอบปี 2539	จำนวน (n=124)	ร้อยละ
5,000 และน้อยกว่า	79	63.70
5,001 - 15,000	38	30.60
15,001 - 25,000	6	4.80
25,001 - 35,000	-	-
35,001 และมากกว่า	1	0.80
รวม	124	100.00
$\bar{X} = 6,040.32$	$SD = 5,189.34$	$R = 36,000-2,000$

ตอน 2 การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย

การรับรู้ หมายถึง การสร้างมโนภาพส่วนตัวต่อทุกสิ่งทุกอย่างในโลกของแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับสถานภาพส่วนตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ความต้องการและเป้าหมายในชีวิตตลอดจนประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ๆ โดยถือว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการรับรู้ในสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลโดยตรง (สุนิลา ทนุผล และนำชัย ทนุผล, 2532: 11) ในขณะที่ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527: 239) ระบุว่า การรับรู้เป็นการตีความหรือแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเชื่อของตนเอง

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและอธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้และในทำนองเดียวกัน วุฒิชัย
 จ้างงค์ (2525: 58) ได้กล่าวว่าการปฏิบัติงานจะบังเกิดผลได้นั้นไม่เพียงแต่จะมีความ
 เชื่อ และเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์เป็นไปอย่างถูกต้องเท่านั้น สิ่งสำคัญยิ่งก็คือ การรับ
 รู้ของผู้ได้บังคับบัญชาที่จะเข้าใจในความคิดและการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาหรือผู้นาอย่างถูก
 ต้องเหมาะสมอีกด้วย ซึ่งการตีความหมายของความรู้สึนึกคิด หรือความเชื่อของสมาชิก
 ชุมชนที่ได้รับรู้จากการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่ผู้วิจัยกำหนดเพื่อ
 ศึกษาครั้งนี้มี 8 บทบาทคือ บทบาทผู้นำในฐานะผู้บริหาร ผู้นำในฐานะผู้วางแผน ผู้นำใน
 ในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก ผู้นำในฐานะเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิก
 กลุ่ม ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ ผู้นำ
 ในฐานะบิดา และผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ โดยในแต่ละด้านผู้วิจัยได้
 กำหนดข้อความให้ผู้กรอกข้อมูลระบุการรับรู้ในแต่ละข้อความซึ่งมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ

มีการแสดงออก	2 คะแนน
ไม่มีการแสดงออก	1 คะแนน

จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนไปคิดคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) และกำหนดเกณฑ์การแปลผลตามช่วงคะแนนเฉลี่ยที่ผู้วิจัยกำหนดดังนี้คือ

ช่วงคะแนน	ระดับการแสดงออกในความเป็นผู้นำ
1.51-2.00	มีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ
1.01-1.50	ไม่มีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

สำหรับผลการวิจัยจะนำเสนอในแต่ละบทบาทของการแสดงออกในความเป็นผู้นำ
 นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้นำในฐานะผู้บริหาร (the leader as executive) บทบาทที่เห็นเด่นชัดอย่าง
 หนึ่งของผู้นำคือ บทบาทในฐานะผู้บริหาร ซึ่งมีการประสานงานระหว่างกลุ่มที่อยู่ในองค์การ
 หน่วยงาน ชุมชนหรือในฐานะผู้ประสานงานเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี ผู้นำจะเป็นผู้ควบคุม
 นโยบายหรือกำหนดวัตถุประสงค์ รับผิดชอบดูแลนโยบายให้เป็นไปด้วยดี การวิจัยครั้งนี้

ได้ศึกษาถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกของผู้นำในฐานะผู้บริหารจำนวน 8 ข้อความ และให้ผู้ให้ข้อมูลลงความเห็นว่าคุณำของตนได้มีการแสดงออกหรือไม่แสดงออก ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่าผู้นำซึ่งเคยเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยได้มีการแสดงออกในบทบาทความเป็นผู้นำในฐานะผู้บริหาร โดยพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.87 แต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในบทบาทของผู้นำ ในฐานะผู้บริหารแล้วพบว่า ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงการแสดงออกของผู้นำในประเด็นทั้ง 8 ประเด็นที่แตกต่างกัน ซึ่งหมายถึงผู้นำได้มีการแสดงออกในบทบาทบางบทบาทในระดับมากกว่าบางบทบาท สำหรับรายละเอียดการแสดงออกของผู้นำในแต่ละประเด็น โดยเรียงจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

- 1.1 การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม (คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 1.2 การเป็นผู้นำในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน (คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 1.3 การเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามประเพณี (คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 1.4 การเป็นผู้นำทางด้านการประกอบพิธีทางศาสนา (คะแนนเฉลี่ย 1.99)
- 1.5 การเป็นผู้ชักนำสมาชิกเข้ารับการฝึกอบรม (คะแนนเฉลี่ย 1.99)
- 1.6 การเป็นผู้นำในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (คะแนนเฉลี่ย 1.75)
- 1.7 การเป็นผู้นำทางด้านการรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น (คะแนนเฉลี่ย 1.67)
- 1.8 การเป็นผู้นำในการดำเนินงานช่วยเหลือสมาชิกชุมชนที่ประสบภัยต่างๆ (คะแนนเฉลี่ย 1.57)

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีการรับรู้ว่าคุณำร่วมพัฒนาชาติไทยมีในการแสดงออกในบทบาทความเป็นผู้นำด้าน เป็นผู้บริหาร โดยพบว่ามี การแสดงออกทางด้านความคิดเห็นในที่ประชุม, การดำเนินงานด้านการพัฒนาหมู่บ้านและการเป็นผู้นำในด้านการปฏิบัติตามประเพณี มีการแสดงออกมากที่สุด ส่วนการแสดงออกทางด้านอื่น ๆ ก็ลดหลั่นกันลงมาตามลำดับ จนกระทั่งถึงการเป็นผู้นำในการดำเนินงานด้านการช่วยเหลือ

สมาชิกชุมชนที่ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 1.57 จากผลการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่า บทบาทที่ผู้นำได้แสดงออกในแต่ละด้านมีความเด่นชัดถึงจุดมุ่งหวังของผู้นำ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รวมตลอดทั้งปีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมปัจจุบัน

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะผู้บริหาร

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม	124	100.00	-	-	2.00
2. การเป็นผู้นำในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน	124	100.00	-	-	2.00
3. การเป็นผู้นำทางด้านการประกอบพิธีทางศาสนา	123	99.20	1	0.80	1.99
4. การเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามประเพณี	124	100.00	-	-	2.00
5. การเป็นผู้ชักนำสมาชิกเข้ารับการฝึกอบรม	123	99.20	1	0.80	1.99
6. การเป็นผู้นำทางด้านการรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น	83	66.90	41	33.10	1.67

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
7. การเป็นผู้นำในการดำเนิน งานช่วยเหลือสมาชิกชุมชนที่ ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ	71	57.30	53	42.70	1.57
8. การเป็นผู้นำทางด้านการ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	93	75.00	31	25.00	1.75
คะแนนเฉลี่ยรวม					1.87

2. ผู้นำในฐานะผู้วางแผน (the leader as planner) ผู้นำส่วนมากจะเป็นผู้วางแผนปฏิบัติงานทุกชนิด เป็นผู้คอยตัดสินใจว่าบุคคลในกลุ่มของตนผู้ใดควรใช้วิธีการอย่างไร และใช้สิ่งใดมาประกอบเพื่อให้งานบรรลุตามความต้องการ ผู้นำเป็นผู้ที่มีหน้าที่ดูแลด้วยว่าแผนที่วางไว้นั้น มีการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และมักจะเป็นผู้เดียวที่ทราบแผนงานทั้งหมด คนอื่นจะรู้เฉพาะในสิ่งที่เขารับผิดชอบ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงบทบาทการแสดงออกในความเป็นผู้นำตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำในฐานะผู้วางแผน จากข้อความที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจำนวน 10 ข้อความในตาราง 8 สำหรับการรับรู้ของสมาชิกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ข้อความที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมานั้น ได้จัดเรียงข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำในฐานะผู้วางแผน จากการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล โดยเรียงจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

2.1 การเป็นผู้นำในการวางแผนการจัดกิจกรรมตามประเพณี (คะแนนเฉลี่ย 2.00)

- 2.2 การเป็นผู้นำในการวางแผนป้องกันไฟฟ้าที่มักจะเกิดขึ้นในฤดูแล้ง
(คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 2.3 การเป็นผู้นำในการวางแผนป้องกันการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
(คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 2.4 การเป็นผู้นำในการวางแผนป้องกันการเกิดอาชญากรรมในท้องถิ่น
(คะแนนเฉลี่ย 1.99)
- 2.5 การเป็นผู้นำในการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ (คะแนนเฉลี่ย 1.99)
- 2.6 การเป็นผู้นำในการเสนอปัญหาต่าง ๆ ในที่ประชุมเพื่อการวางแผนงานปฏิบัติ (คะแนนเฉลี่ย 1.99)
- 2.7 การเป็นผู้นำในการจัดการแบ่งปันน้ำให้แก่สมาชิกได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมกัน (คะแนนเฉลี่ย 1.86)
- 2.8 การเป็นผู้นำในการวางแผนป้องกันมิให้เยาวชนหันมายุ่งกับยาเสพติด
(คะแนนเฉลี่ย 1.84)
- 2.9 การเป็นผู้นำในการวางแผนให้การบริการทางการศึกษาของชุมชน
(คะแนนเฉลี่ย 1.81)
- 2.10 การเป็นผู้นำในการวางแผนป้องกันการเกิดอุทกภัยในท้องถิ่น
(คะแนนเฉลี่ย 1.77)

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ของสมาชิกที่มีต่อผู้นำในฐานะผู้วางแผนแล้ว พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยทั้ง 10 ข้อความ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ในการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น ผู้นำมักจะมีการร่วมกับสมาชิกชุมชนวางแผนงานในการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้เสมอ เช่น มีการวางแผนงานในการจัดกิจกรรมตามประเพณี แผนงานในการป้องกันการเกิดไฟฟ้า การรักษาความปลอดภัย การป้องกันการเกิดอาชญากรรมในท้องถิ่น การวางแผนงานในการพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ นำปัญหามาร่วมกันพิจารณาเพื่อการวางแผนป้องกันอาทิเช่น ปัญหาทางด้านยาเสพติดให้โทษมีการให้การศึกษาแก่สมาชิกชุมชน รวมถึงตลอดทั้งมีการวางแผนป้องกันการเกิดอุทกภัยในท้องถิ่น จากเหตุการณ์ดังกล่าวมานี้อาจ

กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้ระบุถึงการแสดงออกของผู้นำในฐานะผู้วางแผนโดยสังเกตได้จากผลการวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ยได้ถึง 1.92 แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ที่ผู้นำที่เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำสูง

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะผู้วางแผน

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การเป็นผู้นำในการวางแผน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ	123	99.20	1	0.80	1.99
2. การเป็นผู้นำในการเสนอปัญหา ต่าง ๆ เมื่อมีการประชุมเพื่อ การวางแผนการปฏิบัติ	123	99.20	1	0.80	1.99
3. การเป็นผู้นำในการจัดการแข่งขัน น้ำให้สมาชิกได้รับประโยชน์ เท่าเทียมกัน	105	86.10	17	13.90	1.86
4. การเป็นผู้นำในการวางแผน ป้องกันอุทกภัย	95	76.60	29	23.40	1.77
5. การเป็นผู้นำในการวางแผน การจัดกิจกรรมตามประเพณี	124	100.00	-	-	2.00
6. การเป็นผู้นำในการวางแผนให้ การบริการทางด้านการศึกษา ของชุมชน	100	80.60	24	19.40	1.81

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
7. การเป็นผู้นำในการวางแผน ป้องกันมิให้เยาวชนหันมาอยู่กับ ยาเสพติด	104	83.90	20	16.10	1.84
8. การเป็นผู้นำในการวางแผน ป้องกันอาชญากรรมท้องถิ่น	123	99.20	1	0.80	1.99
9. การเป็นผู้นำในการวางแผน การป้องกันไฟฟ้าที่มักจะเกิดขึ้น ในฤดูแล้ง	124	100.00	-	-	2.00
10. การเป็นผู้นำในการวางแผน ป้องกันการรักษาความปลอดภัย หมู่บ้าน	124	100.00	-	-	2.00
คะแนนเฉลี่ยรวม					1.92

3. ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก (the leader as external group representative) สมาชิกภายในกลุ่มย่อมไม่สามารถที่จะกระทำการติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ในขณะเดียวกันพร้อม ๆ กัน จึงจำเป็นจะต้องอาศัยบุคคลที่กลุ่มเห็นว่ามีความสมบัติและความสามารถเพียงพอที่จะทำหน้าที่แทนกลุ่มได้ บุคคลดังกล่าวจึงกลายมาเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์แทนกลุ่ม โดยติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกหน่วยงานของตนหรือชุมชนอื่น และคอยรับการติดต่อจากบุคคลภายนอกอื่น ๆ อีกด้วย การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงบทบาทการแสดงออกในความเป็นผู้นำตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำ ในฐานะเป็น

ตัวแทนติดต่อบุคคลภายนอก จากข้อความที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจำนวน 7 ข้อความในตาราง 9 สำหรับการรับรู้ของสมาชิกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 7 ข้อความที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมาั้น ได้จัดเรียงข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำ ในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อบุคคลภายนอก จากการรับรู้ของสมาชิกชุมชนผู้ให้ข้อมูล โดยเรียงจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

- 3.1 การเป็นผู้นำในการให้คำแนะนำถึงความเป็นมาของหมู่บ้านเมื่อมีผู้มาเยือน (คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 3.2 การเป็นตัวแทนติดต่อบุคคลภายนอกเกี่ยวกับงานของกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 1.98)
- 3.3 การเป็นผู้นำในการนำสมาชิกไปร่วมงานด้านการเกษตรนอกสถานที่ (คะแนนเฉลี่ย 1.44)
- 3.4 การเป็นตัวแทนไปติดต่อขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการเกี่ยวกับแหล่งน้ำที่จะใช้ในการเพาะปลูก (คะแนนเฉลี่ย 1.98)
- 3.5 การเป็นตัวแทนไปติดต่อขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการเกี่ยวกับการซ่อมแซมถนนในหมู่บ้าน (คะแนนเฉลี่ย 1.99)
- 3.6 การเป็นตัวแทนไปติดต่อกับทางเจ้าหน้าที่ราชการเมื่อมีโรคระบาดในหมู่บ้าน (คะแนนเฉลี่ย 1.45)
- 3.7 การเป็นตัวแทนในการแจ้งข่าวสารต่อทางราชการเมื่อสมาชิกได้รับความเดือดร้อน (คะแนนเฉลี่ย 1.50)

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ของสมาชิกชุมชนที่มีต่อผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อบุคคลภายนอกแล้ว พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตั้งข้อความทั้ง 7 ข้อความแล้วสามารถสรุปได้ว่าเมื่อมีเจ้าหน้าที่ของทางราชการหรือบุคคลอื่นมาเยี่ยมชมกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านผู้นำดังกล่าวมักจะเป็นตัวแทนของสมาชิกคอยให้คำแนะนำ และรายงานความเป็นมาของชุมชนให้ทราบเสมอ และ ถึงแม้ว่าหากทางชุมชนได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับถนนหนทาง ได้เกิดมีการชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่อผู้นำก็จะเป็นตัวแทนไปติดต่อกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ มาซ่อมแซมให้ใช้การได้ดี บางกรณี หรือบางโอกาสผู้นำก็ได้ติดต่อเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ประกอบอาชีพทางการ

เกษตรและประสพผลสำเร็จในการทำงานมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ และคำแนะนำทางด้านการเกษตรแก่สมาชิกชุมชน แม้กระทั่งบางครั้งชุมชนได้รับความเดือดร้อน ไม่มีน้ำสำหรับใช้ในการเพาะปลูก ผู้นำก็จะเป็นตัวแทนไปติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากทางเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้มีการระบุว่าผู้นำได้มีการแสดงออก ส่วนทางด้านการเป็นผู้นำในการนำสมาชิกไปดูงานด้านการเกษตรนอกสถานที่ และการเป็นตัวแทนในการติดต่อกับทางเจ้าหน้าที่ราชการเมื่อมีโรคระบาดในหมู่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลได้มีการระบุว่าไม่มีการแสดงออกของผู้นำนั้น กล่าวได้ว่าการนำสมาชิกชุมชน ไปดูงานนอกสถานที่นั้นมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายปัจจัยเกี่ยวกับด้านการเงินทั้งผู้นำและสมาชิก เนื่องจากสมาชิกชุมชนมีรายได้ค่อนข้างจะต่ำจึงทำให้การแสดงออกของผู้นำทางด้านนี้ไม่ค่อยจะชัดเจนรวมทั้งทางด้านการเป็นตัวแทนติดต่อกับส่วนราชการดังกล่าวด้วย แต่ถึงอย่างไรก็ตามเมื่อมองในภาพรวมแล้ว ผู้ให้ข้อมูลได้มีการระบุว่ามีการแสดงออกค่อนข้างจะสูง โดยสังเกตได้จากค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้รับคือ เท่ากับ 1.76 แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าได้มีการแสดงออกในความเป็นผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอกสูง

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การเป็นผู้นำในการให้คำแนะนำ ความเป็นมาของหมู่บ้านเมื่อมี ผู้มาเยือน	124	100.00	-	-	2.00
2. การเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคล ภายนอกเกี่ยวกับงานของกลุ่ม	122	98.40	2	1.60	1.98

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้เฝ้า	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
3. การเป็นผู้เฝ้าในการนำสมาชิก ไปตุงงานด้านการเกษตรนอก สถานที่	55	44.40	69	55.60	1.44
4. การเป็นตัวแทนในการติดต่อ ขอความช่วยเหลือจากทาง ราชการเกี่ยวกับแหล่งน้ำที่ใช้ ในการเพาะปลูก	122	98.40	2	1.60	1.98
5. การเป็นตัวแทนในการติดต่อ ขอความช่วยเหลือจากทาง ราชการเกี่ยวกับการซ่อมแซม ถนนในหมู่บ้าน	123	99.20	1	0.80	1.99
6. การเป็นตัวแทนในการติดต่อ กับทางเจ้าหน้าที่ราชการเมื่อ มีโรคระบาดในหมู่บ้าน	56	45.20	68	54.80	1.45
7. การเป็นตัวแทนแจ้งข่าวสาร กับทางราชการเมื่อสมาชิก ได้รับความเดือดร้อน	62	50.00	62	50.00	1.50
คะแนนเฉลี่ยรวม					1.76

4. ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม (the leader as controller of internal relations) ผู้นำมักจะต้องดูแลเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ภายในกลุ่ม ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มเป็นเรื่องที่ผู้นำทุกคนไม่สามารถมองข้าม ทั้งนี้เป็นเพราะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องขวัญและกำลังใจของบุคลากร ผู้นำที่ดีจึงต้องตระหนักถึงเรื่องนี้ เพราะถ้าไม่สามารถรักษาความรู้สึกของสมาชิกภายในกลุ่ม ให้มีความเข้าใจและสามัคคีกลมเกลียวกันได้ ความรู้สึกแบ่งแยกก็อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกขณะ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงบทบาทการแสดงออกในความเป็นผู้นำ ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มจากข้อความที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจำนวน 5 ข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมานั้น ได้จัดเรียงข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มจากการรับรู้ของสมาชิก โดยเรียงจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

- 4.1 การเป็นผู้นำให้สมาชิกกลุ่มทำงานจนสำเร็จทุกครั้ง (คะแนนเฉลี่ย 1.98)
- 4.2 การเป็นผู้ประสานความขัดแย้งของสมาชิกกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 4.3 การเป็นผู้นำในการนำสมาชิกได้มีการพบปะสังสรรค์เพื่อความสัมพันธ์ (คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 4.4 การเป็นผู้นำในการนำสมาชิกออกพัฒนาชุมชนเสมอ (คะแนนเฉลี่ย 2.00)
- 4.5 การเป็นผู้นำในการนำสมาชิกรับประทานอาหารร่วมกัน เมื่อมีกิจกรรมการพัฒนาทุกครั้ง (คะแนนเฉลี่ย 1.80)

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ของสมาชิกชุมชนที่มีต่อผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ถึงผลการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยถึงข้อความทั้ง 5 ข้อความนั้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้นำมักจะเป็นบุคคลคอยให้การสนับสนุนสมาชิกชุมชนได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ระหว่างสมาชิกด้วยกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน บางครั้งมักจะนำสมาชิกร่วมกันออกพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ หรือหากมีกรณีเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นระหว่างสมาชิกชุมชนหรือกับสมาชิกอื่น ผู้นำก็จะเป็นบุคคลคอยประสานความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย เพื่อให้เกิด

ความเข้าใจอันดีต่อกัน การพัฒนาชุมชนแต่ละครั้งผู้นำมักจะเป็นบุคคลคอยประสานกับสมาชิก ชุมชนให้ช่วยกันทำงานของกลุ่มสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เสร็จแล้วจะมีการรับประทานอาหารที่ สมาชิกแต่ละท่านเตรียมมารับประทานร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่ง จะเห็นได้ว่าสมาชิกชุมชนผู้ให้ข้อมูลได้มีการรับรู้ถึงการแสดงออกของความเป็นผู้นำ ในฐานะ ผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างดี

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของ ผู้นำในฐานะเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การเป็นผู้นำให้สมาชิกกลุ่ม ทำงานจนสำเร็จทุกครั้ง	121	97.60	3	2.40	1.98
2. การเป็นผู้ประสานความขัดแย้ง ของสมาชิกกลุ่ม	124	100.00	-	-	2.00
3. การเป็นผู้นำในการนำสมาชิก ได้มีการพบปะสังสรรค์เพื่อ สร้างความสัมพันธ์	124	100.00	-	-	2.00
4. การเป็นผู้นำในการนำสมาชิก ออกพัฒนาชุมชนเสมอ	124	100.00	-	-	2.00
5. การเป็นผู้นำในการนำสมาชิก มารับประทานอาหารร่วมกัน เมื่อมีกิจกรรมการพัฒนาทุกครั้ง	99	79.80	25	20.20	1.80
คะแนนเฉลี่ยรวม					1.95

5. ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน (the leader as arbitrator and mediator) ส่วนมากจะเป็นผู้นำที่ เกิดขึ้นในภาวะที่มีขัดแย้งภายในองค์การหรือหน่วยงานที่อาจทำให้เกิดความเสียหาย ผู้นำจึงเป็นผู้ที่คอยประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยการ โกล่เกลี่ยคู่กรณีให้มีความเข้าใจกัน การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงบทบาทการแสดงออกในความเป็นผู้นำตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำ ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน จากข้อความที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา จำนวน 5 ข้อความในตาราง 11 สำหรับการรับรู้ของสมาชิกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมานั้น ได้จัดเรียงข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสินจากการรับรู้ของสมาชิก โดยได้เรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

5.1 การเป็นผู้นำในการตัดสินใจแทนกลุ่มทุกครั้งจะมีการนำมาแจ้งแก่สมาชิกเสมอ (คะแนนเฉลี่ย 2.00)

5.2 การเป็นผู้นำในการประสานสมาชิกภายในกลุ่มให้มีความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อให้เกิดความสามัคคี (คะแนนเฉลี่ย 2.00)

5.3 การเป็นผู้นำในการประสานความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกกลุ่มกับทางเจ้าหน้าที่ (คะแนนเฉลี่ย 1.99)

5.4 การเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 1.98)

5.5 การเป็นผู้นำในการตัดสินปัญหาให้แก่สมาชิกเมื่อมีความขัดแย้งกัน (คะแนนเฉลี่ย 1.27)

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ของสมาชิกชุมชนที่มีต่อผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ถึงผลการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยถึงข้อความทั้ง 5 ข้อความนั้น สามารถสรุปได้ว่า ในกรณีผู้นำได้เป็นตัวแทนกลุ่มไปติดต่oprสานงานกับบุคคลภายนอกหรือกับทางเจ้าหน้าที่ก็ตาม บางครั้งจะต้องมีการตัดสินใจแทนกลุ่ม และผู้นำก็มักจะนำเรื่องที่ตนเองตัดสินใจแทนกลุ่มมาแจ้งให้แก่สมาชิกทราบเสมอ ในขณะที่เดียวกันผู้นำจะเป็นบุคคลที่คอยประสานสมาชิกในกลุ่มให้มีความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อให้เกิดความสามัคคี รวมตลอดถึงเป็นบุคคลที่คอยประสานความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกชุมชนกับทางเจ้าหน้าที่ บางครั้งจะคอยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของสมาชิก

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้มีการระบุว่าผู้นำได้มีการแสดงออกค่อนข้างสูง แต่ทางด้านการเป็นผู้นำในการตัดสินใจปัญหาแก่สมาชิกเมื่อมีความขัดแย้งกัน ผู้ให้ข้อมูลได้ระบุว่าไม่มีการแสดงของผู้นำนั้นกล่าวได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะอยู่นอกเหนือจากวิสัยหรือความสามารถที่ผู้นำจะตัดสินใจได้บางครั้งจะต้องให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเป็นผู้ตัดสินใจดังกล่าวก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามเมื่อมองในภาพรวมของการแสดงออกของผู้นำตามการรับรู้ของสมาชิกแล้ว ผู้ให้ข้อมูลได้มีการรับรู้โดยสังเกตได้จากค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้คือ เท่ากับ 1.85 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลได้มีการรับรู้ถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำที่ค่อนข้างชัดเจน

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งของสมาชิก	122	98.40	2	1.60	1.98
2. การเป็นผู้นำในการตัดสินใจ แทนกลุ่มทุกครั้งจะมีการนำมา แจ้งแก่สมาชิกเสมอ	124	100.00	-	-	2.00
3. การเป็นผู้นำในการตัดสินใจ แก่สมาชิกเมื่อมีความขัดแย้งกัน	33	26.60	91	73.40	1.27
4. การเป็นผู้นำในการประสาน ความเข้าใจอันดีระหว่าง สมาชิกกลุ่มกับทางเจ้าหน้าที่	123	99.20	1	0.80	1.99

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		คะแนนเฉลี่ย
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
5. การเป็นผู้นำในการประสาน สมาชิกภายในกลุ่มให้มีความ เข้าใจอันดีต่อกันเพื่อให้เกิด ความสามัคคี	124	100.00	-	-	2.00
คะแนนเฉลี่ยรวม					1.85

6. ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ (the leader as scapegoat or the leader as substitute for individual responsibility) หน่วยงานบางแห่งจะมีผู้นำที่อาสาเข้ารับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และการกระทำบางอย่างของบุคคลบางคนในกลุ่มหรืออาจจะรับผิดชอบต่อกิจการทั้งหมดที่คนในกลุ่มนั้นกระทำ โดยเหตุดังกล่าวในบางโอกาสต่อมากลุ่มจึงมอบหมายให้มีโอกาสตัดสินใจกระทำการใด ๆ แทนกลุ่มได้ หรือผู้นำที่เป็นความหวังของกลุ่ม เมื่อใดมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้นำชนิดนี้จะถูกลงโทษหรือรับโทษนั้น ๆ แทนกลุ่ม โดยทั่ว ๆ ไปคนเราต่างก็ไม่ต้องการรับผิดชอบเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น แต่จะพากันชดทอดความผิดให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การชดทอดเช่นนี้ทำให้ผู้ที่ถูกชดทอดกลายเป็นผู้นำขึ้นมาได้ เพราะเมื่อเหตุการณ์ร้าย ๆ นั้นผ่านพ้นไป ผู้คนก็จะพากันเห็นอกเห็นใจที่เขาต้องรับเคราะห์กรรมแทนพวกตนเพียงผู้เดียว การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงบทบาทการแสดงออกในความเป็นผู้นำ ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบจากข้อความที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจำนวน 5 ข้อความในตาราง

12 สำหรับการรับรู้ของสมาชิกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมา นั้น ได้จัดเรียงข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำ ในฐานะผู้รับผิดชอบ หรือตัวแทนรับผิดชอบ จากการรับรู้ของสมาชิกโดยได้เรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

6.1 ผู้นำมักจะขันอาสาเข้าปฏิบัติงานร่วมกับทางเจ้าหน้าที่เสมอเมื่อมีงานเทศกาลต่าง ๆ ในท้องถิ่น (คะแนนเฉลี่ย 2.00)

6.2 ผู้นำมักจะมีการแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นให้กับทางราชการ (คะแนนเฉลี่ย 1.77)

6.3 ผู้นำจะเป็นผู้รับผิดชอบสมาชิกกลุ่มเสมอเมื่อเกิดความผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน (คะแนนเฉลี่ย 1.67)

6.4 ผู้นำเป็นผู้ติดต่อประสานกับส่วนราชการในการส่งผู้ติดยาเสพติดไปรับการบำบัดรักษาเสมอ (คะแนนเฉลี่ย 1.35)

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ของสมาชิกที่มีต่อผู้นำ ในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ถึงผลการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยถึงข้อความทั้ง 5 ข้อความนั้นสามารถสรุปได้ว่า ในกรณีที่ทางเจ้าหน้าที่ขอให้ทางชุมชนจัดสมาชิกในชุมชนเข้าปฏิบัติงานร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในงานเทศกาลต่าง ๆ ผู้นำมักจะขันอาสาเป็นตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมปฏิบัติงานกับทางเจ้าหน้าที่และเมื่อทางราชการขอความร่วมมือจากสมาชิกชุมชนให้คอยสอดส่องบุคคลที่ประพฤติตนในทางไม่ดี เช่น ค้ายาเสพติดหรือมั่วสุมเสพยาเสพติดเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ผู้นำมักจะเป็นตัวแทนในการแจ้งข่าวให้กับทางเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย แม้กระทั่งเมื่อเกิดความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานหรือการติดต่อประสานงาน ผู้นำมักจะเป็นผู้ออกรับผิดชอบแทนกลุ่มแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำที่กล้าแสดงความรับผิดชอบต่อการทำงาน ผู้ให้ข้อมูลได้มีการระบุว่ามีการแสดงออก สำหรับด้านการเป็นผู้นำในการติดต่อประสานกับส่วนราชการเพื่อขอส่งตัวสมาชิกผู้ติดยาเสพติดไปรับการบำบัดรักษาที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าไม่มีการแสดงออกนั้นกล่าวได้ว่า การดำเนินการส่งตัวผู้ติดยาเสพติดไปรับการบำบัดรักษาจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ทางด้านนี้ จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลยังไม่เคยพบหรือรับทราบมาก่อนจึงมีการระบุว่าไม่มีการแสดงออกดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยรวมที่ได้คือ เท่ากับ 1.69 แสดงให้เห็นแล้วว่าผู้ให้ข้อมูลได้มีการรับรู้ถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำที่ค่อนข้างชัดเจน

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของ
ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. ผู้นำจะเป็นผู้รับผิดชอบสมาชิก กลุ่มเสมอเมื่อเกิดความผิดพลาด จากการปฏิบัติงาน	83	66.90	41	33.10	1.67
2. ผู้นำมักจะชั้นอาสาเข้าปฏิบัติงาน ร่วมกับทางเจ้าหน้าที่เสมอเมื่อมี งานเทศกาลต่าง ๆ ในท้องถิ่น	124	100.00	-	-	2.00
3. ผู้นำเป็นบุคคลที่กล้ารับผิดชอบ สมาชิกกลุ่มเสมอ	82	66.10	42	33.90	1.67
4. ผู้นำมักจะมีการแจ้งข่าวสาร ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นให้ แก่ทางราชการ	96	77.40	28	22.60	1.77
5. ผู้นำเป็นผู้ติดต่อประสานกับ ส่วนราชการในการส่งผู้ติด ยาเสพติดไปรับการบำบัด รักษาเสมอ	43	34.70	80	64.50	1.35
คะแนนเฉลี่ยรวม					1.69

7. ผู้นำในฐานะบิดา (the leader as father figuer) ผู้นำชนิดนี้จะวางตนเป็นผู้ อาวุโสของกลุ่มมีบุคลิกน่านับถือ เป็นบิดาของกลุ่มจะว่ากล่าวตักเตือนใครก็ตามที่จะ ไม่มีใครถือ โกรธ เพราะทุกคนทราบดีทั่วกันว่า บ้างหลังการตักเตือนว่ากล่าวนั้นล้วนแต่เต็มไปด้วยความรัก ความหวังที่อยู่ด้วยเสมอไป ผู้นำดังกล่าวจะเป็นที่พึ่งพาทางใจที่คอยช่วยเหลือแก่คนทุกคน เมื่อมีความทุกข์ การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาถึงบทบาทการแสดงออกในความเป็นผู้นำตามการ รับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำในฐานะบิดา จากข้อความที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากจำนวน 5 ข้อ ความในตาราง 13 สำหรับการรับรู้ของสมาชิกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนด ขึ้นมานั้น โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

7.1 การเป็นผู้นำที่ให้อภัยแก่สมาชิกเสมอเมื่อเกิดความผิดพลาดจากการ ทำงาน (คะแนนเฉลี่ย 2.00)

7.2 การเป็นผู้นำในการช่วยเหลือแก้ปัญหาให้แก่สมาชิกที่ได้รับความ เดือดร้อน (คะแนนเฉลี่ย 1.99)

7.3 การเป็นผู้นำที่คอยว่ากล่าวตักเตือนสมาชิกที่ประพฤติตนในการเป็น บุคคลที่ซื่อสัตย์เล็กน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.76)

7.4 การเป็นผู้นำที่คอยว่ากล่าวตักเตือนสมาชิกให้ละเว้นเกี่ยวกับยา เสพติดให้โทษ (คะแนนเฉลี่ย 1.62)

7.5 การเป็นผู้นำที่คอยว่ากล่าวตักเตือนสมาชิกที่ประพฤติตนในการเป็นผู้ จำหน่ายยาเสพติดให้โทษโดยให้เลิกประพฤติตนเสียใหม่ (คะแนนเฉลี่ย 1.59)

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ของสมาชิกที่มีต่อผู้นำในฐานะบิดา พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ถึงผลการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ดัง ข้อความทั้ง 5 ข้อความนั้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้นำมีการแสดงออกที่ชัดเจนในด้านเมื่อเกิด ความผิดพลาดจากการทำงานของสมาชิก ผู้นำมักจะ ไม่ถือโทษโกรธเคืองสมาชิกและให้อภัย เสมอ แต่จะมีก็เพียงตักเตือนให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานครั้งต่อ ๆ ไปควรเพิ่มความ ระมัดระวังให้มากยิ่งขึ้น ผู้ที่ถูกตักเตือนก็ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบแต่อย่างใด ในขณะที่เดียวกันนี้ หากสมาชิกชุมชนมีความเดือดร้อนก็จะคอยให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้แก่สมาชิกที่มี ความเดือดร้อน กรณีที่สมาชิกในชุมชนประพฤติตนไปในทางไม่ถูกไม่ควร เช่น มีการมั่วสุม เสพยาเสพติด หรือจำหน่ายก็จะมีการเรียกตัวมาตักเตือนและขอร้องให้ละเว้นเลิกประพฤติ

ตนเอง และให้ปรับเปลี่ยนปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง เสียใหม่ จึงเป็นที่เชื่อได้ว่าสมาชิกชุมชน มีการรับรู้ในการแสดงออกของผู้นำในฐานะบิดาได้ดี จะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ได้ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยถึง 1.79 แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ที่ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะบิดา

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การเป็นผู้นำในการช่วยเหลือ แก้ปัญหาให้แก่สมาชิกที่ได้รับ ความเดือดร้อน	123	99.20	1	0.80	1.99
2. การเป็นผู้นำที่ให้ภัยแก่สมาชิก เสมอเมื่อเกิดความผิดพลาด จากการทำงาน	124	100.00	-	-	2.00
3. การเป็นผู้นำที่คอยว่ากล่าว ตักเตือนสมาชิกให้ละเว้น เกี่ยวกับยาเสพติด	77	62.10	47	37.90	1.62
4. การเป็นผู้นำที่คอยว่ากล่าว ตักเตือนสมาชิกที่ประพฤติตน ในการเป็นบุคคลที่ชอบลักเล็ก ขโมยน้อย	94	75.50	30	24.20	1.76

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
5. การเป็นผู้หน้าที่คอยว่ากล่าว ตักเตือนสมาชิกที่ประพฤติตน ในการเป็นผู้จำหน่ายยาเสพติด ให้โทษ โดยให้เลิกประพฤติตน เสียใหม่	73	59.30	50	40.70	1.59
คะแนนเฉลี่ยรวม				1.79	

8. ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ (the leader as expert or the leader as profession) ผู้นำชนิดนี้ ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชาส่วนมากเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับความรู้และความชำนาญเกิดขึ้นก็มักจะหวังพึ่งผู้นำ ดังนั้นผู้นำจึงจำเป็นต้องทำหน้าที่คล้ายผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพเหล่านั้น แต่มิได้หมายความว่าผู้นำจะต้องรู้หมดทุกเรื่อง ในบางครั้งผู้นำจึงจำเป็นต้องมีที่ปรึกษาคอยทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ผู้นำด้วย การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงบทบาทการแสดงออกในความเป็นผู้นำ ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ จากข้อความที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจำนวน 9 ข้อความในตาราง 14 สำหรับการรับรู้ของสมาชิกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 ข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมานั้น ได้จัดเรียงข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ จากการรับรู้ของสมาชิกโดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

8.1 การเป็นผู้หน้าที่ให้คำแนะนำส่งเสริมสมาชิกรู้จักวิธีการคัดเลือกพันธุ์พืช (คะแนนเฉลี่ย 1.84)

- 8.2 การเป็นผู้นำที่ได้คำแนะนำวิธีการปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงแก่สมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 1.56)
- 8.3 การเป็นผู้นำที่ได้ความรู้ด้านการคัดเลือกพันธุ์พืชและการใช้ปุ๋ยสูตรต่าง ๆ (คะแนนเฉลี่ย 1.50)
- 8.4 การเป็นผู้นำในการสาธิตวิธีการนำโรงเรือนใก่อย่างถูกวิธี (คะแนนเฉลี่ย 1.50)
- 8.5 การเป็นผู้นำที่มีการสาธิตวิธีการเก็บเกี่ยวพืชที่ถูกวิธีแก่สมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 1.50)
- 8.6 การเป็นผู้นำในการเชิญชวนสมาชิกมารวมกลุ่มกันในรูปของสหกรณ์ (คะแนนเฉลี่ย 1.50)
- 8.7 การเป็นผู้นำในการแนะนำให้สมาชิกหันมาเลี้ยงไก่เป็นรายได้เสริม (คะแนนเฉลี่ย 1.50)
- 8.8 การเป็นผู้นำในการแนะนำวิธีการให้วัคซีนแก่ลูกไก่ (คะแนนเฉลี่ย 1.50)
- 8.9 การเป็นผู้นำในการแนะนำการทำกรงไก่แบบปลา (คะแนนเฉลี่ย 1.40)

ผลการวิจัย เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ของสมาชิกที่มีต่อผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ถึงผลการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ดังข้อความทั้ง 9 ข้อความ นั้น สามารถสรุปได้ว่าผู้นำมีการแสดงออกที่ค่อยข้างที่จะชัดเจนใน 2 ด้านคือ การให้คำแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักวิธีการคัดเลือกพันธุ์พืชและวิธีการปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงเท่านั้น อาจจะมีผลมาจากการที่ผู้นำเคยปลูกพืชที่ทำให้ตนเองประสบผลสำเร็จมาแล้วก็เป็นได้ สำหรับด้านอื่น ๆ ที่มีการระบุว่าไม่มีการแสดงออกโดยจากผลการวิจัยที่ผู้ให้ข้อมูลได้ระบุไว้ โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อได้คะแนนเฉลี่ยข้อละ 1.40-1.50 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.01-1.50 ไม่มีการแสดงออก จากผลการวิจัยที่ได้รับครั้งนี้ ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์ของผู้นำเหล่านี้ยังมีเคยมีการปฏิบัติงานในด้านดังกล่าวจึงทำให้ผู้ให้ข้อมูล ยังมีได้สัมผัสกับงานด้านนี้อย่างจริงจัง

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุถึงการแสดงออกและไม่แสดงออกของผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การเป็นผู้นำที่ให้คำแนะนำ และส่งเสริมสมาชิกรู้จักวิธี การคัดเลือกพันธุ์พืช	104	83.90	20	16.10	1.84
2. การเป็นผู้นำที่ให้คำแนะนำวิธี การปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนสูง แก่สมาชิก	70	56.50	54	43.50	1.56
3. การเป็นผู้นำที่ให้ความรู้ด้าน การคัดเลือกพันธุ์พืชและการ ใช้ปุ๋ยสูตรต่าง ๆ	62	50.00	62	50.00	1.50
4. การเป็นผู้นำในการสาธิตการ สร้างโรงเรือนใก่อย่างถูกวิธี	61	50.00	62	50.00	1.50
5. การเป็นผู้นำที่มีการสาธิตวิธีการ เก็บเกี่ยวพืชที่ถูกวิธีแก่สมาชิก	62	50.00	62	50.00	1.50
6. การเป็นผู้นำที่เชิญชวนสมาชิกมา รวมกลุ่มกันในรูปของสหกรณ์	62	50.00	62	50.00	1.50
7. การเป็นผู้นำในการแนะนำให้ สมาชิกหันมาเลี้ยงไก่เป็นรายได้ เสริม	61	50.00	62	50.00	1.50

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงออก ของผู้นำ	การรับรู้ของสมาชิก (n=124)				คะแนนเฉลี่ย
	มีการแสดงออก		ไม่มีการแสดงออก		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
8. การเป็นผู้นำในการแนะนำวิธี การให้วัคซีนแก่ลูกไก่	62	50.00	62	50.00	1.50
9. การเป็นผู้นำในการแนะนำการ ทำทรงไก่บนบ่อปลา	49	39.50	75	60.50	1.40
คะแนนเฉลี่ยรวม					1.53

9. การแสดงออกผู้นำตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนทั้ง 8 ประเด็น การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล โดยศึกษาจากบทบาทการแสดงออกของผู้นำ 8 ประเด็นคือ การแสดงออกของผู้นำในฐานะผู้บริหาร ผู้นำในฐานะผู้วางแผน ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอกผู้นำในฐานะเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ ผู้นำในฐานะบิดาและผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 15 พบว่าผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่ามีผู้นำมีการแสดงออกในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกมากที่สุดคือ มีคะแนนเฉลี่ย 1.95 รองลงมาได้แก่ในฐานะผู้วางแผนมีคะแนนเฉลี่ย 1.92 ในฐานะผู้บริหารมีคะแนนเฉลี่ย 1.87 ในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน มีคะแนนเฉลี่ย 1.85 ในฐานะบิดามีคะแนนเฉลี่ย 1.79 ในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก มีคะแนนเฉลี่ย 1.76 ในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบมีคะแนนเฉลี่ย 1.69 และในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ มีคะแนนเฉลี่ย 1.53 ตามลำดับ ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้นำในแต่ละประเด็นทั้ง 8 ประเด็นจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 1.51-2.00 เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วจะเห็นว่าผู้นำของผู้ร่วมพัฒนา

ชาติไทยมีการแสดงออกในบทบาทของผู้นำทั้ง 8 ประเด็น โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 1.80 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีการรับรู้ว่าคุณำ ซึ่งเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมีการแสดงออกในบทบาทความเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ และพบว่าผู้นำเหล่านั้นมีการแสดงออกบางบทบาทที่มากและบางบทบาทที่น้อยกว่า แต่เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสามารถกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ที่สอดคล้องกัน จากสาเหตุที่ผู้นำที่เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย มีการแสดงออกในบทบาทของผู้นำในฐานะผู้นำแบบต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างจะเนื่องมาจากผู้ให้ข้อมูลมีสภาพความเป็นอยู่ในการดำรงชีพที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันบ้าง สภาพท้องถิ่นที่วิจัยบางแห่งก็ตั้งอยู่ใกล้ท้องถิ่นที่มีความเจริญ บางแห่งก็ตั้งอยู่ห่างไกลความเจริญ

ตาราง 15 ลำดับการแสดงออกของผู้นำในบทบาทต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล
(n=124)

บทบาทความเป็นผู้นำ	เปอร์เซ็นต์	น้ำหนักค่า คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแสดง ออก	ลำดับที่
1. ในฐานะผู้ควบคุมความ สัมพันธ์ของสมาชิก	95.50	1.95	0.09	มีการแสดงออก	1
2. ในฐานะผู้วางแผน	92.50	1.92	0.08	มีการแสดงออก	2
3. ในฐานะผู้บริหาร	87.20	1.87	0.09	มีการแสดงออก	3
4. ในฐานะคนกลางหรือ ผู้ตัดสิน	84.80	1.85	0.09	มีการแสดงออก	4
5. ในฐานะบิดา	79.30	1.79	0.26	มีการแสดงออก	5
6. ในฐานะเป็นตัวแทน ติดต่อกับบุคคลภายนอก	76.50	1.76	0.21	มีการแสดงออก	6
7. ในฐานะผู้รับผิดชอบหรือ ตัวแทนรับผิดชอบ	69.10	1.69	0.11	มีการแสดงออก	7

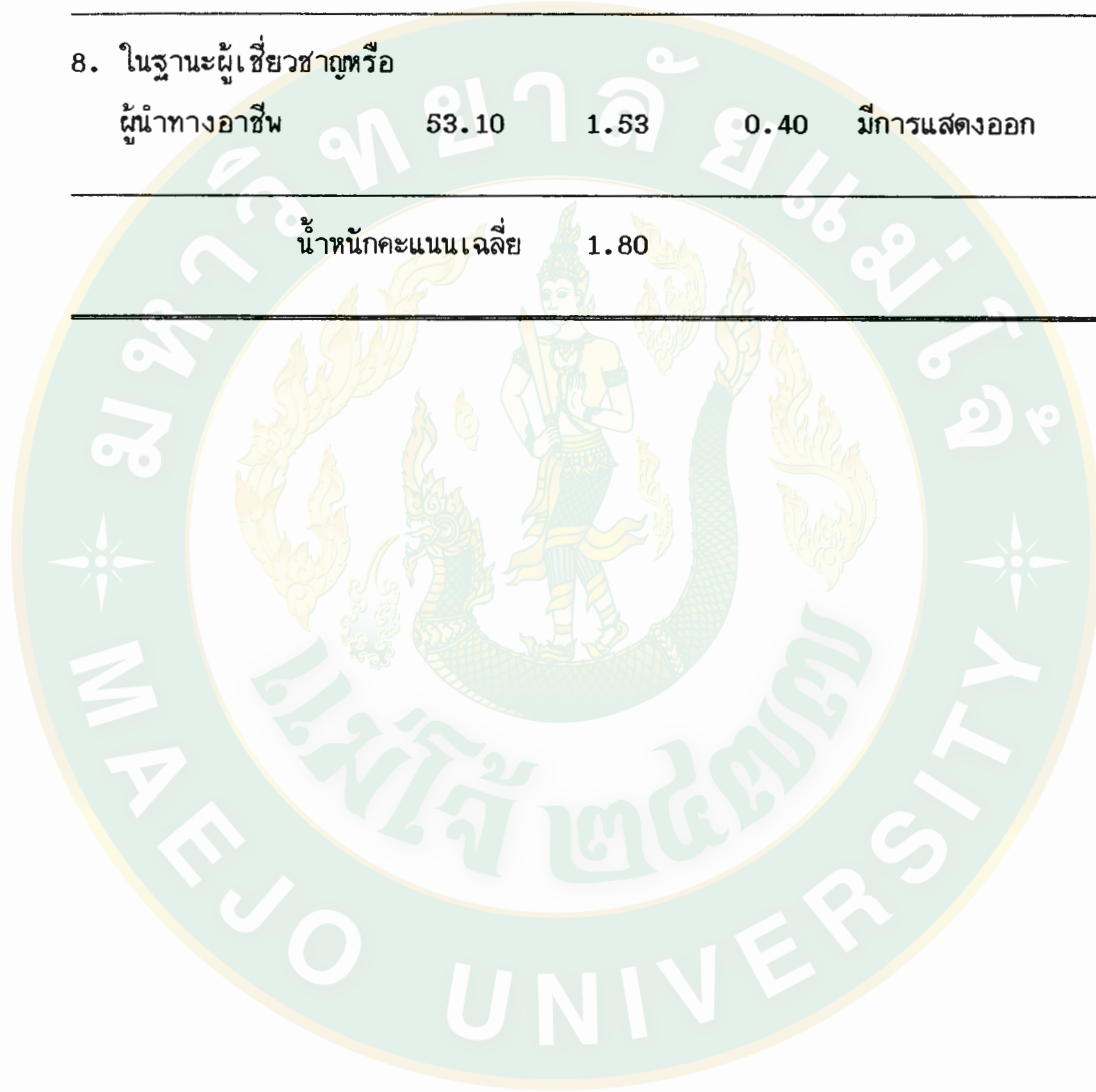
ตาราง 15 (ต่อ)

บทบาทความเป็นผู้นำ	เปอร์เซ็นต์	น้ำหนักค่า	ค่าเบี่ยงเบน	การแสดงผล	ลำดับที่
		คะแนนเฉลี่ย	มาตรฐาน	ออก	

8. ในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือ

ผู้นำทางอาชีพ	53.10	1.53	0.40	มีการแสดงผลออก	8
---------------	-------	------	------	----------------	---

น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย	1.80
--------------------	------

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ (SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการศึกษา

(Summary)

การศึกษาถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย: กรณีศึกษา จังหวัดน่าน ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนบ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำนาง อำเภอมะจรรย์ บ้านไร่ ตำบลลวน อำเภอบัว บ้านพงษ์ บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข และบ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ได้เก็บข้อมูลสมาชิกชุมชนดังกล่าวข้างต้นในเดือนตุลาคม 2540 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้คือ

1. เพื่อพรรณาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ บ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำนาง อำเภอมะจรรย์ บ้านไร่ ตำบลลวน อำเภอบัว บ้านพงษ์ บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

2. เพื่อทราบถึงการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว

ผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้คือ สมาชิกชุมชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำนาง อำเภอมะจรรย์ บ้านไร่ ตำบลลวน อำเภอบัว บ้านพงษ์ บ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข บ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) จำนวนทั้งสิ้น 124 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ (interview schedule) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในหมู่บ้านดังกล่าวข้างต้น

ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลได้นำไปทดสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามการแสดงออกในความเป็นผู้นำกลุ่ม ของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ ของสมาชิกชุมชนผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยนำไปทดสอบสมาชิกชุมชนบ้านมิ่งขุนกลาง ตำบล บ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน โดยการวิเคราะห์หาความ เชื่อมั่นหรือความเที่ยงตามแบบของ Kuder-Richardson (KR.21) ในพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 124) ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงเท่ากับ .92

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกชุมชนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ จะมีอายุระหว่าง 28-38 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 35 ปี ส่วนมากจะเป็นเพศชายร้อยละ 72.60 ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากร้อยละ 75.80 จะไม่ได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษา และมีการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมร้อยละ 98.40 เป็นอาชีพหลัก ส่วนอาชีพรองนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก ร้อยละ 84.70 ระบุว่าประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีรายได้ระหว่าง 5,000 บาท และน้อยกว่า จำนวนร้อยละ 63.70

2. การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผู้นำในฐานะต่างๆ 8 บทบาทด้วยกันคือ ผู้นำในฐานะผู้บริหาร ผู้นำในฐานะผู้วางแผน ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิก ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ ผู้นำในฐานะบิดาและผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพดังนี้คือ

2.1 ผู้นำในฐานะผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลในตาราง 7 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (87.20 เปอร์เซ็นต์) รับรู้ว่าผู้นำผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมีการแสดงออกในฐานะผู้บริหารอยู่ในระดับมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

2.2 ผู้นำในฐานะผู้วางแผน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 8 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (92.50 เปอร์เซ็นต์) รับรู้ว่าผู้นำผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมีการแสดงออกในฐานะผู้วางแผนอยู่ในระดับมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

2.3 ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 9 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ถึง (76.50 เปอร์เซ็นต์) มีความคิดเห็นว่าผู้นำ

ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย มีการแสดงออกในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอกอยู่ในระดับมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

2.4 ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 10 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (95.50 เปอร์เซ็นต์) มีการรับรู้ว่าคุณนำผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมีการแสดงออกในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม อยู่ในระดับมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

2.5 ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน ผลการวิเคราะห์ในตาราง 11 พบว่าผู้ให้ข้อมูล (84.80 เปอร์เซ็นต์) รับรู้ว่าคุณนำผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมีการแสดงออกในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสินอยู่ในระดับมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

2.6 ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ ผลการวิเคราะห์ในตาราง 12 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (69.10 เปอร์เซ็นต์) มีความเห็นว่าการรับรู้ว่าคุณนำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบอยู่ในระดับมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

2.7 ผู้นำในฐานะบิดา ผลการวิเคราะห์ในตาราง 13 พบว่าผู้ให้ข้อมูล (79.30 เปอร์เซ็นต์) มีความเห็นว่าการรับรู้ว่าคุณนำในฐานะบิดามีการแสดงออกในระดับมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำ

2.8 ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ ผลการวิเคราะห์ในตาราง 14 พบว่าผู้ให้ข้อมูลถึง (53.10 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าผู้นำแสดงออกในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพอยู่ในระดับมีการแสดงออกในความเป็นผู้นำเช่นกัน

เมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากรับรู้ว่าคุณนำกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยได้มีการแสดงออกในความเป็นผู้นำในฐานะต่าง ๆ ทั้ง 8 ประเด็นอยู่ในระดับมีการแสดงออกในระดับสูงแต่เมื่อพิจารณาลำดับการแสดงออกของคุณนำทั้ง 8 ประเด็น พบว่าคุณนำกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย มีการแสดงออกในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกมากที่สุด รองลงมา ผู้นำในฐานะผู้วางแผน ในฐานะผู้บริหาร ในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน ในฐานะบิดา ในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก ในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบและในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 1.92, 1.87, 1.85, 1.79, 1.76, 1.69 และ 1.53 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

(Implications)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนบ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จริม บ้านไร่ ตำบลอวน อำเภอปัว บ้านพงษ์ บ้านตอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข และบ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน นั้น สมาชิกชุมชนดังกล่าวรับรู้ว่าเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยแสดงออกในบทบาทความเป็นผู้นำในทุกบทบาทคือ ฐานะผู้บริหาร ผู้วางแผน เป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก เป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม เป็นคนกลาง หรือผู้ตัดสิน เป็นผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ เป็นบิดา และ เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า ผู้นำมีการแสดงออกในแต่ละบทบาทไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งมากบ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการคือ การมีทักษะในการจูงใจให้คนอื่นปฏิบัติตาม การมีความสามารถในการควบคุมหรือชี้นำพฤติกรรมของคนอื่น ๆ และคุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้นำแต่ละบุคคล รวมตลอดทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวกับสถานการณ์อันได้แก่ ลักษณะของงาน ความยากง่ายของงาน ความชัดเจนของงาน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและเจตคติของสมาชิก ซึ่งการแสดงออกของผู้นำในฐานะต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นที่พบว่าผู้นำได้มีการแสดงออกในภาพรวมคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.80 ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวไว้เช่น สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 125) กล่าวว่าผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการควบคุมหรือชี้นำพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ในกลุ่มได้ สำหรับ บุญมัน ธานีวัฒน์ (2537: 98) ได้มีความเห็นว่าผู้นำเป็นผู้มีความสามารถชักจูงให้คนอื่น ๆ ทำงานให้สำเร็จตามที่ต้องการและสามารถควบคุมให้ผู้อื่นร่วมมือดำเนินงานไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งจะเห็นได้ว่าการควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน อ่างโน น้าชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (2533: 7-8) ได้ระบุผู้นำประเภทค้ำจุนถึงสมาชิกเป็นส่วนใหญ่ มักจะสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายของกลุ่ม สร้างความสามัคคีกลมเกลียวภายในกลุ่ม เห็นอกเห็นใจสมาชิก ฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่ม และเปิดโอกาสให้สมาชิก

ได้ร่วมวางแผนโครงการ ในทำนองเดียวกัน กมล วิกสวน (2530: 3) ได้กล่าวถึงความ เป็นผู้ นำว่า เป็นการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นเพื่อให้เกิดความพยายามดำเนินงานให้บรรลุถึง เป้าหมายและสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานการณ์ การถูกชักนำโดย ผ่านกระบวนการติดต่อสื่อสารเพื่อให้งานสำเร็จลงตามเป้าหมายเฉพาะอย่างหรือเป้าหมาย หลาย ๆ อย่างจัดให้ความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติช่วยเหลือกลุ่มให้บังเกิดการสัมฤทธิ์ผล นอกจากนี้ บุญสม วราเอกศิริ (2535: 141) ยังได้กล่าวว่า ผู้นำเป็นกระบวนการใช้ศักยภาพหรือ สมรรถภาพประจำตัวของแต่ละบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เพื่อเสริมสร้างและ พัฒากลุ่มให้บรรลุตามความมุ่งหมายในแต่ละสถานการณ์และสถานการณ์ทางสังคม และ กิติพันธ์ รุจิรกุล (2529: 58-60) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ นำไว้หลาย ประการ เช่น บทบาทหน้าที่ผู้นำในฐานะผู้บริหาร ผู้นำจะเป็นผู้ควบคุมนโยบายและกำหนดวัตถุประสงค์ ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก คอยทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์แทน กลุ่ม ในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม ผู้นำจะต้องดูแลเกี่ยวกับรายละเอียด ต่าง ๆ ภายในกลุ่มโดยเฉพาะเรื่องขวัญและกำลังใจของบุคลากร ความสามัคคีภายในกลุ่ม เป็นผู้คอยประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อาจมีการไกล่เกลี่ยกรณีที่มีความเข้าใจกัน มีความรับผิดชอบต่อกิจการทั้งหมดที่คนในกลุ่มนั้นกระทำ วางตัวเป็นผู้อาวุโสมีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ เป็นบิดาของกลุ่ม กระทำตนเป็นที่พึ่งพาทางใจ คอยให้ความช่วยเหลือแก่ทุกคนเมื่อมีความ ทุกข์ บางครั้งจะต้องทำหน้าที่คล้ายผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาอื่นต่าง ๆ ซึ่งมีได้หมายความว่า ผู้นำจะต้องรู้หมดทุกเรื่องบางกรณีก็จำเป็นต้องมีที่ปรึกษาคอยทำหน้าที่ให้คำแนะนำด้วย

ดังนั้นการรับรู้ว่าคุณำกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยได้มีการแสดงออกในบทบาท 8 ประเด็นดังกล่าวแล้ว จะส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

(Recommendations)

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยนั้นมีภาวะความเป็นผู้นำในลักษณะต่างๆ กัน และมีกระบวนการทำงานที่คล้ายคลึงกัน จึงเห็นควรสนับสนุนและส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำเหล่านั้นให้เป็นจุดเด่น และเป็นผลดีต่อการพัฒนาชาติ ซึ่งเป็นองค์การใหญ่ของชาติต่อไป ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาซึ่งข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้หลงผิดเข้าไปร่วมกิจกรรมกับ ผกค. ในป่าแล้วกลับใจเข้ามาบอตัวต่อทางราชการ และเข้ารับการอบรมตามโครงการการุญเทพ เพื่อให้บังเกิดผลของการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยอย่างแท้จริง สิ่งที่ทางศูนย์การุญเทพสามารถที่จะกระทำได้คือ

1. จัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนา ระดับเจ้าหน้าที่ของศูนย์การุญเทพ เพื่อให้ทราบกระบวนการพัฒนาความเป็นผู้นำกลุ่มของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย แนวนโยบายและสถานการณ์ของบ้านเมืองในปัจจุบัน แล้วจะทำให้เจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมสัมมนาสามารถนำเอาวิชาความรู้ต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และสามารถนำเอาวิชาความรู้ไปแนะนำส่งเสริมให้คำปรึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยได้ เป็นอย่างดี

2. หลังจากมีการฝึกอบรมสัมมนาในระดับเจ้าหน้าที่แล้วควรจัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนาในกลุ่มสมาชิกผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เพื่อให้สมาชิกเหล่านั้นได้ตระหนักในภารกิจของการพัฒนาชาติไทย ในการทำงานส่งเสริมทางด้านการเกษตร โดยการใช้ประโยชน์จากตัวผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำทางความคิด เพื่อให้ผู้นำเป็นตัวแทนของสมาชิกชุมชน ควรมีการเริ่มต้นจากท้องถิ่นของตนเองและกลุ่มย่อยในพื้นที่ของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย มีการจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นระบบเช่น ควรมีการจัดสร้างกลุ่มเกษตรกรเพื่อรับการส่งเสริม โดยยึดพื้นที่ปลูกหรือเขตพื้นที่เป็นหลัก โดยมีการพิจารณาถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกด้วยว่าไม่ควรจะแตกต่างกันมากนัก จากนั้นให้สมาชิกกลุ่มเลือกตัวแทนหรือผู้นำกลุ่มขึ้นมา โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ให้คำปรึกษา หลักสูตรการฝึกอบรมควรจะได้ตระหนักถึงด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ด้านการเป็นผู้นำในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือสมาชิกชุมชนที่ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ ของผู้นำในฐานะผู้บริหาร ควรจะชี้ให้เห็นถึงชนิดของภัยธรรมชาติ

ชาติที่อาจเกิดขึ้นในท้องถิ่น ผลที่ได้รับจากการเกิดภัยธรรมชาติเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้ตระหนักถึงภัยดังกล่าวเพื่อจะได้มีการวางแผนป้องกันไว้ล่วงหน้า

2.2 ด้านการเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก การเป็นตัวแทนกลุ่ม ในการแจ้งข่าวสารต่าง ๆ แก่ทางเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อสมาชิกชุมชนได้รับความเดือดร้อน ควรชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการติดต่อประสานงาน ประโยชน์ที่จะได้รับในการติดต่อ ประสานงาน

2.3 ด้านการเป็นผู้นำในการตัดสินใจปัญหาให้แก่สมาชิก บางกรณีการตัดสินใจ ปัญหาให้แก่สมาชิกอาจจะอยู่ในวิสัยที่ผู้นำกระทำได้ ควรชี้ให้เห็นถึงประโยชน์หรือโทษที่จะบังเกิดขึ้น

2.4 ด้านการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ กรณีมีสมาชิกชุมชนติดยา เสพติดให้โทษ การฝึกอบรมควรจะแนะนำให้ผู้เสพยา เสพ เลิกเสพยา โดยชี้ให้เห็นถึงอันตรายที่อาจ จะเกิดขึ้นกับตัวผู้เสพยาเองควรมีการแนะนำสถานบำบัดรักษาเกี่ยวกับการป้องกันรักษาการติด ยาเสพติดให้โทษให้แก่สมาชิกผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบ

2.5 ด้านการเป็นผู้นำในการคอยว่ากล่าวตักเตือนสมาชิกชุมชนที่ประพฤติดนในด้านการจำหน่ายยา เสพติดให้โทษ ควรชี้ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ตระหนักถึงพิษภัยของ ยาเสพติดให้โทษว่าเป็นการบ่อนทำลายชาติ บางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศไทยด้วย

2.6 ด้านการเป็นผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำงานส่งเสริมการเกษตรโดยการชี้ประโยชน์จากตัวผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นตัวแทนหรือผู้นำทางความคิดของสมาชิกชุมชน ทุกระดับอย่างแท้จริง ควรมีการจัดตั้งองค์กร โดยให้สมาชิกชุมชนทุกรายร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม เพื่อรับการส่งเสริมวิชาชีพ สาขาต่าง ๆ โดยมีผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้แนะนำส่งเสริม การฝึกอบรมผู้นำควรกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้นำเหล่านั้นมีทักษะ และความชำนาญเพิ่มมากขึ้น และสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกชุมชนด้วยความมั่นใจ ควรให้ผู้นำได้มีการรับรู้ข่าวสารที่ทันสมัยอยู่เสมอ

3. ในการฝึกอบรม สัมมนา ควรให้สมาชิกกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยได้มีการประชุมกลุ่มย่อย มีการคัดเลือกผู้นำกลุ่มหรือตัวแทนกลุ่มขึ้นมาเอง ร่วมกันวางแผนงานหรือจัดทำโครงการขึ้นมาแล้วให้ผู้นำกลุ่มเป็นผู้แสดงบทบาทเอง โดยมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์การดูแล เป็นผู้คอยประสานงานและให้การสนับสนุนตามสมควร

4. การติดตามผลงานและการประเมินผล เป็นการออกไปสังเกตการณ์และติดตามงานของทางเจ้าหน้าที่ศูนย์การอุยเทพ โดยมีการออกไปตรวจเยี่ยมสมาชิกชุมชนในพื้นที่เป้าหมายให้บ่อยขึ้น มีการพูดคุยสอบถามถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้น หรือเพื่อเสนอผลสรุปของการดำเนินงานไปตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของศูนย์การอุยเทพคือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อขอรับการสนับสนุนในการจัดทำโครงการและงบประมาณ

5. จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ประสานงานร่วมกับส่วนราชการในท้องถิ่น การออกไปตรวจเยี่ยมสมาชิกชุมชนกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ สามารถชักนำให้กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเหล่านั้นเกิดความเข้าใจรักประเทศชาติ ให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(Recommendations for Further Study)

1. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะการแสดงออกในความเป็นผู้นำกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายพื้นที่ออกไปในวงกว้าง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และมีความหลากหลายในเผ่าพันธุ์ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างผู้นำชุมชนเมืองกับผู้นำชุมชนป่า เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านความคิดต่อการพัฒนาความเป็นผู้นำ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระดับการแสดงออกในความเป็นผู้นำกลุ่มของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการว่าสมาชิกชุมชนมีระดับการรับรู้แตกต่างหรือสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้การรับรู้ของสมาชิกชุมชนมีการรับรู้ที่แตกต่างหรือสอดคล้องกัน เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายแผนงานการปฏิบัติให้ได้ผลอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงต่อไป

บรรณานุกรม

กมล รัชสวน. 2530. **พฤติกรรมผู้นำ**. เชียงใหม่: เอกสารประกอบการสอนวิชา
ศึกษา 372 ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยล้านนา.

_____. 2532. **ภาวะผู้นำ**. เชียงใหม่: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา, คณะวิชา
ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยล้านนา.

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 25227. **จิตวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการแนะแนว
และจิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาน
มิตร.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2529. **การศึกษาภารกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
ประจำตำบล ตามที่ได้รับมอบหมายกับที่ปฏิบัติจริง**. (รายงานการวิจัย) กรุงเทพ
มหานคร: กองแผนงานและโครงการพิเศษ, กรมส่งเสริมการเกษตร.

กองประกาศิต สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2532. **ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่ม
106 ตอนที่ 142 หน้า 4**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะ
รัฐมนตรี.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน. 2514. **ระเบียบปฏิบัติประจำ (รปจ.ที่ 1/14)
เรื่องระบบการดำเนินงานและปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวในกรณีคอมมิวนิสต์ (โครงการ
การอุยเทพ)**. ลง 9 ต.ค. 14: กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ส่วนที่ ๑
กรุงเทพมหานคร.

กิตินันท์ รุจิรกุล. 2529. **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์โอเตียนส์โตร์.

- ชบวน พลตรี. 2530. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จำเนียร ช่วงโชติ. 2532. จิตวิทยาของการรับรู้และการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิตยา สุวรรณชญ. 2527. วิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ณรงค์ เล็งประชา. 2530. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. 2537. การบริหารการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิล ธาราโภชน. 2526. จิตวิทยาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. 2532. จิตวิทยาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นवलลออ ยังบุญเกิด. 2517. ปัจจัยแวดล้อมบางประการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทในการปฏิบัติงานของข้าราชการในงานพัฒนาชุมชน จังหวัดสกลนคร. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นรินทร์ แสงสวัสดิ์. 2534. "ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล." เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- นำชัย ทนุผล. 2531. **วิธีการเตรียมโครงการวิจัย.** เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นำชัย ทนุผล. 2538. **การวางแผนและการประเมินผลโครงการส่งเสริม.** (พิมพ์ครั้งที่ 3) เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล. 2533. **ภาวะการนำของผู้นำกลุ่มเกษตรกรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์. 2537. **จิตวิทยาองค์การ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- บุญสม วราเอกศิริ. 2535. **ส่งเสริมการเกษตร: หลักและวิธีการ.** (พิมพ์ครั้งที่ 3) เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ปรัชญา เวสารัชช. 2525. **แนวคิดในการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร: เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการพัฒนาชนบทไทย หน่วยที่ 1 สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- ประวิทย์ จงวิศาล และวิจิตรา จงวิศาล. 2526. **คู่มือทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพงาน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- พรณี ช.เจนจิต. 2528. **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พวงจันทร์ คุละล้มพะ. 2521. **จิตวิทยาเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.**
(พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พงษ์ศักดิ์ สวัสดิพงษ์. 2528. **จิตวิทยาสังคมนิศดาร.** กรุงเทพมหานคร: พงษ์ศักดิ์
การพิมพ์.
- พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์. 2534. **วิธีการส่งเสริมการเกษตรเชียงใหม่.** เชียงใหม่:
ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. 2533. **เอกสารการสอนวิชากรณีศึกษาทางการส่งเสริมการเกษตร.**
เชียงใหม่: คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิษณุ รัตน์เลิศลบ. 2536. **การส่งออกในบทบาทการประสานงานของเจ้าหน้าที่
กระทรวงหลักในการดำเนินงานพัฒนาชนบทในจังหวัดนครสวรรค์.** เชียงใหม่:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการ
เกษตรแม่โจ้.
- พินิจ จักรปิง. ไม่ระบุปีพิมพ์. **ภาวะผู้นำและการจูงใจ.** เชียงใหม่: ฝ่ายเอกสาร
การพิมพ์, สำนักงานอธิการวิทยาลัยครู เชียงใหม่.
- พินิจ ตูลยพันธ์. 2528. **แนวทางในการพัฒนาสตรี.** (เอกสารโรเนียว).
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. 2531. **ลักษณะสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร: จัดพิมพ์โดยประชา
สามัคคีธรรม บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ไทย.
- ไพบุลย์ เทวรักษ์. 2527. **จิตวิทยา: ศึกษาพฤติกรรมภายนอกและภายใน.**
กรุงเทพมหานคร: จัดพิมพ์โดยโครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม.

มาลินี จุฑารณ. ไม่ระบุปีพิมพ์. จิตวิทยาธุรกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.

ยรรยง สิทธิชัย. ไม่ระบุปีพิมพ์. สถาบันเกษตรกร. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริม
การเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. 2522. ผู้นำและภาวะการเป็นผู้นำ. ปทุมธานี: หน่วย
เอกสารตำรา, แผนกบริการการศึกษา, สำนักงานการศึกษา, วิทยาลัยครูเพชรบุรี
วิทยาเขต.

วุฒิชัย จำรงค์. 2525. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: คณะบริหารธุรกิจ,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิทยา เทพยา. 2524. มนุษย์สัมพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.

วิทย์ เทียงบุรณภาพ. 2536. พจนานุกรมไทย ฉบับมหาวิทยาลัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2)
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุริยะบรรณ.

ศิริโสภา บุรพาเตชะ. 2528. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ศูนย์การุณยเทพ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 จังหวัดเชียงใหม่. 2537.
พฤติกรรมและปัญหาของอดีต ผกค. เชียงใหม่: เอกสารที่ นร. 5106 (ศกท.) /107
ลง 26 เมษายน 2537.

สงวนศรี วิรัชชัย. 2527. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
ศึกษาพรจำกัด.

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิติน. 2526. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่: ลานนา
การพิมพ์.

สมพงษ์ เกษมสิน. 2516. การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนัก
พิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สมยศ สุวีฑฒาภรณ์. 2534. บทบาทการบริหารโครงการนักวิชาการเกษตรประจำ
สำนักงานเกษตรจังหวัดในภาคใต้. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบัน
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. 2530.
10 ปี ชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย.

สำนักงานนโยบายและแผน. 2539. บรรยายสรุปของจังหวัดน่าน. น่าน: สำนักงาน
จังหวัดน่าน.

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2527. วิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพ
มหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สุชา จันท์เอม. 2527. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา,
คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, โรงพิมพ์ไทยวัฒนา.

สุชาติ ประชากุล. 2513. หลักการบริหารแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แพรวพิทยา.

- สุนิลา ทนุผล และนำชัย ทนุผล. 2532. การรับรู้ของเกษตรกรในความต้องการของการฝึกอบรมในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- สุนิลา ทนุผล. 2531. การศึกษาผู้ใหญ่ทางการเกษตร. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. (เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม)
- สุนัตรา สุภาพ. 2528. สังคมวิทยา (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุรางค์ จันท์เอม. 2529. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สุวรรณดี ศิริวรรณหอม. 2537. ลักษณะความน่าเชื่อถือของเกษตรกรตามการรับรู้ของเกษตรกรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- อนุศักดิ์ จันท์มา. 2537. ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการแสดงออกในบทบาทการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- อมรา พงศาพิชญ์. 2521. สตรีศึกษาในประเทศไทยบทความประเด็นเรื่อง "สตรี". กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม.
- อาภรณ์พันธ์ จันท์สว่าง. 2525. การพัฒนาบุคคลกลุ่มและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัทธิธรรมศาสตร์.
- อุดมศิลป์ สำราญอาดน์. 2525. ผู้นำในองค์การ. กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้สัมภาษณ์สมาชิกชุมชนในหมู่บ้านสว่างใหม่ ตำบลน้ำนาง อำเภอมะจรรย์ บ้านไร่ ตำบลลวน อำเภอบัว บ้านพงษ์ บ้านตอนกลาง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข และบ้านห้วยล้อม ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เพื่อประเมิน "การแสดงออกในบทบาทความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย" ซึ่งเป็นงานวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ทั้งหมด 2 ตอน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกในบทบาทของผู้นำฐานะต่าง ๆ คือ ผู้นำในฐานะผู้บริหาร ในฐานะผู้วางแผน ในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก ในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม ในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน ในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ ในฐานะบิดาและในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ เพื่อให้สมาชิกชุมชนที่วิจัยตอบคำถามตามความรู้สึกของการรับรู้ด้วยความ เป็นจริง ในแต่ละข้อคำถามดังต่อไปนี้

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในข้อความที่มีเครื่องหมาย () และเติมข้อความหรือ
ตัวเลขในช่องที่มีช่องว่าง

เลขที่แบบสอบถาม [] [] [] 1-3

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมู่บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....

ตอน 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย

1. อายุ ปี [] [] 4-5

2. เพศ

() 2.1 ชาย

() 2.2 หญิง [] 6

3. ระดับการศึกษา

() 3.1 ไม่ได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษา

() 3.2 ต่ำกว่าชั้นประถมที่ 4

() 3.3 ประถมปีที่ 4

() 3.4 ประถมปีที่ 6 หรือประถมปีที่ 7

() 3.5 มัธยมต้น

() 3.6 สูงกว่ามัธยมต้น (ระบุ).....

() 3.7 ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน (จากกลุ่ม ผกค.ในป่า) [] 7

4. อาชีพหลัก

() 4.1 เกษตรกรรม

() 4.2 รับจ้างทั่วไป

() 4.3 ค้าขาย

() 4.4 หัตถกรรมในครัวเรือน

() 4.5 อื่น ๆ (ระบุ)..... [] 8

5. อาชีพพรอง

- () 5.1 เกษตรกรรม
- () 5.2 รับจ้างทั่วไป
- () 5.3 ค้าขาย
- () 5.4 ทัดถกรรมในครัวเรือน
- () 5.5 อื่น ๆ (ระบุ)..... [39]

6. รายได้ของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา (มกราคม-ธันวาคม 2539)

คิดเป็นเงินสด จำนวน.....บาท [10-15]

ตอน 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามการรับรู้ของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัยใน 8 บทบาท ได้แก่ ผู้นำในฐานะผู้บริหาร ผู้นำในฐานะผู้วางแผน ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก ผู้นำในฐานะเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม ผู้นำในฐานะคนกลาง หรือผู้ตัดสิน ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ ผู้นำในฐานะบิดา และผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ โดยให้ผู้ให้ข้อมูลระบุความคิดเห็นแต่ละข้อความที่ได้กำหนดไว้ว่า "มีการแสดงออก" หรือ "ไม่มีการแสดงออก" ตามคำตอบที่ได้ระบุดังต่อไปนี้

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
<p>1. ผู้นำในฐานะผู้บริหาร</p> <p>1.1 ในกรณีผู้ใหญ่วัยบ้านหรือเจ้าหน้าที่ของทางราชการ นัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้นำของท่านได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาหรือแนวทางการปฏิบัติงานพัฒนาต่าง ๆ หรือไม่</p> <p>..... []16</p> <p>1.2 เมื่อมีการพัฒนาหมู่บ้านทุกครั้งผู้นำของท่านมักจะเป็นผู้นำในการดำเนินงานพัฒนาหรือไม่</p> <p>..... []17</p> <p>1.3 เมื่อมีกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางด้านศาสนา เช่น มีการทำบุญในวัด ซึ่งมักจะปฏิบัติกันตามประเพณี ผู้นำของท่านจะเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ</p> <p>..... []18</p>		

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
<p>1.4 เมื่อทางราชการได้จัดให้มีงานรื่นเริงตามประเพณีของทางตำบลหรืออำเภอ ผู้ดำเนินงานดังกล่าวได้ขอรับความร่วมมือจากทุกหมู่บ้านให้จัดส่งผลงานของหมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ผู้นำของท่านมักจะเป็นผู้รับผิดชอบจัดเตรียมกิจกรรมหรือผลงานเพื่อส่งเข้าร่วมงานตามที่ได้รับการขอความร่วมมือมา</p> []19
<p>1.5 ในกรณีที่ทางราชการจัดให้ทางหมู่บ้านมีการฝึกอบรมสมาชิกอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ผู้นำของท่านมักจะเป็นผู้คอยประสานและชักนำสมาชิกในหมู่บ้านที่เป็นชายเข้ารับการฝึกอบรม</p> []20
<p>1.6 ผู้นำของท่านเป็นบุคคลที่นำสมาชิกที่ผ่านการฝึกอบรมอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ร่วมกันจัดเวรยามในหมู่บ้านขึ้นมา เพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัยให้แก่สมาชิกชุมชน ได้อยู่กันอย่างมีความสุขปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย</p> []21
<p>1.7 ในกรณีหมู่บ้านได้เกิดอุทกภัยหรือเกิดวาตภัยขึ้น ผู้นำของท่านมักจะเป็นผู้นำสมาชิกออกบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่สมาชิกที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว</p>		[]22

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก		
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก	
1.8 ผู้นำของท่านมักจะเป็นผู้นำที่รณรงค์รักษา ศิลปวัฒนธรรมของชาวบ้านเพื่อการอนุรักษ์	[]23
2. ผู้นำในฐานะผู้วางแผน			
2.1 ผู้นำของท่านมักจะปรึกษาทหารหรือกับสมาชิก ชุมชน เพื่อร่วมกันวางแผนกำหนดแนวทาง ในการพัฒนาเศรษฐกิจ (อาชีพ, รายได้) ของหมู่บ้านหรือไม่	[]24
2.2 ในเมื่อมีการประชุมสมาชิกชุมชนแต่ละครั้ง ผู้นำของท่านมักจะนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในหมู่บ้าน เช่นปัญหาเกี่ยวกับเหมือง ฝาย ที่เก็บกักน้ำไว้ใช้ในด้านการเกษตร มาเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการวางแผนร่วมกับสมาชิกก่อนถึงฤดูฝน	[]25
2.3 ในขณะที่ร่วมกันวางแผนเกี่ยวกับการเก็บ กักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งผู้นำของท่านมักจะมี ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการจัดสรรแบ่งปันน้ำให้แก่สมาชิกชุมชนได้ใช้กัน ว่างล่วงหน้า			[]26

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
2.4 ในฤดูฝนของทุกปีมักจะเกิดอุทกภัยขึ้นในหมู่บ้าน ผู้นำของท่านได้ร่วมกับสมาชิกชุมชนวางแผนป้องกันการเกิดน้ำท่วมบ้านเรือนของสมาชิกไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะมาถึง []27
2.5 ผู้นำของท่านได้ร่วมกับสมาชิกชุมชนวางแผนงานในการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นงานประเพณีที่ได้กระทำติดต่อกันเป็นประจำทุกปี []28
2.6 ในการดำเนินงานทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น ผู้นำของท่านมักจะร่วมกับผู้บริหารทางด้านการศึกษา (ครู) วางแผนในการให้บริการทางด้านการศึกษากับบุตรหลานและสมาชิกชุมชน []29
2.7 ผู้นำของท่านได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทางราชการวางแผนป้องกันมิให้เยาวชนในท้องถิ่นหันมายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ []30
2.8 ผู้นำของท่านได้ร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ราชการวางแผนป้องกันการเกิดอาชญากรรมในท้องถิ่น []31
2.9 ผู้นำของท่านได้ร่วมกับสมาชิกชุมชนและเจ้าหน้าที่ราชการวางแผนป้องกันไฟฟ้าซึ่งมักจะเกิดขึ้นในฤดูแล้ง []32

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
2.10 ผู้นำของท่านร่วมกับสมาชิกชุมชนวางแผนในการกำหนดตัวบุคคลและกำหนดหน้าที่ให้สมาชิกแต่ละฝ่ายออกตรวจตรา (จัดเวรยาม) เพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่สมาชิกในท้องถิ่น [33]
3. ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอก		
3.1 ในกรณีที่มีเจ้าหน้าที่ของทางราชการหรือบุคคลอื่นมาเยี่ยมชมกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านผู้นำของท่านมักจะเป็นตัวแทนของสมาชิกชุมชนคอยให้คำแนะนำหรือรายงานความเป็นมาของชุมชนให้ทราบ [34]
3.2 ผู้นำของท่านมักจะเป็นตัวแทนของสมาชิกชุมชนไปติดต่อกับบุคคลภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีความชำนาญและประกอบอาชีพได้รับผลสำเร็จมาให้ความรู้คำแนะนำแก่สมาชิกชุมชน [35]
3.3 ผู้นำของท่านมักจะเป็นตัวแทนนำเกษตรกรในหมู่บ้านไปตุงงานด้านการประมงและการทำสวนไม้ผล โดยได้มีการติดต่อไว้ก่อนล่วงหน้าแล้วเสมอ		[36]

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
<p>3.4 ในกรณีที่ทางชุมชน ไม่มีแหล่งน้ำสำหรับใช้ในการเพาะปลูก ผู้นำของท่านมักจะเป็นตัวแทนของกลุ่ม ไปติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากทางเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านนี้ เช่น เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทาน เป็นต้น</p> []37
<p>3.5 ในกรณีที่ทางชุมชน ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับถนนหนทางในหมู่บ้าน โดยเฉพาะในฤดูฝน ถนนมักจะเป็นหลุมเป็นบ่อ ผู้นำของท่านมักจะเป็นตัวแทน ไปติดต่อกับทางเจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวงหรือเจ้าหน้าที่เร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) เพื่อขอรับความอนุเคราะห์ในการซ่อมแซมให้ดีขึ้น</p> []38
<p>3.6 ในกรณีได้เกิดโรคระบาดแก่สัตว์เลี้ยงของสมาชิกชุมชน ผู้นำของท่านมักจะเป็นตัวแทน ไปติดต่อกับทางเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เพื่อขอรับความช่วยเหลือในด้านการป้องกันรักษา โรคดังกล่าว ให้แก่สมาชิกชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน</p>		[]39

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
<p>3.7 ในกรณีที่สมาชิกชุมชนที่ทำการเพาะปลูกได้รับความเดือดร้อนอันเกี่ยวกับโรคพืชชนิดต่าง ๆ ทำให้พืชผลที่ปลูกได้รับความเสียหาย ผู้นำของท่านมักจะเป็นตัวแทนของกลุ่ม ไปแจ้งแก่เกษตรตำบลหรือเกษตรอำเภอเพื่อขอรับความช่วยเหลือในด้านการป้องกันและทำลาย</p> [J40
<p>4. ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของกลุ่ม</p> <p>4.1 ผู้นำของท่านมักจะเป็นบุคคลคอยประสานกับสมาชิกชุมชนให้ช่วยกันทำงานของกลุ่มสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี</p> [J41
<p>4.2 ในกรณีเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นระหว่างสมาชิกชุมชน หรือกับสมาชิกชุมชนอื่น ผู้นำของท่านมักจะเป็นบุคคลคอยประสานความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน</p> [J42
<p>4.3 ผู้นำของท่านมักจะเป็นบุคคลคอยให้การสนับสนุนสมาชิกชุมชนได้มีการพบปะสังสรรค์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน</p>		[J43

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
<p>4.4 ผู้นำของท่านมักจะเป็นบุคคลนำสมาชิกร่วมกันออกพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความสามัคคีและก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีแก่ชุมชน</p> [J44
<p>4.5 เมื่อมีการพัฒนาชุมชนแต่ละครั้งผู้นำของท่านมักจะเป็นบุคคลคอยประสานกับสมาชิกชุมชนเพื่อขอให้สมาชิกแต่ละท่านเตรียมอาหารมารับประทานร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน</p> [J45
<p>5. ผู้นำในฐานะคนกลางหรือผู้ตัดสิน</p>		
<p>5.1 ในกรณีเกิดปัญหาความขัดแย้งหรือมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกชุมชนทุกครั้งผู้นำของท่านมักจะเป็นบุคคลที่คอยแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยให้ทั้งสองฝ่ายที่มีปัญหากันได้ปรับความเข้าใจอันดีต่อกัน</p> [J46
<p>5.2 ในกรณีที่ผู้นำได้เป็นตัวแทนกลุ่มไปติดต่oprะสานงานกับบุคคลภายนอกหรือกับทางเจ้าหน้าที่ก็ตาม บางครั้งจะต้องมีการตัดสินใจแทนกลุ่ม ผู้นำมักจะนำเรื่องที่ตนเองตัดสินใจแทนกลุ่มไปแล้วมาแจ้งให้แก่สมาชิกทราบ</p>		[J47

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
<p>5.3 เมื่อเกิดปัญหาขึ้นระหว่างสมาชิกเช่น มีการแย่งน้ำที่จะนำไปใช้ในการเพาะปลูกของตนเอง ผู้นำของท่านมักจะเป็นบุคคลที่คอยตัดสินปัญหาโดยทำหน้าที่เป็นนายเหมืองคอยแบ่งปันน้ำให้แก่สมาชิกได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมกัน</p> []48
<p>5.4 ในกรณีสมาชิกชุมชนเกิดปัญหากับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นำของท่านมักจะเป็นบุคคลคอยประสานความเข้าใจอันดีระหว่างทั้งสองฝ่าย</p> []49
<p>5.5 ในกรณีที่สมาชิกชุมชนเกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้น ผู้นำมักจะเป็นบุคคลที่คอยเรียกตัวคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาปรับความเข้าใจกัน และขอรับรองให้มีความสามัคคีกันในหมู่คณะเสมอ</p> []50
<p>6. ผู้นำในฐานะผู้รับผิดชอบหรือตัวแทนรับผิดชอบ</p> <p>6.1 ในกรณีเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานของสมาชิกซึ่งผู้นำก็เป็นบุคคลหนึ่งที่ร่วมปฏิบัติงานอยู่ด้วย ผู้นำของท่านมักจะออกรับผิดแทนสมาชิกแต่เพียงผู้เดียว</p>		[]51

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
6.2 ในกรณีที่ทางเจ้าหน้าที่ขอให้ทางชุมชนจัดสมาชิกในชุมชนเข้าปฏิบัติงานร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในงานเทศกาลต่าง ๆ ผู้นำมักจะขึ้นอาสาเป็นตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมปฏิบัติงานกับทางเจ้าหน้าที่ [J52
6.3 ในกรณีที่เกิดความผิดพลาดจากการติดต่อประสานงาน ผู้นำมักจะเป็นคนรับผิดชอบกลุ่มต่อความผิดพลาดแต่เพียงผู้เดียว [J53
6.4 ในกรณีที่ทางราชการขอความร่วมมือมาทางชุมชน โดยขอให้ทางสมาชิกชุมชนคอยสอดส่องบุคคลที่ประพฤติน่าสงสัยในทางไม่ดี เช่นกรณี ค้ายาเสพติดหรือมีการมั่วสุมเสพยาเสพติดเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ผู้นำมักจะเป็นบุคคลที่คอยเป็นตัวแทนกลุ่มแจ้งข่าวให้กับทางเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย [J54
6.5 ในกรณีที่สมาชิกชุมชนติดยาเสพติดผู้นำมักจะเป็นตัวแทนรับผิดชอบในการติดต่อกับสถาบันบำบัดรักษา เพื่อส่งผู้ที่ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา		[J55

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
<p>7. ผู้นำในฐานะบิดา</p> <p>7.1 ในกรณีที่สมาชิกชุมชนมีปัญหาเดือดร้อน มักจะไปขอความช่วยเหลือจากผู้นำเสมอและผู้นำก็จะเป็นผู้คอยช่วยเหลือแก้ปัญหาให้ทุกคน</p> <p>7.2 เมื่อเกิดความผิดพลาดจากการทำงานของสมาชิก ผู้นำมักจะไม่ถือโทษโกรธเคืองสมาชิกและให้อภัยเสมอ พร้อมกับให้คำแนะนำตักเตือนขอให้เพิ่มความระมัดระวังในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป</p> <p>7.3 ในกรณีที่สมาชิกชุมชนในหมู่บ้านมีการเสพยาเสพติดให้โทษ ผู้นำมักจะเรียกตัวมาว่ากล่าวตักเตือนขอให้ละเว้นหรือเลิกเสพยา</p> <p>7.4 ในกรณีที่สมาชิกชุมชนประพฤติตนในทางลึกลับขโมยน้อยหรือกระทำความผิดกฎหมาย ผู้นำมักจะเรียกตัวมาว่ากล่าวตักเตือนให้ปรับเปลี่ยนความประพฤติใหม่</p> <p>7.5 ในกรณีที่ผู้นำพบหรือทราบว่ามีสมาชิกในชุมชนประพฤติตนเป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดให้โทษ ผู้นำมักจะเรียกตัวมาตักเตือนและขอร้องให้เลิกประพฤติตนเสียใหม่</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>[]56</p> <p>[]57</p> <p>[]58</p> <p>[]59</p> <p>[]60</p>

ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
8. ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางอาชีพ		
8.1 ผู้นำมักจะแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนคัดเลือกรับผิดชอบที่ตนเองปลูกและได้ผลมาแล้ว [J61
8.2 ผู้นำมักจะสาธิตวิธีการปลูกพืชชนิดที่ทำให้ตนเองประสบผลสำเร็จ แก่สมาชิกชุมชน [J62
8.3 ผู้นำมักจะคัดเลือกรับผิดชอบแนะนำปุ๋ยสูตรต่างๆที่จะนำไปใส่ในแปลงเพาะปลูกของสมาชิก [J63
8.4 ผู้นำมักจะสาธิตวิธีการเก็บเกี่ยวพืชผลพร้อมกับให้สมาชิกชุมชนได้ทดลองด้วยตนเอง [J64
8.5 ผู้นำมักจะรวมกลุ่มสมาชิกชุมชนร่วมกันจำหน่ายผลผลิตให้แก่ผู้บริโภคในรูปของสหกรณ์ [J65
8.6 ผู้นำมักจะแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนเลี้ยงไก่เพื่อเป็นการเสริมรายได้ของตนเอง โดยเฉพาะ ไก่สามสายเลือด ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน [J66
8.7 ผู้นำมักจะสาธิตวิธีการทำโรงเรือนของการเลี้ยงไก่ให้แก่สมาชิกชุมชนผู้สนใจ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วย		[J67

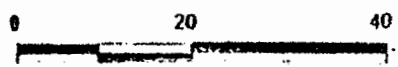
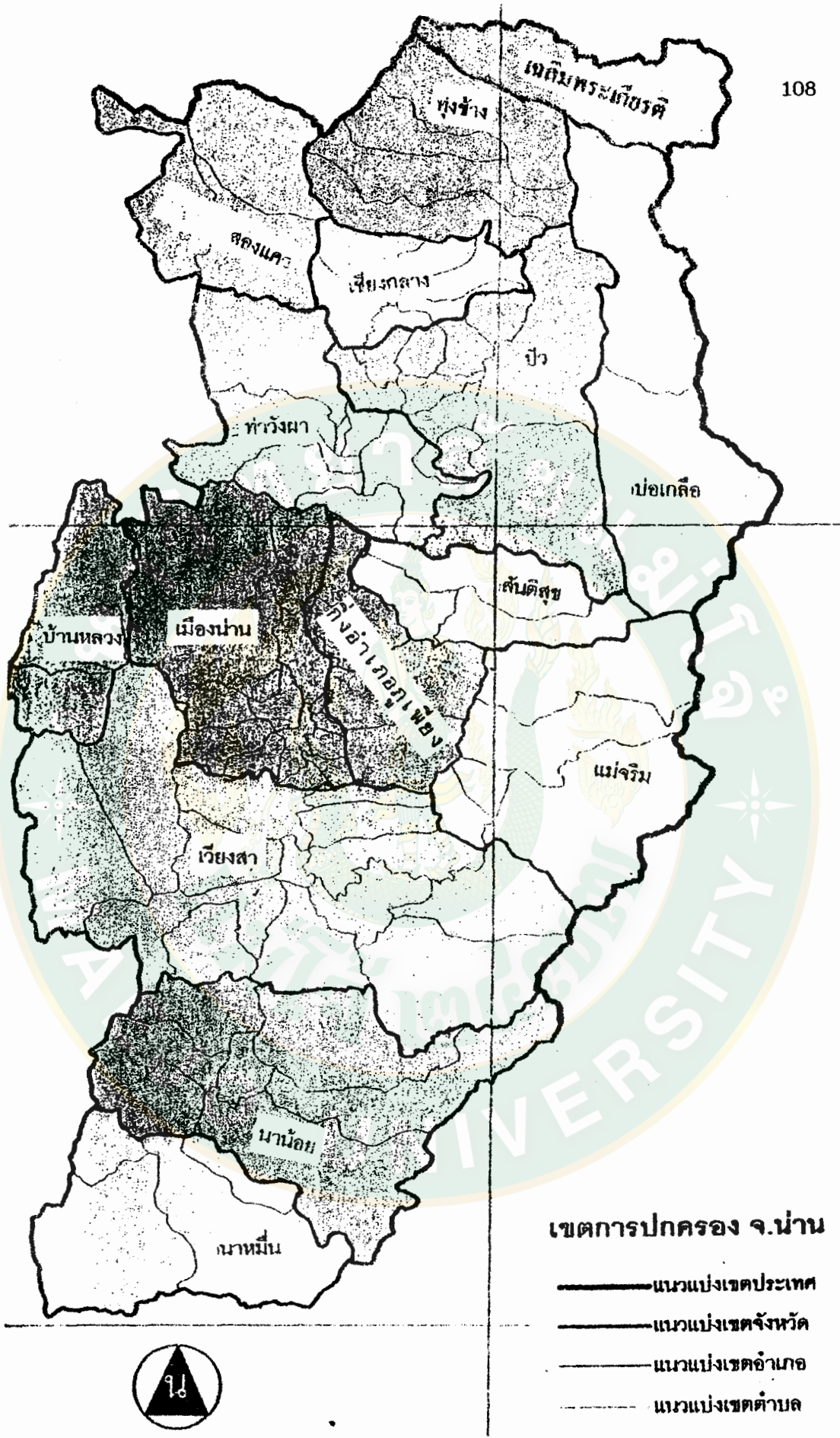
ข้อความเกี่ยวกับการแสดงบทบาท	การรับรู้ของสมาชิก	
	มีการแสดงออก	ไม่มีการแสดงออก
8.8 ผู้นำมักจะมีการสาธิตและแนะนำวิธีการให้ วัคซีนแก่ลูกไก่พร้อมการดูแลการกกลูกไก่ให้ แก่สมาชิกชุมชนผู้สนใจ ได้ดูและลงมือทดลอง ปฏิบัติด้วยตนเอง
8.9 ในกรณีที่มีสมาชิกชุมชนมีพื้นที่ดินว่างเปล่า พอที่จะขุดบ่อเลี้ยงปลา ผู้นำมักจะแนะนำ ให้สมาชิกชุมชนผู้สนใจ สร้างกรงเลี้ยงไก่ ตั้งบนบ่อปลา เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จาก มูลไก่เป็นอาหารปลาไปในตัว

CJ68

CJ69

ภาคผนวก ข.
แผนที่แสดงพื้นที่วิจัย

ผู้จัดทำ
แผนที่แสดงพื้นที่วิจัย

ภาควิชา ค.
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ผู้วิจัยชื่อ ด.ต.ธงชัย อินแกลง เกิดวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2495 ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนชุมชนแม่ลาศึกษา อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่สะเรียงบริพัตรศึกษา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และโรงเรียนห้องสอนศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนผู้ใหญ่วัดโนนทัยพ่าย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงและปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ต่อมาปี พ.ศ. 2537 ได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่

ประวัติการทำงานของผู้วิจัย ปี 2513 เข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนตำรวจภูธร 5 จังหวัดลำปาง แล้วได้รับการแต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจ ประจำอยู่ที่สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และประจำอยู่ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน สถานีตำรวจภูธรอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานกำลังพลกรมตำรวจ ศูนย์การดูแลเทพ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 จังหวัดเชียงใหม่ ตามลำดับจนถึงปัจจุบัน

ผลงานทางวิชาการของผู้วิจัย ทำปัญหาพิเศษ เรื่อง การเปรียบเทียบการให้แสงสีต่าง ๆ ที่มีต่อการเจริญเติบโตของไก่ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การแสดงออกในความเป็นผู้นำของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน